

C:\Users\Plazma\Desktop\308\Davidson_Avram-Za_vlády_Kar-chee.pdb

PDB Name: Davidson_Avram-Za_vlády_Kar-che
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

AvramDavidson - Za vlády Kar-chee

I.

Velký dům starého sídla Rowanů právě dnes dostal novou střechu z čerstvých došků - přičemž stržení té staré vyplašilo spoustu ptáků, ještěrek, myši a pavouků - avšak jeho silné zdi tu stály už několik generací: zjizvené a otlučené, očazené a poznamenané skvrnami od kolomazi, nicméně dosud pevné. První Rowan uměl stavět dobře; nepřišel sem po potopení Kalifornie se svými ženami, dětmi a stády, protože žádné neměl. Vlastně přistál v malém člunu s jedním psíkem, odhodlanou myslí a srdcem plným naděje, pojal za ženu dceru této země (což znamená, že uzavřel zásadní dohodu, podle níž se zaručoval být polovinu z každého roku k dispozici se svým nesmírně drahocenným dlátem a na oplátku měl zaručeno, že může po každý rok celoročně využívat přidělenou výměru země ke stavění, obdělávání půdy, lovu a rybaření, a k tomu nádavkem dostal dívku) a postavil si dům podle plánu, který existoval jen v jeho hlavě - tehdy nevídaný, od té doby se však stal běžným vzorem.

Novousedlík za sebou zanechal ovšem víc než jen pár zdí a nový stavební styl. Jeho podlouhlá hlava, dlouhé kosti a široká usměvavá ústa přešly do tělesné stavby zdejších lidí, jeho typické nedbalé vyjadřování se stalo obvyklým způsobem mluvy.

Současnou hlavou sídla, stařešinou a mistrem řemeslníkem byl jistý Ren Rowan, kterého od Novousedlíka dělilo z jedné strany šest generací a z druhé sedm; rodokmen jeho ženy byl podobný, třebaže ze vzdáleného příbuzenstva. On byl již vrásčitý a prošeďavý, ji, vzhledem k tomu, že přece jen byla o něco mladší, teprve začínaly dlouhé vlasy šedinami prokvétat. Byla zručná v mnoha ohledech a mívala ve zvyku svému muži tiše a v ústraní radit. On zase míval ve zvyku jejích rad obvykle uposlechnout.

"Tak, a o střechu se zase nějakou dobu nemusíme bát," řekl jí, když si k němu přisedala na lavici, spíš proto, aby mu poskytla společnost, než že by si nějak zvlášť potřebovala odpočinout od řízení přípravy a rozdělení pohoštění pro ty, kdo pomáhali s prací.

"Mohlo by se porazit nějaké stavební dříví," řekla svým tichým, rozvázným hlasem. Maso syčelo a prskalo. Ozval se výbuch smíchu. Jakési batole se převálilo a dalo se do pláče, kdosi je zvedl a strčil mu do úst kost z pečeně, která je utišila.

"Mohlo," souhlasil Ren. "To ale mohu vždycky... Proč teď?"

Sledoval její pohled k místu, kde stál jeho mladší syn zabraný do rozhovoru s jakousi dívkou a jednu ruku měl položenou na jejím boku tak zlehka, že by člověk mohl téměř předpokládat, že si toho ani jeden z nich není vědom. Téměř; ale ne docela. "Hmmm... Připadá mi dost přelétavá. Nejspíš před ním zavrtěla zadkem a on teď neví, jestli má dřív stavět dům nebo ji zatáhnout do křoví... Samozřejmě, člověk nemůže druhým bránit. Ale stejně. Přelétavá."

Hospodyně podotkla: "Děti jsou dobrá zátěž. Ty jsi také byl přelétavý, pamatuješ?"

"To bylo předtím, než přišli Dáblové," odvětil tiše.

"Tak dávno ne... Stavební dříví. Rozmysli si to..."

Rozhostilo se mezi nimi mlčení plné pohody. Jeho práce už oficiálně skončila, a tak se mohl převléci do volné haleny a kiltu vyšívaných barevnými nitěmi, které ona k tomu účelu nachystala v jejich světnici. Ona po práci oficiálně ještě neměla, takže ještě nemohla vklouznout do stejně volných šatů (jen svobodné ženy musely snášet nepohodlí těsných), stejně pestrobarevně vyšívaných, které visely v jejím koutě. Oba pak měli úzký opasek a žádné další oblečení. Odpolední slunce dosud hrálo.

Hospodář a hospodyně domu Rowanů se klidně a spokojeně rozhlíželi kolem sebe. Velký a pevný starý dům s okrouhlými konci má novou a poctivou doškovou střechu; ať si v patřičném období prší, střecha nepropustí ani kapku. Palisádová hradba a brána jsou pevné a důkladné, ohrady plné tučného dobytka a drůbeže, pole a zahrady jsou dobře obdělány a skladiště tak plná, jak by měla být v každém sídle, které neskrbilo svou pomocí. Sousedé, příbuzní a dokonce i lidé ne tak blízce spříznění přišli pomoci s prací a teď jedli a - podle svého věku - dováděli nebo si v klidu užívali návštěvy. Stěně s povislým bříškem čenichalo okolo po drobtech a za ním se batolilo vnouče hospodářů. Stěně se zastavilo, přičaplo a vyčuralo se. Dítka udělalo okamžitě totéž... Polekané náhlým smíchem vzhledlo, slzy na krajíčku. Když vidělo jen Baba a Děde, hrdě se usmálo a s divokými bublavými zvuky se jalo klopýtat pronásledovat štěně dál. Nebyla to vždy taková idyla. Byla sucha, po kterých přicházel hladomor; morové rány sužovaly zvířata i lidi; jednou zuřilo cosi jako malá válka; divoká zvířata útočila a plenila - a někdy, velmi zřídka, i divocí lidé. Záplavy se rozlévaly až k

prahům a pak ustoupily, aby za sebou zanechaly bahno, trosky a nafouknuté mrtvoly. Milovaná dcera trpěla dlouhou a bolestivě vysilující nemocí, až nakonec zemřela, a méně milovaný syn (snad právě proto, neboť na jiný důvod nikdo nedokázal přijít) jednoho dne vkráčel do vln oceánu a už se nevynořil. Starý Ren, jak se mu už začínalo říkat, nezdědil sídlo pokojným způsobem. Příběh o dlouhých rocích, po které snášel útlak svého zlého a bezbožného strýce Arna zvaného Půldábel, a o tom, jak na něm nakonec všechno vydobyl a vyhnal ho zemřít do jeskyní, se stal jádrem pomalu se rodící legendy.

A nyní, kdy by se malá oslava nové střechy začala jinak zklidňovat, se jí dostalo oživení. Mezi modrými sloupy brány přicházela další skupina hostů a svými výkřiky a gesty, když spatřili novou střechu už na místě, dávali najevo smíšené pocity zaraženosti a kajícínosti.

Starý Ren řekl: "Jowovi lidé... pozdě, protože vyšli pozdě... a to proto, že neměli v úmyslu vůbec přijít. Přišli jen proto, že Jowa najednou něco napadlo. No dobrá. Pohostíme je." Vstal a vykročil je přivítat.

Jeho žena se ozvala. "Nebude dost masa. Porazit nebo nalovit?"

On však již své rozhodnutí dal několika posunky najevo svým dvěma mladším synům a nyní čekal, až nešťastně se tvářící Jow přivede své lidi k lavici, aby přijal uvítání.

Lors, Duro, čtyři nebo pět mladších synovců a bratranců, kteří měli plašit a nadhánět zvěř a pomoci odnést úlovek, a jeden z právě přibývajících hostů vyrazili na lov. Duro byl stále ještě dost mladý na to, aby miloval lov stejně jako jídlo. Lors by byl raději zůstal s Miou a nechal ruku položenou na jejím boku... a ještě mnohem, mnohem raději by se s Miou ztratil někam, kde by mohl ruku položit i na jiná místa... ale otcův výraz a posunky byly jasné. Hosty bylo třeba nakrmit, to nebylo možné přehlížet, a bylo na hospodáři, jestli dá zabít kus dobytka, nebo jestli vypraví lovce. Obě možnosti byly pro hosty stejnou poctou. Pole ležela většinou ve vyšších polohách a dále od moře. V deštivějších nížinách se vyskytovali jeleni; lamy guanaco se zase daly najít jen ve velkých výškách, hodně vysoko nad poli; a oni se teď na rozcestí museli rozhodnout, kterou zvěř půjdou lovit.

"Měli bychom jít dolů," navrhl Lors a pokoušel se svým slovům dodat tón uvážlivého soudu. "Jelena dokážeme dostat rychleji a nenecháme tak hosty čekat."

Duro ihned s předstíranou nevinností opáčil: "A ty se tak budeš moci dřív vrátit a skočit na Miu."

Mladší chlapci se rozchechtali; nově příchozí se usmál. Lors zvažoval, jestli má bratra praštit, ale rozhodl se to prozatím nechat být. "Myslel jsem jen na naše hosty," řekl důstojně. A dodal: "Jak ti říkají, hosti?"

"Malý Tom," odvětil host, což hochy opět rozhihňalo. Byl to mladík asi tak Lorsova věku a dost velký.

"Nelíbilo by se mi dělit se v noci o hamaku s Velkým Tomem, ať už je to kdo chce," poznamenal Duro. To byla přijatelná záminka: Lors ho udeřil.

"Takhle se s hosty nemluví," napomenul ho po právu.

"To je můj strýc," vysvětlil hoch bez jakékoliv známky pohoršení. "Kdysi jsem býval menší než on, ale to jméno už mi zůstalo..." Ohlédl se po pravé cestě a zdvihl hlavu k hoře Tihuaca, zčásti zakryté plujícími oblaky. "Tam nahoře jsem nikdy nebyl. Slyšel jsem... říká se, že za jasného dne je odtamtud vidět oceán kolem dokola, celé pobřeží..." Věta skončila lehce tázavým tónem do ztracena. Vypadal ostýchavě a mile.

Duro řekl: "To možná, ale ještě jsem nezažil, že by někdy bylo tak jasno. Nejspíš vždycky aspoň kus pobřeží neuvidíš."

Lors pochopil, co tím chtěl Malý Tom říci. "Dneska na takovou výpravu opravdu nemáme čas," zdůraznil laskavě. Oči měl modrošedé, vlasy dlouhé a černé a pleť světle hnědou. "Snad kdybys nějaký čas zůstal, mohli bychom si udělat zvláštní výlet..." Širokou a otevřenou tvář Malého Toma rozsvítil potěšený a dychtivý výraz s náznakem úsměvu. Lors pokračoval: "Ale teď musíme přinést maso. Takže musíme dolů. Řeknu vám, co mám v plánu."

Je tu pramen, který mají jeleni v oblíbenosti. A jako další lákadlo jim tam obvykle dáváme sůl. Kluci půjdou oklikou napřed, aby je vyplašili a nadehnali nám je naproti - jestli tam nějakí jsou. Ukážu vám, kde si na ně počítáme u jejich stezky. Se třemi luky bychom měli mít štěstí. Heleďte - můžete všichni na lov, ano? Nedotkli jste se dneska nikdo mrtvoly nebo kočky nebo ženské, která má měsíčky?" Malý Tom zavrtěl hlavou. "Tak je to v pořádku."

Ale Duro si tím nebyl tak jistý. "A co Mia?" zeptal se. "Tě seš přece dotýkal ty sám!"

Lors na to už zapomněl. Srdece mu poskočilo, krev se mu nejprve nahnula do tváře a pak se z ní zase úplně stáhla. Jak na to jen mohl zapomenout? Ale po chvíli prohlásil: "Ne, jsem si jistý, že je všechno v pořádku. Ona to ví sama nejlíp; nenechala by mě, kdyby... Kromě toho táta mě viděl. Musel si být jistý, že je všechno v pořádku, jinak by mě neposlal."

Uklidnění vyrazili po cestě, která směřovala po svahu dolů. O hodný kus níž spatřili průrvou mezi dvěma kopci modré moře. Lors ukázal: "Támhle přistál první Rowan."

Malý Tom vypadal, jako by to na něho udělalo dojem. "Než přišli Dáblové," poznamenal.

Duro se po něm ohlédl. "Jak to?" otázal se. "Kdyby Dáblové nepřišli, Rowan by byl zůstal, kde byl, a nepřišel by sem."

Mladý host se zatvářil zmateně. Pak se přestal snažit si to v hlavě srovnat a řekl: "Nu, každopádně to bylo hodně dávno."

To skutečně bylo.

A všechno to začalo ještě mnohem dřív.

Země zůstala jako žena, která po dlouhé a bolestivé námaze porodila několikaterčata... plochá, prázdná, vyčerpaná a nahá. Neboť Země za sebou už dávno měla poslední vlnu odchodu vystěhovalců ke hvězdám a poslední stopa zájmu a vzrušení v ní zcela vyhasla.

Stěhování k pohostinným světům kroužícím kolem vzdálených hvězd začalo docela nenápadně. Lidstvo čekalo dost dlouho na to, aby bylo zpočátku trpělivé. Nikdo nedokázal říci, ve kterém okamžiku se to zvrhlo v horečku. Země se zmocnilo šílenství; spokojené, organizované šílenství... a trvalo celá staletí. Na jedné straně se tu okamžitě objevila snaha jednou provždy vyřešit starý problém přelidnění. Ty státy, které byly skutečně přelidněné - a těch byla většina -

chtěly učinit konec tlačenici a hladu. Těch několik, které nebyly, nezůstávalo nijak pozadu a ani nemohlo, protože právě tak chtěly učinit konec strachu, že se přelidněné státy přelijí ze svých hranic a vzkypí válka. A tak všichni pracovali ze všech sil. První vlna vystěhovalců chtěla prostě pryč. Pak přišli na řadu ti, kteří chtěli mít něco z toho, o čem slyšeli, že se tam dá najít - půda, prostor, příležitost, dobrodružství. Pak přišli ti, kdo se jen chtěli na vlastní oči podívat, jaké to tam je... jak sami říkali. Další vlna se skládala z těch, kdo chtěli za rodinou a za přáteli. Nakonec se z toho stala všeobecná nákaza, burácející víchr, který se zmocnil každého. A tak na Zemi zůstala jen hrstka lidí. Dlouhé dopoledne bylo plné rozruchu. Dlouhé odpoledne bylo podivně tiché. To ticho zprvu oživovala ozvěna vzpomínek.

Lidé, kteří zbyli na Zemi, pracovali do úmoru. Definitivně vydrancovali svou planetu do mrtě. Z rudných ložisek zůstaly sotva zbytky a z nerostných paliv už ani ty. I haldy starých dolů se znovu prosívaly a vyluhovaly, zpracovávaly a spotřebovávaly. V posledních fázích technici konzumovali vlastní techniku a rozebírali továrny a tavili materiál a stroje, aby vyrobili poslední loď. Nakonec byla na kost odrána téměř liduprázdná města a lidé se jejich troskami prohrabávali jako vepří čenichající lanýž.

Posléze se na Zemi už nestavěly žádné lodě a neodlétali odsud žádní vystěhovalci. Na čas však starý svět Země zůstal ve styku se svými dětmi prostřednictvím lodí z vnějšího světa s návštěvníky. Ale těch nebylo nikdy mnoho, a jak rodáci ze Země na vnějších světech stárli a vymírali, bylo jich stále méně. A tak nakonec i jejich přílety ustaly. Nepředcházelo tomu žádné oficiální oznámení, snad jen nepatrný počet cestujících na předposledních lodích dával tušit, že dceřinné planety mají dost svých vlastních starostí, než aby se nějak zvlášť zabývaly scházecím mateřským světem.

Nelze pochybovat o tom, že by za normálních okolností třeba jen ze zvyku udržovaly alespoň zdání pravidelné komunikace. Jak se zástupy vystěhovalců postupně rozptylovaly po radě planet, které později vešly ve známost jako Vnitřní okruh, co nejpečlivěji se snažily vymýtit nakažlivé nemoci a zabránit jejich šíření ve svých řadách. Když však zjistili, že je sužuje ta nejnebezpečnější choroba, bylo už pozdě: vypukla a její epidemie trvala celá staletí.

Její název je Válka.

A právě tehdy, když všechny ostatní světy v lidském držení byly obsazené a zaneprázdněné natolik, že samo vědomí existence Země se stalo jen matnou vzpomínkou - snad ještě odlehlejší, než vzpomínka na dánskou nadvládu v Anglii v dobách anglických koloniálních válek - právě tehdy přišli Kar-chee. Planeta Země se mohla zdát vyčerpaná a bezcenná asi jako kůra a dužina vymačkaného pomeranče. Ta ovšem nepřipadá bezcenná třeba praseti nebo hejnu much. Nepřipadala tak ani Země Kar-cheeům. Ti se vyrojili ze svých doupat u hvězd v okolí prstencové mlhoviny v Hvězdném prstenci, a zaplavili unavenou, vyčerpanou a rozervanou Zemi, aby posbírali kosti a vysáli z vydrancované planety morek.

Pramen a lidmi zřízený liz měly dobrou polohu pro lov a strž, na jejímž dně se klikatilo arroyo, koryto potoka, skýtala téměř dokonalou příležitost k uchystání léčky. Ke studánce na úpatí strmého skaliska vedla jediná úzká stezka: jelen musel dolů stejnou cestou, jakou vyšel nahoru. "Nadhánění" nebyl ten nejpřesnější výraz - mladší chlapci jinou cestou vyšplhali na vrchol skály a bombardovali jelena, kterého tam případně zastihli, kamením a klacky. Nepochybně to nebylo sportovní, ale to byl pojem, který neznali. Zabíjeli jenom tolik, kolik potřebovali, a pokládali za rozumné zabíjet co nejrychleji a nejsnadněji.

Lors a Duro natáhli své samostřily a nabili je střelami, Malý Tom nasadil šíp na tětívu svého krátkého přímého luku a všichni tři si vybrali ukryty mezi skalami a přikrčili se. Pokud by bylo třeba, dokázali by takto čekat celé hodiny. Jenže, jak se ukázalo, nemuseli zdaleka vydržet tak dlouho.

Asi po čtvrt hodině ti tři uslyšeli shora a zepředu několikrát slabé, avšak zřetelné zahvízdání. Duro vstal a zaklel. Lors pokrčil rameny. Malému Tomovi, který se po nich tázavě díval, řekl: "U pramene žádná kořist. Nu, budeme se muset projít až k prameni, podívat se, jestli na něco nenarazíme po cestě... a ať už tam něco je nebo ne, budeme muset šlapat celou tu cestu zase zpátky."

"Dábel aby to spral!" prohlásil Duro znovu.

A podél stezky nenarazili na nic.

Ani v jiných obvyklých lečích nebyla žádná zvěř - tedy žádná přiměřená kořist. Byly tam ovšem stopy a po jejich prozkoumání na sebe všichni zůstali hledět s tvářemi nejistě svaštěnými.

"Nahoru do hor," řekl Malý Tom. "Jako by všechno utíkalo nahoru do hor... Nevíte proč?"

Bratři nevěděli. "Nevím o nikom, kdo by tady nadháněl z nížin do kopců," prohlásil Lors. "Ani necítím žádný požár." Při této zmínce všichni automaticky začichali ve vzduchu kolem sebe. Vítr, jako by jim chtěl vyhovět, právě v tom okamžiku změnil směr.

"Co je tohle?" otázal se Duro a nevrle se přitom mračil.

Nikdo nevěděl. Ten pach byl zatuchlý, čpavý a naprosto cizí. Mohl souviset s podivnou nepřítomností zvěře, ale nemusel. "Podíváme se, co to je," navrhl Duro.

Lors zavrtěl hlavou. "Táta nás poslal jenom nalovit maso, a protože, jak se zdá, maso odtáhlo do hor, musíme za ním nahoru. Až se vrátíme, můžeme mu o tom povědět a on už bude vědět, co dělat."

"Než se s něčím vrátíme - jestli vůbec na něco narazíme - budou stejně všichni už hladoví," zdůraznil jeho bratr. Pohlédl proti větru a tvářil se, jako by chtěl znovu nabít samostřil.

"Čím déle se budeme rozmýšlet a žvanit, tím hladovější budou. Nahoru," zavelel starší. Obrátil se a vykročil. Malý Tom a mladší chlapci vyrazili ihned za ním a okamžik nato se k nim připojil i Duro. Společně stále stoupali, ale nedostali se k žádné zvěři na dostřel. Jednou zůstali bez hnutí stát s hlavami obrácenými vzhůru, když zahlédli tři kusy jelení zvěře rýsující se na vrcholu hřebene. Na okamžik se nic ani nehnulo, nic nebylo slyšet. A pak se to ozvalo... zdaleka a zespondu... hluboký a zvláštní zvuk... a zazněl znovu - jeleni odskočili a zmizeli - a jako by skončil vyšším a tázavým

tónem.

"To není lovecký roh," zašeptal Malý Tom, očividně v odpověď na svou vlastní nevyřčenou otázku.

Nikoho však nenapadlo, co by to mohlo být. Jenom přikývli, když Lors nakonec prohlásil: "Všechna zvěř utekla do hor... neloví tu kromě nás nikdo, o kom bychom věděli... ten podivný ošklivý pach... a teď ten divný zvuk...

Hádám, že to, co vydává ten pach, vydává také ten zvuk. Připozdívá se. Měli bychom se raději vrátit a říci o tom tátovi, to bude nejlepší, a pro hosty můžeme porazit kus dobytka. Pak budeme moci všichni snadněji přijít na to, co to je."

Když vyrazili zpátky, ozval se Duro: "Možná by bylo lepší to zjistit co nejdřív, i kdyby to mělo být s prázdným břichem." Jeho bratr zamručel na souhlas. Menší chlapci byli všichni zticha a drželi se těsně pohromadě, místo aby se rozptýlili kolem. Slunce se sklánělo k západu za horou a z chladného vzduchu se jim vyrážela husí kůže - a asi to nebylo jenom tím vzduchem.

Bez námitek následovali Lorse, když se vydal zpátky zkratkou přes skalní sesuv. Náhle všechny zarazilo jeho syčivé nadechnutí. Pohlédli tam, kam ukázal rukou, která se mu navzdory statečnému Úsilí třásla.

Na vzdáleném pobřeží pod sebou, na téže svažité pláži, na které první Rowan vytáhl na břeh svou loďku, spatřili na pozadí vínově temného moře obrysy dvou naprosto cizí vyhlížejících a naprosto si navzájem nepodobných postav - jedna byla vztyčená, třebaže poněkud nahnutá kupředu; druhá kráčela po čtyřech obrovských nohách, které ji zdvíhaly vysoko nad písek.

Zvolna, vylekaně klesli k zemi a přitiskli se mezi kamení. Po nekonečně dlouhé době oba podivní tvorové zmizeli z dohledu za záhybem pobřeží. Nato se mladí lovci, přikrčení a téměř klusem, jali drápat pryč po ujiždějícím šterku, až zmizeli ve stínu, který sliboval bezpečí. A teprve když se v dohledu objevily drahé známé zdi sídla, zarámované mohutnými vatrami, které venku dosud hořely, jeden z nich promluvil. Byl to ten nejmladší a nejmenší z hochů.

"Dábel," vypravil ze sebe. "Dábel." To se nepokoušel klít. "Dábel... Dábel... to byl Dábel!" jekal zuby.

A Lors opáčil: "Možná... Možná... Ale - který z nich!"

II.

Jedna strana voru byla pod vodou. Jestli se uvolnily a rozjely kýlové trámce, nebo jestli dřevo nasakovalo vodou nestejnoměrně, nebo... Nikdo si s tím už nelámal hlavu, nikdo se o to nestaral. Přijímali to jako fakt se zvířeckou odevzdaností, stejně jako pálení slunce, nedostatek jídla a pití či dorážející vlny, jež se zdvíhaly všude kolem a zanechávaly po sobě sláný povlak, který svěděl a štípal zanícená těla. Už tři lidé po tom nebezpečném svahu zmizeli: jednomu se smekla noha a sklouzl s křikem do vody, zatímco ostatní přihlíželi a nikdo neudělal nic, druhý se dolů skutálel jako změť vlajících hadrů a končetin a nevydal přitom ani hlásek a třetí s radostným úsměvem a dychtivým výrazem prostě zamířil rychlým krokem dolů, až mu voda sahala až po kolena, a pak se náhle se šplouchnutím potopil. Tu a tam kolem lině zakroužil žralok a ti, kterým na to ještě zbývala energie, se vydrápali tak vysoko, jak jen mohli, jako by se báli, že té velké parybě mohou znenadání vyrůst nohy a ona se vyšplhá za nimi. Tu a tam proplula kolem velká mořská želva, aniž by si jich všimla; někteří na ni zírali sice hladově, avšak bezmocně: člun, ve kterém by ji mohli pronásledovat, před nepočítaným časem odnesla bouře, a i kdyby se byl neutrl, dalo se pochybovat, že by vůbec někdo z nich měl ještě sílu jej ovládat.

Z voru stále viselo několik vlasců, některé už bez háčků, a na žádném nebyla jiná návnada než kousek hadříku nebo podobné šidítko. Už to bylo celé dny, co se jim podařilo něco chytit - bylo to nevzhledné a kostnaté, ale muž, kterému to zabralo, to snědl najednou, bojácně, hladově, potají a rychle.

Už to byly celé měsíce. Zdálo se to jako měsíce. Možná to byly jen týdny. Snad už celé roky. Jestli to vůbec někdo ví, pak je to Liam, pomyslela si Cerry. Matně ji napadlo, jestli Liam ještě udržuje své záznamy. Ta myšlenka ji však brzy přestala zajímat. Zbývalo jí málo sil i na pouhé mluvení a v uštech a v krku měla příliš vyprahlo, než aby na něj zavolala na druhý konec voru, kde seděl skrčený a bez hnutí. Mohl být docela dobře mrtvý. Ale tuto možnost si nechtěla připouštět. Jestli je Liam mrtvý, jsou už vlastně mrtví i všichni ostatní. A tak se přiměla myslet na jiné věci.

Řekněme, že vor potká létající ryby. Celé obrovské hejno. Pak se plachta i plátěná stříška budou moci použít jako sítě. Všichni se budou moci najíst. A pak - protože létající ryby žijí v tropických vodách a v tropech bývá deštivo - pak zaprší a dešťovou vodu půjde zachytávat do stejné plachty a plátěné stříšky. A všem hned bude lépe, budou zdraví, čilí a v dobré náladě. A když už se štěstí takhle obrátí, další, co se objeví, bude země. Země!

Bude to dobrá země obydlená přátelskými lidmi, ne divochy, a nebude ani děsivá, ani ničím sužovaná. Země a tamní lidé nebudou znát hlad a nebudou tam ani draci, ani Kar-chee. A... a pak...

Cerry vzpomínala, co mělo být pak, usmívala se přitom a lehce přikyvovala. Bublina jejího snění nepraskla, spíš se prostě vytratila, a když tak zapoměla na svou vizi, jako by nikdy neexistovala, uvažovala trochu ustaraně, jak dlouho už se všichni plaví na voru. Nejméně měsíc. Měla měsíčky těsně předtím, než vypluli - malá, obvyklá a pravidelná nepřijemnost; je zvláštní, že si na ni dokáže vzpomenout na pozadí té ošklivé doby a nesnázi - a pak je určitě měla ještě nejméně jednou na voru. Ale nevzpomínala si, že by je měla vícekrát. Což by znamenalo, že to ještě nejsou dva měsíce. Anebo už její tělo možná nefunguje jako kdysi. Byl by malý zázrak, kdyby fungovalo. Ale co když je Liam mrtvý?

Obavy byly horší než námaha, kterou musela vynaložit na to, aby to zjistila. A tak se Cerry pomalu, zoufale pomalu, zvedla na bolavých rukou a kolenou a lezla a plazila se a šplhala napříč svažující se palubou voru k postavě, která napůl seděla, napůl zkrouceně ležela v nesouvislém stínu roztrhaného plátěného přístřešku. A oslnivé zlaté slunce nepřetržitě pražilo ze zářivé modří tiché oblohy. V cestě jí tvář dolů leželo dítě a záda se mu lehce zdvíhala a klesala v rytmu slabého dechu. Cerry si netroufala zastavit nebo se pokoušet změnit dosavadní směr a způsob pohybu. Právě tak se ani nepohnula žena, která zakrákala: "Vrazi! Vrazi!", když Cerry dítě přelézala.

"Jste lidé?" naléhala žena. "Nebo jste draci? Zabijte mě, klidně mě zabijte, ale moje dítě nechtě na pokoji..." Posléze se její hlava konečně začala kývat ze strany na stranu, ale to už Cerry byla na druhé straně. "Pomoc, pomoc," skřehotala žena a chytala se za hlavu kostnatým pařátem, který kdysi býval rukou. "Lidé, pomoc, pomoc. Na voru jsou draci..."

Dítě ze sebe vypravilo náznak vzlyku. "Ano, miláčku," ozvala se ta žena, okamžitě opět při smyslech. "Ano, zlatíčko. Neplakej, můj broučku. Maminka už jde..." Plazila se k dítěti jako zmračený had.

Moře rozčeřil horký závan větru. Potrhané plátno zavlálo a zapleskalo. Vor se otrásl. Roztříštila se o něj vlna; otrásl se znovu. Kolem proplulo něco mrtvého a někdo ne tak mrtvý na to ukazoval a plakal, ale bylo to příliš daleko. Liam měl jedno oko hnědé a druhé modré a bělmo měl krvavě rudé. Sluncem vybledlé a solí pokryté vlasy mu v mírném větru povlávaly jako trsy špinavého rákosí. Když k němu Cerry potácivě přilezla, ani nezamrkal, ani viditelně nedýchal.

"Liame, neumírej. Řekni mi, jak dlouho už to je," oslovila ho Cerry. Ani nezamrkal, ani nedýchal. Viděla, jak mu vítr čechrá chloupky na hrudi, ale neviděla, že by se ta hrud' pohybovala.

Šťouchla mu hlavou do kolena jako jehně, když chce po matce mléko. Přepadl na bok. "Neumírej, Liame," žadonila. Po několika minutách, hodinách, rocích se konečně ozval. Vydal jakýsi chrápavý zvuk. Něco řekl. "Cože, Liame? Co?" Přilezla blíž. "Možná jen sen," řekl. Poslouchala. Napínala sluch. Muž, který předtím ukazoval na mrtvého tvora, je pozoroval. Trochu se napřimil. Pozoroval je. Matka hladila dítěti tvář. Ale nedívala se přitom na dítě. Dívala se na ně. "Možná jen sen, Cerry," řekl Liam. "Ale myslím, že jsem to udělal. Jedné noci. Myslím..."

Nebyl to sen. Udělal to. Skutečně to udělal. Do bedny s hnijícími lany a další výstrojí oné polozapomenuté noci skutečně tajně a opatrně uložil nějaké jídlo - tehdy, kdy bylo jídla ještě dost a všichni byli plní optimismu, protože brzy doplují do země Gal; nikdo nikdy v Gali nebyl, ale všichni si byli jistí, že je pouhý týden plavby daleko - pro případ, že do Gali nedoplují a pak budou za trochu jídla jen vděční. A samozřejmě do Gali v očekávané době nedopluli a dnes už ani nevěděli, jestli plují týden nebo rok, jestli je větry a proudy zanesly navždy mimo Gal nebo jestli ji Kar-chee potopili. Ale jídlo tam stále ještě bylo.

Když je vyndala, držela je v rukou dost dlouho na to, aby viděla, že je zabalené v pytlíku sešitým z jemného plátna z kusu oděvu, a po hmatu poznala brambory. Malé, změkklé a plné výhonků, nicméně bylo to jídlo. "Musí se rozdělit," varovala sama sebe tiše. "Musí se rozdělit!" zaječela, když jí pytlík někdo vytrhl z ruky. Muž, který předtím ukazoval na mrtvého tvora v moři a plakal, protože zdechlina byla příliš daleko, než aby se dala přitáhnout k voru, už neplakal, nýbrž cosi drmolil, prskal jako kočka a levou rukou se zapřel o Cerryinu tvář a odstrkoval ji. Z pravé ruky mu pytlík vyrvala žena patřící k dítěti. "Musí se rozdělit!" vřeštěla Cerry.

A skutečně se rozdělili, třebaže ne předpokládaným klidným a rozumným způsobem. Kdo by si byl pomyslel, že v nich všech ještě zbývalo tolik života? Tolik zla, tolik chamtivosti? Mrtví vstávali z paluby, jež byla jejich hrobem, a ječeli, vrčeli a rvali se. Kousali do rukou, které držely svrasklé, zčernalé brambory, a uchvacovali je vlastníma rukama. Když se však pytlík roztrhl a černá mana se rozsypala a rozkutálela, matka dítěte se po čtyřech se odplazila ze scény, usmívala se a propadlé tváře se jí nadouvaly. Přilezla k dítěti, políbila je na ústa a žvýkala mu potravu a krmila je, jako ptáci krmí písklata. Tenký, ubohý krček se zvolna, zvolna pohyboval. Když se dítě konečně usmálo, žena už s prázdnými ústy řekla milujícím a uchváceným tónem: "Tak, miláčku... Tak, broučku. Chutnalo ti to? Bylo to dobré?" Uložila se vedle dítěte, pečlivě upravila několik cárů svého oděvu tak, jako by chtěla zakrýt drobný obličej před sluncem, a stále s úsměvem na rtech zemřela.

Muž, který předtím ukazoval na zdechlinu v moři a plakal a později uchwátit pytlík s jídlem, plakal zase. Nebo to tak aspoň vypadalo. Po tváři mu stékaly slzy, ale ty byly rudé a on ležel tiše a bez hnutí. A ne jeden z ostatních se díval na něj a pak se podívali na sebe, potom se od sebe odvrátili a pak upřeli pohled zase na něj. Neboť nepatrné zbytky zásob z pytlíku byly ty tam a hlad, předtím trochu otupený a uspaný, se už zase probudil naplno a hryzal. A ten muž sám byl teď mrtvý a vůbec nebyl příliš daleko na to, aby na něho dosáhl.

"Jste lidé? Nebo jste draci?" tázala se jedna z nich nedávno. A teď si tím nikdo z nich asi nebyl úplně jistý.

Při pustošení a plenění vlastního světa v honbě za nerosty si Pozenšťané vedli - víceméně - stále stejně jako po oněch několik tisíc let od doby, kdy se jejich druh začal zabývat dolováním. Jen šachty, které kopali, byly hlubší, a štol, které razili, byly širší a oboje byly samozřejmě početnější. Zanechali za sebou krajinu zjizvenou a pochroumanou, ale když skončili s tím, co dělali, dalo se stále poznat, že je to táž krajina.

Ovšem dávno předtím, než s krajinou skončili Kar-chee, už tomu tak nebylo.

Kar-chee byli tři metry vysokí, černočerní a jejich hlavy se zdály malé ve srovnání s jejich výškou a zejména pak ve srovnání s obrovskými předními končetinami. Tím připomínali kudlanky, ničím jiným však nepřipomínali nic jiného, co znaly roztroušené hrstky vyčerpaných lidí na Zemi. Říkalo se jim Kar-chee, protože se to skutečně nebo zdánlivě podobalo zvukům, jež od nich zaslechlo těch několik lidí, kterým se podařilo přiblížit se k nim natolik, aby je slyšeli, a vzdálit se celí; jak si říkali sami, nevěděl žádný člověk. Mezi těmito dvěma druhy neexistoval žádný dialog. Existoval někdy mezi lidmi a mravenci?

A tak starousedlíci nazývali nové příchozí Kar-chee ve velmi podobném duchu, jako když dítě označuje psa haf-haf - ačkoliv Kar-chee samozřejmě vůbec nebyli nic podobného psům. Kar-chee byli svým způsobem mravenci vydávající zvuky. Dobyvační mravenci. Mravenci, kteří si s sebou přinesli svou páku, a když našli pevný bod, o který ji mohli opřít, udělali to, co Archimédes nikdy nemohl dokázat, a pohnuli Zemí.

Kousek po kousku.

Za starých časů přišli do ztracené země Kalifornie Američané, těžili hlinu a rýžovali z ní zlato a zanechávali za sebou velké hromady hlušiny, ze které vybrali všechno, co pokládali za cenné. Po nich přišli Číňané, znovu proplachovali již vymytou hlinu a bez ohledu na dřinu a lopotu dobývali zisk z nevýnosné hlušiny, neboť se spokojovali s droboučkými zrníčky prachu tam, kde jejich předchůdce uspokojily jen nugety. Ani jeden z nich samozřejmě nechápal toho druhého. Chápali však alespoň to, že je zde něco k pochopení.

Přínejmenším jedno se zdálo být zřejmé: Kar-chee to už dříve dělali. Jejich pohyby byly příliš jisté, jejich vybavení příliš účelné a jejich postupy příliš účinné, než aby něco z toho pro ně bylo nové. Museli už za nesčetné věky prošťarat bezpočet světů a během těch věků si vyvinuli systémy pro provedení titánských změn oceánů i kontinentů, aby se

dostali na žíly, čočky i pouhé pecky nerostů, které ještě zůstaly po lidských těžářích. Nejprve zpracovali strusku a úpravnický odpad a škváru a popel a všechny ty nebetyčné hromady bezcenných (pro člověka) vedlejších produktů. Pak vyhloubili obrovské příkopy na pevnině i pod mořem a stále dokola převraceli naruby a stravovali jejich obsah jako žížaly. Oloupali zemi jako cibuli. Ale to všechno byl teprve začátek...

Když s daným kusem země provedli, co chtěli, alespoň prozatím (a kdo věděl, co pro ně znamená čas? jak dlouho žijí? nebo jak a kde, či zda vůbec umírají?), s nelidskou účinností a nevýslovnou lhostejností se jí zbavili. Spustili změnu, ke které se již dlouho schylovalo v okolí zlomu San Andreas, a Kalifornie se v křečích a ošklivé agónii potopila do moře. A než se vlny stačily alespoň trochu uklidnit, rozbořily se znovu, když se dno Kalifornského zálivu s otřesy a chvěním vynořilo a tetelilo se na vzduchu, který nepoznalo po nesčetné věky. Kar-chee sotva počkali, až oschne, sesypali se na ně jako mouchy na mrtvolu a pustili se do vysávání skrytých pokladů z jeho písků.

Museli mít nějaký plán, který určoval, které země mají žít a které mají zemřít, které zhynou v přívalu sopečného ohně a které pohltí voda. Nikdo z lidí však ani v nejmenším nevěděl, jaký ten plán je. Občas se nicméně zdálo, že tu byla jedna země potopena a tam zase vyzdvihena ne proto, že by o některou byl okamžitý zvláštní zájem, nýbrž kvůli vyváženému rozložení hmotnosti na povrchu Země. Tak znovu povstala Gondwana či ztracená Atlantida a byly nově vytvořeny a vyzdviheny masy země - subkontinenty nebo velké ostrovy - zatímco známá území byla často rozdrobena či zničena. A po celou tu dobu po povrchu země i v hlubinách moří pomalu a neúnavně burácela obrovská soustrojí Kar-chee jako rozlehlá pohyblivá města, tak cizí, že to přesahovalo veškerou představivost lidské mysli, a dobývala, rozměľňovala, oddělovala a zpracovávala horniny. A velké černé trupy lodí Kar-chee přilétaly a odlétaly... bez konce... bez konce...

A co bylo zatím s člověkem?

S člověkem nebylo zpočátku nic. Co bylo s mravenci, když člověk poprvé přišel na nové území a začal je využívat? Člověk tu a tam nějakého zašlápl, když se mu mravenec připlétl do cesty. Pokud začali být příliš dotěrní a příliš obtížní, mohl člověk podniknout nějaká opatření, aby zabránil jejich nájezdům. Člověk o nich obvykle mnoho nepřemýšlel; byli příliš malí, cizí a nevýznamní. Kdo kdy uvažoval o možných "dějinách" mravenců? Nebo kdo kdy mravencům přiznával právo prvotní okupace na nějaké místo? Jenom když mravenci začali být přesměřováni na obtíž, vyvolali pozornost, jež nabyla podoby ničení mravenišť nebo ekologického nasazení přirozených nepřátel, kteří se ujali jejich hubení a dovolili tak lidstvu věnovat se své nejvlastnější činnosti - drancování a znečišťování světa.

Když přišli Kar-chee, několik hrstek netečných a vyčerpaných lidí přebývalo na území kdysi zvaném Britské ostrovy. Někteří se ze zvědavosti vydali na výzvědy... pronikli k nim... a zahynuli. Ostatní se odstěhovali. A stěhovali se znovu a znovu, jak Kar-chee a jejich gigantické stroje postupovali. Na boj či na odpor nebylo ani pomyšlení. Lidí bylo příliš málo, Kar-chee příliš mnoho; vetřelci byli příliš silní, domorodci příliš slabí, příliš unavení, neorganizovaní a nezkušení. Bylo by možné představit si hypotetickou situaci, že by se dceřinné světy dozvěděly o šlamastyce, v níž se Země octla, a poslaly by pomoc. Dceřinné světy o tom však nevěděly a poté, co vymřelo prvních několik generací, sama vzpomínka na tyto světy vymřela s nimi.

Člověk se, krátce řečeno, přizpůsobil.

Tam, kde nebyli žádní Kar-chee, lidé zvolna přibývalo, zvolna si vyvíjeli nové dovednosti, nová společenství, nové názory. Tam, kde byli Kar-chee, lidé buď vymřeli, nebo před nimi ustupovali. Také pozůstatky divokého života na Zemi se nyní, když bylo lidí tak málo, rozmáhaly tam, kam se Kar-chee dosud nevypravili, nebo tam, kde již nezůstávali. Stromy opět rostly vysoko, houfce a stáda býložravců se množily, v bažinách se dařilo divočákům, kteří se cpali ořechy a žaludy, a do očištěných vod se vrátily ryby.

Bylo šťastným dílem prozřetelnosti, že poslední staletí stěhování národů ze Země splývala s posledními staletími studeného období. Pro Kar-chee patrně neznamenal nic, jaké podnebí vládne v severní části severní polokoule, neboť energii čerpali prostřednictvím vrtů z roztaveného srdce planety. Návrat teplého období však znamenal všechno pro tlupy lidí, kteří tam žili. A když se samotná Británie pohroužila do vln, kterým kdysi vládla, spolu s větší částí Irska a vznikl nový ostrov, který spojil Vnější Hebridy a ostrov Man s velkým zbytkem severního Irska, šlo sice o velký otřes, ale právě teplé podnebí umožnilo přežít... přežít. Nové řeky proudily do moře novými koryty; nějaký čas v nich tekla brakická voda, jak deště smývaly sůl z nově vzniklé pevniny. Nakonec se celá nová země vyčistila, a jelikož byla díky věkovitým organickým usazeninám bohatší než starší země, nyní s ní spojené, prospívala díky mírnějšímu podnebí a delšímu vegetačnímu období a zdejší lidé prospívali ještě více. Protože Kar-chee nepřišli. Možná se soustředili na změny provedené na jihu. To se nikdo nikdy nedozvěděl. Věděli však, že Kar-chee nepřišli, a to bylo zdaleka to nejdůležitější.

Je docela možné, že se tak měly vyrovnat změny, jež nastaly v oblasti Kalifornie, když odtamtud uprchl první Rowan jako osamělý Noe. To nemohl nikdo říci.

A tak staletí plynula dál; zde, v této činnosti Kar-chee stvořené (a ze strany Kar-chee opomíjené) severní zemi, stejně jako v úlozku dřívější Jižní Ameriky, na který narazil Rowan, lidé znovu odhalovali staré dovednosti a vynalézali nové. Začaly se utvářet nové společnosti, a když se zformovaly, vznikly nové podoby civilizace. Pokřivená vzpomínka na to, co se stalo, přežívala na obou těchto místech, stejně jako na jiných. Lidé však převážně žili životem, který se soustředil spíše na přítomnost než na minulost. A pak se v jedné vesnici, položené na vysokém kopci, který kdysi byl hebridským ostrovem jménem Benbecula, stalo, že lidé vyhlédli a s ohromením a hněvem spatřili, že Kar-chee po dlouhé době konečně přicházejí.

Tentokrát to bylo jinak než poprvé. Lidská rasa se předně zotavila ze svého vyčerpání. A za další, vzdálenost a dlouhý, vše zamlžující čas zapomnění zastřely před Liamem, Cerry a jejich druhy zkušenosti s tím, jak nebezpeční Kar-chee ve skutečnosti jsou.

Zazněly velké válečné rohy, zaduněly poplašné bubny, rolníci se sbíhali z polí, pastýři od svých stád a rybářské čluny, vyrobené z kůže napjaté na proutěné kostře, se stahovaly z moře. A zatímco se Liam a ostatní bojovníci roztavovali

za palisádami, které vroubily hliněný val kolem městečka, Cerry a ostatní ženy uváděly do varu vodu ve velkých hliněných hrncích tak, že do nich házely do ruda rozžhavené kameny. Tak se vždy připravovali na útok zneprátelených sousedů při místních rozmiškách nebo pirátských nájezdníků zpoza moře; stejně tak s námahou dotáhli a dotlačili na místa neohrabané katapulty, nabili je chladnými střelami a další kamenné střely dali rozpálit do ohně. Na straně lidí šlo všechno podle plánu.

Avšak Kar-chee měli podle všeho jiné plány.

Horník jen málo dbá na hemžení v mraveništi.

Lidé z Benbeculy neměli takové věci jako sledovací techniku; nebyli by takové přístroje poznali, ani kdyby pocházely z lidských rukou. Místní náčelník se díval jediným prastarým dalekohledem, který zde byl k mání, a viděl jen to, že nepřátelé mají pojezdové stroje, které jezdí sem a tam, a když se na okamžik zastavily a zdánlivě mířily proti jeho linii obrany, nečekal na nic a dal povel k palbě.

Nejspíš ani jedna střela nezasáhla shluk vysokých a mírně sehnutých černých postav, avšak zuchání a praskání jejich dopadů upoutaly pozornost Kar-chee. Malé trojúhelníkové hlavičky se zvedly od přístrojů a otáčely se sem a tam; silné přední končetiny se rozevřely a mávaly kolem. Kar-chee se dali do pohybu někam pryč. Nejspíš jen proto, že právě nastal čas někam se přesunout. Ale lidé z Benbeculy si s tím hlavu nelámali. Oni vystřelili na své nepřátele a nepřátelé se dali na ustup. Když nepřítel ustupuje, postupuj. Tolik stará poučka. A tak se za mohutného vítězného a hrozivého řevu z opevněné vesnice vyvalil houf bojovníků a za mávání kyji, máchání kopími s kostěnými hroty a se šípy připravenými na tětivách se hnál dolů na cizince. Vítr se obrátil a náhle už nebyl cítit kouřem z dřeva, všesem a lidským potem, nýbrž něčím zkaženým, čpavým a podivným. Sřepatí poníci, na kterých jeli kopiníci, se rozeržáli, odepřeli poslušnost a splašeně vyrazili za příjemnějším vzduchem.

Pěšákům je třeba přiznat, že se zastavili jen na okamžik. Liam se později upřímně přiznal Cerry: "Neodvážili jsme se ustoupit, protože pak by oni mohli zaútočit na nás - a oni měli delší nohy!" Nyní již Kar-chee podle všeho skutečně ustoupili, nebo alespoň většina z nich. Ti ostatní zůstali a mávali kolem sebe trojnožkami svých přístrojů (podle mínění lidí neohrabané zbraně!), avšak v boji bytost proti bytosti a nástroj proti nástroji ani výšková převaha nepřinesla Kar-chee vítězství. Dlouhé nohy je nechránily před sražením na zem krupobitím ran, a i když vnější chitinová kostra na chvíli zastavila bodající hroty, bylo pro lidi otázkou chvilky zjistit, že toto brnění má nechráněné škvíry. Kopí pronikla dovnitř a byla zatlačena hluboko do těla, kyje těžce dopadaly a posléze cvakání a cvrčení cizinců ustalo; končetiny cizinců sebou škubaly jen o chvilíčku déle.

Triumfující obránci se vraceli, vlekli za sebou mrtvolu a kořist a pěli improvizované písně vítězství, mezi nimiž se objevilo i několik slok věnovaných nešťastné jízdě. Obranná postavení opustili stejně rychle, jako je zaujali, a Benbecula se ponořila do víru opilých oslav a radovánek.

Liam však zůstával zcela stranou.

"Co se děje?" ptala se ho Cerry. Nikdy se nedopustila toho omylu, že by si myslela, že by na něm bylo něco špatného, když mají jeho oči rozdílnou barvu a dodávají mu tak zvláštního vzhledu.

Svraštil tvář a zavrtěl hlavou. Všude kolem něho se rozléhaly opilecké výkřiky. Nastavila ucho k jeho uštům. "Nelíbí se mi to," řekl. "Chovají se, jako bychom zahnali obyčejnou tlupu nájezdníků z Orklandu nebo Norlandu... Tohle je ale něco víc, Cerry... mnohem, mnohem víc..."

Mumlal si pro sebe, vrtěl hlavou a mračil se jako ustarané dítě; další z věcí, kvůli kterým si o něm lidé mysleli, že je pouhý blázen. Ona ho znala lépe. Naslouchala mu. Poslouchala a skládala si z jeho mumlání vysvětlení, co ho trápí. Že ne všechno, co navykládaly stařeny o Kar-chee, když seděly a ohřívaly si u ohně seschlé nohy, byla nebo mohla být pravda: samozřejmě ne, protože by jinak Kar-chee přilétli na dracích povětrím jako ve starých pověstech a vrhali by ohnivé střely. Zdvihli by samu zemi a svrhli by ji do Severního pekla, jehož odlesk plamenů bylo tu a tam v noci vidat. Ponořili by ji do vroucích vod a všechny by je spálili jako hmyz na hořícím polenu.

Takže co? ptala se. Jestli to není pravda - a on dobře odůvodnil, proč není - proč si tedy dělat starosti? Připotácel se k nim jeden z účastníků veselí, mával přitom něčím, co vypadalo jako noha Kar-chee, a Liam ho odstrčil s takovou silou, že se muž neodvážil vrátit a chtít vysvětlení nebo se porvat a raději svůj vztek utopil v rohu s medovinou. Proč si tedy dělat starosti? Protože je zřejmé, že na druhou stranu ne všechny pověsti stařen jsou nepravdivé. Protože právě existence Kar-chee, které až do dneška nikdo z nich neviděl nebo necítil, tvořila nejvlastnější osnovu, útek i obrubu pověstí stařen...

Nyní bylo na Cerry, aby svraštila čelo a tázavě zašilhala. Ačkoliv se zprvu zapojila do všeobecného veselí a nemrzelo ji nic víc než to, že neměla příležitost vychrtnout na útočníky vroucí studniční vodu, dávná a zřetelná úcta k Liamovi ji přesvědčila, že pokud on si myslí, že něco není v pořádku, pak je něco skutečně špatné. Snažila se sledovat nit jeho myšlenek, ale byly pro ni příliš zvláštní. Místo toho se pokusila sdělit mu, co k němu cítí, ale vyšla z toho jen stará konvenční otázka: "Mám si vzít svou ovčí kůži a pobýt s tebou chvíli ve tvém srubu?"

Kdyby dal jednu ze starých konvenčních odpovědí - řekněme "Vezmi a pobuď," - bylo by to dobré a ona by byla šťastná; kdyby řekl "Vezmi si své péřové lůžko, přijď a zůstaň v mém srubu navždy," bylo by to velmi, velmi dobré a ona by byla velmi, velmi šťastná.

On však místo toho na ni zpřímá pohlédl svými zvláštníma očima, jedním hnědým jako voda rašelinného jezera a druhým modrozeleným jako širé moře, a to, co odvětil, bylo ještě podivnější: "Můžeš si vzít svou ovčí kůži a následovat mě, jestli je to tvá vůle, ale ne proto, abys se mnou ležela, jako žena lehává s mužem. Neboť se obávám, že nás čeká mnoho nocí na chladné zemi a mnoho nocí na chladném, studeném moři, než budeme opět moci třeba jen pomyslet na lásku, na děti nebo na domy."

Ta slova zněla jako ze staré pověsti, zpívané a deklamované s doprovodem dud, harfy nebo bubnu; a přece věděla, že je ještě nikdy neslyšela. A náhle si byla celým srdcem jistá, že přicházejí časy, o jakých se pějí písně a sprádají pověsti;

a že Liamovi je a vždycky bylo souzeno stát se jedním z těch mužů, svědků, účastníků a hrdinů, kteří v těch pověstech vystupovali. A ona, jako kdyby jí nějaká ruka sevřela srdce, věděla, že musí jít a půjde s ním a vytrvá u něho, dokud se bude odvíjet jeho příběh, děj se co děj.

Liam vstal, zanechal za sebou ohně a zvuky a výjevy slavnosti a vykročil do chladné noci. A Cerry šla za ním a oba sebrali své ovčí kůže a své hole a nádobky se žhavými uhlíky a pytlíky s jídlem a zamířili k severu. A tak když do Benbeculy vtrhli draci, Liam a Cerry se nacházeli v North Uistu, a když draci dorazili do North Uistu, on a ona měli za sebou kus cesty do Ulslandu. Draci s vyhlazením lidí nijak nespěchali a dokonce se zdálo, že dílo zkázy protahují pro potěšení své i pro potěšení Kar-chee, které přišli pomstít. A v době, kdy draci vytáhli směrem k ulským bažinám, Liam a Cerry již spěšně stavěli velký vor, který měl je dva a také několik dalších, kdo uvěřili Liamovi a jeho varováním, odnést přes moře do země Gal.

Gal však nikdy nenalezli. Ani žádné jiné místo, které by jim mohlo posloužit za útočiště. Narazili na pusté země, zasolené a jalové, samá skála, písek či kamení; narazili na země plné dýmu, ohně a škváry; narazili na země, kde se naří lidé skrývali za velkými kameny a pak se na ně s vytím vyřítili. A jednou našli zemi s trávou a stromy a vzdali za to díky, než se pustili do příprav na přistání... jenže pak muž držící hlídku na stěžni vykřikl, že na té zemi vidí Kar-chee a draky; spěšně zase napjali potrhanou plachtu a vzdávali ještě větší díky než předtím, když je vítr a mořské proudy bezpečně odnesly pryč, i když to bylo vstříc hladu a žizni.

A tak jim nakonec nezbyvala žádná voda a žádné jídlo a slunce nad nimi rozžhavilo nebe a oni lačnými zanícenými očima hleděli na tělo a krev toho, kdo ukradl poslední jídlo, a přemítali, zda odolají pokušení využít je jako potravu. Cerry plakala žalem, že ji zase naplno hryže hlad, a radostí, že Liam není mrtev. Liam cosi mumlal, ale ne k Cerry, ani o ní; mumlal něco o mapách.

Mapy! Samoto slovo vyvolávalo u jeho spolublížních, až na několik výjimek, nechápavý pohled. Avšak Liam věděl, co je mapa, a věděl, co je kniha; už obojí viděl. Obojí bylo v současné době z praktického hlediska k ničemu, protože obojí popisovalo a zachycovalo věci, které již neexistovaly. Nicméně podstata obojího byla nekonečně důležitá a myšlenka na ně naplňovala jeho mysl vírem vzrušení i marné touhy. Ve svých otrhaných nohavicích ukrýval hrubou a nepřesnou kopii mapy, kterou si kdysi obkreslil. Ta byla samozřejmě jako navigační pomůcka nepoužitelná, protože znázorňovala země, které již neexistovaly, a chyběly na ní země, které nově vznikly. Sužován horečkou a slunečním žářem, vyhládlý a vyprahlý přemýšlel o tom, zda vůbec někde existuje nějaká přesná mapa. Nebylo to pravděpodobné. Bránil se připustit si zřejmou skutečnost, že je to nemožné. A tak zatímco Cerry snila o létajících rybách a dešti, Liam se pohroužil do snů o přesné mapě, o pravdivé mapě, zachycující země a mořské proudy a větry...

Spatřil, jak do jeho zorného pole pomalu vplul ostrov, a neudělal nic. Sledoval, jak se ostrov změnil v loď, a neudělal nic. Sledoval, jak se jeden či dva nebo tři z ostatních lidí na voru, kdo ještě měli zdání síly, plazí k hornímu okraji, slyšel je skřehotat a viděl, jak mávají; on neudělal nic. Nebyla to vůbec loď, byla to velryba; velryba se otelila a mládě zamířilo k voru a na něm... v něm... pluli lidé. Sledoval, jak se jeho vor stává zajatcem velryby a nechal se trpně odnést do jejího břicha. Neudělal nic. Po celých věcích temnoty však ucítil na jazyku vláhu. A polkl.

Ještě později poděkoval svému šedovousému ošetřovateli a zašeptal: "Zemřeli bychom. Neměli jsme žádné mapy."

"Já vím," řekl šedovousý.

"Prchali jsme... draci... zabíjeli, trhali... Kar-chee..."

"Já vím, já vím"

"Žádná země... žádné útočiště... nepršelo..."

"Já vím," zopakoval šedovousý.

Po dlouhé odmlce se Liam otázel: "Kdo jsi? A kde to jsme?" Šedovousý odpověděl: "Já jsem Vědomec. Tohle je Archa." III.

V Rowanově sídle již mezitím zabili kus dobytka, a když se Lorse, Duro, mladý host Malý Tom a mladší chlapci vrátili, právě se na něm hodovalo. Ale nezdálo se, že by někdo měl z jídla velké potěšení. Lorse na okamžik napadlo, jak je možné, že strážé ještě nestojí na svých místech a že vrata ještě nejsou zajištěna - nebo proč už všichni neuprchli do vnitrozemí a do hor - avšak zanedlouho mu to bylo dostatečně jasné, i když to bylo pro něho nepřijatelné.

Nalezli hosta Jowa, velmi snědého muže s hřívou kudrnatých vlasů, sedět stranou v koutě se starým Renem Rowanem; tu promlouval naléhavě Jow a Ren přitom hryzal kus masa; tu Ren něco dodával, zatímco Jow ukusoval z vlastní porce. Vrtěli hlavami, máchali rukama, chytali se za paže, za lokty či za ramena. Ale mluvili tak tiše, že nikdo z jejich hovoru neslyšel ani slovo.

Nálada je ovšem stejně nakažlivá jako nemoci. Jow snad tajil, co měl na mysli, celou cestu k Rowanovu sídlu, ale nyní promluvil a Ren očividně nebral tu věc na lehkou váhu. Příchod mladíků i chlapců okamžitě upoutal pozornost obou starších mužů, a když promluvili oba téměř zároveň, jejich vrásčité tváře dostaly zvláštní výraz, ve kterém se mísila úleva a obavy.

"Viděli jste něco?" ozval se Ren.

"Co jste viděli?" zeptal se Jow.

Než však mohli Renovi synové nebo Jowův syn odpovědět, vyhrkl jeden z malých chlapců: "Viděli jsme Ďábly - viděli jsme dva Ďábly!" a poddal se slzám a vzlykům potlačované hrůzy. Na okamžik se rozhostilo ohromené ticho. Ženy a dívky, jež byly pohotově ke smíchu, aby rozptýlily napětí, měly dosud za to, že oba starší mluví o nějaké obvyklé záležitosti, snad závažné, hrozící krevní mstou: o milostné aféře neschválené z vážných důvodů, o zabití nebo těžkém zranění člověka v hněvu nebo o sporech o půdu - to vše by ospravedlňovalo jejich zastírané rozčilení. Takovou náladu by ochotně byly odlehčily; ženy a dívky, připravené smát se, vzhlédly a pohlédly oběma starším mužům do tváří...

A nespátřily v nich žádné pobavení, ba ani rozmrzelost nad chlapeckým žvaněním; spatřily však, že Jow zkrivil tvář a napjal hrdlo, jako by ho zasáhl šíp, spatřily v Rowanově obličeji výraz nepřirozeného strachu. A jako by to bylo

viditelné znamení příchodu smrti, ženy a dívky začaly kvílet a naříkat. V ohni se silné poleno z bortilo do vlastních uhlíků a náhlá fontána jisker osvětlila scénu poplachu, zmatku a hrůzy z neznámého - větší děti ječely, psi vyskakovali a štěkali a nemluvnata se budila, aby také přispěla ke všeobecnému rumraji...

"Přestaňte!" zařval Jow a jeho silný hlas podřal vřavu jako sekera strom.

A Ren zavrčel: "Ženské, buďte zticha," vstal a zvedl ruku otevřenou dlaní dopředu. Hluk neustal úplně, ale ztišil se z ječení v mumlání. "To je lepší," zabručel. "Jinak bych vám ukázal víc Dáblů, než by vám bylo milé. - Ty, Tino, si běž vzít něco k jídlu. A vy ostatní, chlapci, také. Tak. A vy, moji synové a Jowův synu - a ty, Carlo," pokynul svému nejstaršímu, ženatému muži, jehož zručné ruce více než vyvažovaly skutečnost, že má chromou nohu, "pojdte sem." Rychle dospěl k dalšímu rozhodnutí. Tohle už nebyla prostá záležitost dvou rodin. "A všichni muži a starší chlapci také. Všichni. Pojdte sem."

Přinesli lampy, mělké misky s olejem nebo lojem, a do ohňů spěšně vložili dlouhé kusy dřeva a pak je vytáhli, aby svítily jako pochodně. Plameny zářily a mihotaly se, ozýval se hlasitý dech a konečně se všichni rozesadili kolem obou stařešinů.

"Tak," prohlásil Ren znovu. "Ty, Malý Tome: co jsi viděl?" Nepožádal ho, aby ztlumil hlas, aby ho nebylo slyšet mimo kruh mužů, ale sám promluvil natolik tiše, že bylo zřejmé, jak si mají počínat.

Malý Tom se chabě, ostýchavě usmál, avšak s tím, co musel říci, vyrukoval dost pevně: "Viděli jsme, že všechna lovná zvířata přehla do hor, ucítili jsme ohavný pach, který nikdo z nás nezná, a viděli jsme dva tvory, které nikdo z nás nezná. Byli velcí. Pak jsme se vrátili, hostiteli Rowane."

"Dobře řečeno. Krátce. Chce k tomu někdo z vás něco dodat?"

Nikdo k tomu neměl co dodat, dokud se Jow, nyní již s bezvýraznou tváří, nezeptal: "Ti dva podivní tvorové - jak vypadali?"

Několik pokusů je popsat se nesetkalo s úspěchem. Pak se ozval Renův nejstarší syn Carlo: "Mohu teď já? Tak... Podívejte se sem..." Vzal klacík, s prasknutím jej zlomil a ostrým hrotem na lomu začal črtat do hlíny. "To, co jste viděli... vypadalo to takhle? Nebo takhle? Nějak takhle? Anebo tak? Promyslete si, co odpovíte, a neříkejte to, dokud si nebudete úplně jistí... Nuže?"

Jeho bratři a mladý host se syčivě nadechli. Přikývl a kousali se přitom do rtů. A Lors ukázal prstem: "Jeden z nich vypadal takhle - přesně takhle." Ukazoval na Carlův první náčrtek, který znázorňoval cosi tenkého a nahnutého, co stálo na čtyřech tenkých nohách a další dva lomící se údy to drželo vztyčené před sebou. "A ten druhý vypadal jako tenhle, až na to, že na obrázku běží vzpřímeně na dvou nohách... zatímco když jsme jej viděli, šel po všech čtyřech... Ale jsou to oni, Carlo. Určitě... Jsou to oni."

A současně s otcem mu položil stejnou otázku v dokonalém dvojhlasu: "Jak to víš?"

Nejstarší bratr promluvil: "V jedné z jeskyní, daleko, až hodně vzadu, když se proleze trhlínou do horní části, je síň... Myslím, že za ní je toho ještě víc, ale tam jsem se už neodvážil... Dostal jsem se do ní jen jednou, když jsem byl chlapec, při hře na schovávanou. Ale nikdo tam za mnou stále nepřicházel a já jsem dostal strach. Měl jsem s sebou křesadlo a troudu, a tak jsem rozžehl ohniček. To, co jsem tady nakreslil, je to, co jsem zahlédl na stěně té síně. Někdo je tam namaloval sazemi a směsí zeleného jílu a sazí. Když jsem to uviděl, vyděsil jsem se ještě víc a utíkal jsem pryč, jak nejrychleji jsem dokázal. Dokonce jsem tam zapomněl své potřeby k rozdělování ohně. Co já vím, mohou tam dosud ležet... Nicméně v ten okamžik, kdy jsem ty kresby uviděl, cítil jsem celým srdcem, že to musejí být Dáblové. Už je to dávno a nikomu jsem to nevyprávěl, ale zdálo se mi o nich tak často, že jsem na ně nikdy nezapomněl."

Když skončil, bylo kolem takové ticho, že slyšeli, jak si v ohradách pro dobytek jedna z lam na cosi stěžuje. A starý Ren řekl: "Nuže, dobrá... Ty jsi jako chlapec viděl kresby v nějaké neznámé prostora v jedné jeskyni a cítil jsi, že to musejí být Dáblové. Dnes tví mladší bratři a další mladíci viděli - a zdá se, že to je nepochybně pravda - viděli naživu to, co ty jsi viděl namalované. A Tino prohlásil, že to, co jste viděli, byli Dáblové. Nuže. Mně se zdá docela přirozené, když chlapec vidí něco zvláštního a nového, co ho vystraší, že to nazve Dáblem. Jenže my nevíme, co ti tvorové skutečně jsou zač. A strach má velké oči."

Nikdo z vás, ani můj host Jow, není dost starý na to, aby pamatoval mého neohodného strýce Arna. Všichni se ho báli, hlavně kvůli pověsti, že se po nocích, kdykoliv se mu zachce, proměňuje v jakousi velkou, po celém těle skvrnitou kočku, které říkali půldábel, a toulá se po okolí, víte? Nikdy jsem tomu nevěřil, nikdy jsem nevěřil ani špetce z těch řečí. Ať zemře ve kterémkoliv těle, říkali, promění se po smrti v to druhé. Nuže. Když se mi doneslo, že v jeskyních konečně zemřel, zašel jsem tam; našel jsem ho úplně mrtvého a byla u něj jedna z jeho žen - byla to pěkná mrcha, hodila se k němu, ale aspoň mu byla věrná.

'Zemřel jako člověk?' zeptal jsem se jí.

'Jako člověk,' potvrdila mi.

'A ještě nezměnil podobu?' zeptal jsem se jí.

'Ještě ne,' řekla.

A tak jsem ho nechal vynést ven a pozoroval jsem ho, stále ho někdo pozoroval, ve dne v noci, až se začal rozkládat. Pak jsem jim o tom pověděl a ukázal jsem jim, že ta pověst byla jenom povídačka, a pohřbili jsme ho. Nuže. Čas ubíhal. Celé roky. A jednou, když jsem prohlížel nějaké staré truhly a vaky z jeho doby, z doby mizery Arna, představte si, co jsem objevil: kožešinu, víte? Kůži nějaké velké kočkovité šelmy, celou skvrnitou. Nikdy jsem takové zvíře neviděl živé, ani nevím, kde nebo kdy žilo nebo zahynulo. Ale nebyl to Dábel o nic víc než Arno. Byla to zvláštní věc a snadno vyvolávala strach. On to věděl, a proto se do ní po nocích oblékal. Hrál na ten strach..."

Rozvážná, klidná a tichá slova starého Rena postupně upokojila a uklidnila rozpoložení většiny posluchačů.

Neuklidnila však Jowa, který vrtěl kudrnatou hlavou a prohlásil: "Snad se nám nesnažíš namluvit, hostiteli Rene, že ten, kdo nakreslil ty obrázky v jeskyni, a to, co naši chlapci dnes viděli, že to byli lidé? Lidé, kteří si oblékají podivné kůže,

aby nás vyděsili?"

Ren opáčil: "Nevím, neviděl jsem je. Ani chlapci je dnes neviděli zblízka. Vím jen tolik: jestliže někdo nakreslil jejich obrázky v době, kdy byl Carl chlapec, nebo ještě předtím, pak ti tvorové, podle kterých se obrázky kreslily, museli tehdy nebo dříve být zde. Od té doby se ale nestalo nic, čeho bychom se museli bát, tak proč bychom se měli bát právě teď? Samozřejmě, že na zemi i v moři žijí různí divní tvorové. A co má být?"

Jow měl zřetelné představy o tom, co má být. Země, na které žijí, zdůraznil, je ostrov a vědí i o dalších ostrovech - třebaže je sami nenavštívili - na jihu a na východě. Ale jak všichni dobře ví, tato země a ty ostatní země kdysi tvořily velkou pevninu, kdysi dávno, než (použil obvyklý slovní obrat, který znamenal velmi, velmi dávno) - "než přišli Ďáblové".

"A co udělali, když přišli?" tázal se Jow. "Nerozlámali snad velkou zemi na kusy? Nepotopili snad její větší část? Nedrželi ji snad pod vodou, aby utopili lidi, jako my topíme kořata? Ne, Rene. Ne! Říkal jsi, že strach má velké oči. To je pravda. Ale říkám ti, že takový je i strach ze strachu. Raději se budu bát pro nic za nic, abych pak zjistil, že to bylo zbytečné - pokud to bylo zbytečné - než abych nechal nebezpečí připlížit se nepozorovaně a zastihnout nás nevědomě a nepřipravené. Nepotopila se snad i Kalifornie? Nebyl snad první Rowan i můj prapředek, stejně jako tvůj? Rene! Zapomněl jsi snad, co říkal? - totéž, co říkali i naši další prapředkové, kteří tu sídlili před ním:

'Existuje tenký Ďábel, který má čtyři údy k chůzi či dva k práci. A existuje mohutný Ďábel, který kráčí po čtyřech a běhá po dvou: to je stopař, vyvědčák a pes tenkého Ďábla. Oba páchnou silně, avšak pach tenkého je silnější. Tenký Ďábel má zkaženou mysl a zlý rozum; mohutný taktéž a k tomu ještě zuby a pařáty. Prchnete, než přijdou: neboť jméno jednoho Ďábla je Kar-chee a jméno druhého Ďábla je Drak...'"

Toho rána Jowův soused, stařec, který býval v dobách své síly výrobcem sítí, vstal, ještě než se rozbřesk stal mdlým příslibem na obzoru, neboť ve svém stáří měl již slabý spánek a neměl na lůžku stání. Nejprve šel na procházku, protože nemohl spát, potom vykročil s cílem dojít k jednomu teplému prameni, o kterém si myslel, že by mohl poněkud ulevit jeho bolavým kostem. Pak se otočil, protože usoudil, že jeho hlad už je horší než revma, a chtěl se vrátit. A nakonec šel a šel, protože se úplně ztratil. Pak spatřil, co spatřil, půl dne se v hrůze skrýval a podstoupil riziko pohybu teprve tehdy, když si uvědomil, že hrůza z noci je větší než hrůza ze dne; a tak narazil na Jowa, který byl sám venku a přehlížel své úly.

Jow zprvu nechtěl jeho vyděšenému blekotání věřit a pak ho poslal domů s důrazným pokynem, aby nikomu dalšímu nic neříkal. "Nepřesvědčil mě, že má pravdu," vyprávěl později Jow starému Renovi, "ale nebyl jsem přesvědčený ani o tom, že se mýlí. A tak jsem využil toho, že jste dnes pokrývali střechu, i když už bylo pozdě pomáhat, a přišel jsem, abych si s tebou promluvil."

A nyní, s tváří, která v zářích ohňů a pochodní vyhlížela napjatě a vyzábě, pravil: "Uprchnout... Nic jiného nemůžeme dělat! Kdo může bojovat proti Ďáblům? Musíme tady všechno nechat a přeplavit se na jiné ostrovy, na Zonii, Aper nebo na jiný. Když nebude vítr, musíme pádlovat. Když nás tamní lidé přijmou, jako my jsme přijali Rowana, bude dobře - když ne, musíme s nimi bojovat a obsadit jejich zemi. Musíme..."

Ren vzdychl a položil svému příteli ruce na kolena. "Musíme. Jowe... poslouchej. 'Kdo může bojovat proti Ďáblům?' Nikdo. To je bez debaty pravda. Ale jak víš tak jistě, že musíme bojovat? Že musíme uprchnout? Že tu Ďáblové jsou proto, aby zničili nás nebo naši zemi? Očividně jsou tady. Očividně tady byli už i dřív - ale naše země je pořád na místě. Není snad?"

Jow přikývl, napůl váhavě, napůl uklidněně. "Jenže... Rene... víš... mnohokrát už jsem varoval lidi před nebezpečím a oni se smějí a říkají: 'Ještě se nic takového nestalo.' A já jim říkám... poslouchej dobře, Rene... já jim říkám: 'Všechno se jednou muselo stát poprvé...!'"

To byla natolik pravda, že nebylo třeba žádné poznámky. Ren k tomu tedy už nic nedodával a stočil řeč jinam, vážný a klidný jako předtím: "Teď už je tma a nic nenaděláme. Zůstaňte u nás a buďte našimi hosty. A zítra ty a já, Jowe, ty a já půjdeme a podíváme se sami, jestli je něco k vidění. Naši chlapci jsou dobří hoši, ale jsou to jen chlapci. Ženo!" Vstal. Zpoza ohňů se ozval hlas jeho manželky: "Rene?" "Naši hosté zůstanou na noc. Nachystejte jim nocleh." Ženy návštěvníků se daly do hlasitějšího hovoru a naoko se omlouvaly za způsobené potíže... jak prozrazoval ulehčený tón jejich hlasů. Nevěděly, co se děje, ale smířily se s tím, že to nepotřebují vědět, dokud jim to muži neuznají za vhodné říci. Ale domů bylo daleko, byly unavené, jejich mladší děti už spaly a ony jen vítaly, že byly pozvány, aby zůstaly. Lorse v noci probudila pravá otcova ruka položená na rameno a levá ruka, která mu zakryla ústa. Nepromluvili ani slovo, dokud nevyklouzli do chladného nočního vzduchu, ve kterém se jako nejdrobnější déšť ze stromů snášela první rosa; samotné hvězdy, velké a zářící, vypadaly, jako by se snášely na zemi černým mořem noci. Lors následoval Rena přes dvůr až k nejvzdálenějšímu ohništi a tam se posadil vedle něj. Z ohniště dosud stoupalo teplo jako lehounká mlha. Otec vzal klacek, rozhrnul příkrov popela a rozfoukal uhlíky; když změnily barvu z šedé na červenou, položil na ně malou větvičku. V krátkém polosuvětu se ukázala jeho tvář, propadlá a odleskem ohně červeně zbarvená.

"Lorsi," řekl - a zmlkl. Polkl.

"Táto?"

"Lorsi. Mohl jsi... Není žádná hanba se zmýlit..." Sotva šeptal. Lors se k němu nahnul, aby ho vůbec slyšel. "Bylo by asi to nejhorší, co by se mohlo stát, kdybychom připustili, aby se tolik lidí vyděsilo kvůli omylu... Nebo kvůli hře... Ty bys určitě - Lorsi? - nebylo by přece jen možné, že si nejsi tak úplně jistý, že jsi viděl to, o čem jsi mluvil? Třeba ses unáhlil se závěrem. Třeba..."

Lors položil ruku otci na koleno. "Ne, táto. To si nemyslí. To není hra. Ani omyl. Viděli jsme je. Viděli jsme tu věc, co Carlo nakreslil. Opravdu. Viděli jsme je." Navzdory odhodlání se mu hlas chvěl. Ani ne tak ze strachu z toho, co viděl, jako spíš ze šoku a zármutku, když viděl otce takhle otřeseného. Úzkostlivě vyhekl, když uslyšel, jak otec po jeho odpovědi zakvílel a viděl ho kývat se dopředu a dozadu.

"Táto - byli jen dva! Jenom dva!"

Starý Ren sotva slyšitelně procedil skrze ruku, kterou si zakrýval tvář: "Bude jich víc. Bude jich víc. Bude jich..."

Lors ho za tu ruku popadl a zatřásl s ní. "Tak uděláme, co radil Jow - odplujeme z téhle země někam, kde nás nenajdou!" Ren spustil ruku z obličeje. Jeho syn na ní ucítil vlhko slz, a třebaže se snažil ze všech sil tomu bránit, začaly mu téci také.

"A kde je takové místo, kde nás nenajdou? A i kdybychom o takovém místě věděli, jak se tam dostaneme? Na našich rybářských kánoích? Ty neunesou ani setinu lidí, chlapče. Máme stavět další? Oloupat stromy a čekat, až vyschnou, porazit je, vydlabat je, nechat je vyžrát a nachystat zásoby -dost zásob na kdovíjak dlouhou cestu? Dopřejí nám čas? Nebo se máme pokusit o útek ve člunech z čerstvého dřeva a přihlížet, jak se pod námi potápějí? Na tohle Jow nepomyslel. Nepomyslel!"

Ren si otřel tvář. "Víš, proč je to špatně, Lorsi? Víš proč to musí být špatně? Protože i kdybychom měli možnost dostat se všichni odsud, proč bychom to dělali? Na co? Abychom čekali na nějakém jiném ostrově, až si pro nás Ďablové přijdou? Abychom strávili zbytek života v tom strachu a až ve svých lůžkách zemřeme, abychom ten strach odkázali svým dětem?"

Jeho syn opáčil, nejistě, ale ne bez odvahy: "Co ale máme na výběr? Buď zůstaneme a budeme bojovat, nebo se obrátíme a utečeme. Co můžeme dělat jiného?"

Otec nahnul popel zpět na uhlíky. Jeho hlas přicházel z temnoty, nezřetelný a dutý. "Nemáme na výběr. Nemůžeme zůstat. Nemůžeme utéci. Nemůžeme bojovat. Nemůžeme dělat nic. Nic. Nic..." Hlas mu odumřel. Muž se nehýbal. Pak mu hlava zvolna klesla na kolena. To však bylo všechno. Víc už se nepohnul.

Lors na něho upřeně hleděl. Polkl. Otřel si rukou nos. Dokázal by sedět nebo dřepět celé hodiny bez pohybu u zvířecí stezky. Ale nedokázal klidně sedět v téhle situaci. Bylo to strašné. Smrt vnímal jen jako něco abstraktního a skutky Ďáblů pro něho byly pouze něčím, o čem slyšel. Jeho mysl nedokázala obsáhnout představu jeho vlastní zkázy, ani zkázy jeho země, rodiny a přátel. To, co ho mučilo nyní, byla neuvěřitelná a otřesná podívaná na to, jak se jeho otec, ten neochvějný pilíř síly, hroutí v uzlíček slz a čirého zoufalství. To bylo nesnesitelné. Vyskočil na nohy, pln dětinského nutkání utíkat pryč a utíkat a utíkat a zůstat někde daleko, dokud se nebude moci vrátit a najít všechno zase v pořádku a potíže zapomenuté. Právě když se obrátil k útěku a současně si uvědomil, jak zbytečný a nesmyslný tento popud je, noc se roztrhla růžově zbarveným výbuchem, který za okamžik ustal a zanechal ho oslepeného a ohlušeného...

Opět ten výbuch narůžovělého světla - zdvižená a vyděšená tvář jeho otce a celé sídlo jako na dlani - opět ten uši rvoucí, otupující rachot...

Opět tma a tíživé ticho s doznívajícím ozvěnou.

Z domu se ozval ženský výkřik; sténavý, skučivý, neartikulovaný, téměř sexuálně zbarvený zvuk. A po něm přišel výbuch všeho možného lidského i zvířecího rámusu. Lidé proudili úprkem z domu, klopýtali, potáceli se, křičeli, volali, plakali a ječeli; děti natahovaly moldánky, ženy kvílely, chlapci se snažili předstírat mužnost, ale zrazovaly je lámající se hlasy, muži se dožadovali, ať se jim nepřítel ukáže...

"Zemětřesení!"

"Ďablové!"

"Útok!"

"Ďablové!"

"Přepadení!"

"Ďablové! Ďablové!"

"Podmořská sopka!"

"Divocí lidé!"

Nejhlasitěji, nejpronikavěji, nejvýrazněji, nejčastěji a nejprocítěněji, protože toho se báli nejvíce ze všeho, se ozývalo znovu a znovu a znovu: "Ďablové! Ďablové! Ďablové!"

Padali na kolena, padali jak dlouzí, tak širocí, klopýtali, sráželi se navzájem na zem a bečeli jako zvířata v ohradách. A když vzhledli k obloze, spatřili na ní dvě ohnivé stopy, silnější než největší meteor, a zase se opakoval výbuch světla a růžová rachotící pochodeň a v okamžiku kratičkém jako zášleh blesku spatřili nad sebou kroužit obrovské černé trupy lodí Ďáblů.

A pak zmizely na jihu v posledním výbuchu světla a zvuku a jejich obrazy zůstaly navždy vypáleny do ožehlých očí a jen měnily barvy, blik! cvak! jak víčka ohromeně mrkala, dolů, nahoru, dolů: mrk, prázdno, červená, černá, trup lodi, hrůza, zmatek, Kar-chee, drak, temno, oheň, plamen, pálicí světlo, Ďablové, Ďablové, smrt.

Konečné se rozednilo, a když se rozplynuly ranní mlhy, bylo na jihu, kam odlétly černé nebeské lodě, vidět jakési podivné chvění.

Tohoto rána se měli Ren a Jow a ostatní muži vypravit na obhlídku, aby si sami ověřili pravdivost zpráv chlapců a roztřeseného staříka.

Nikam nešli.

Nikdo nikam nešel.

Nikdo nedělal vůbec nic.

Tu či onde žena automatickým pohybem, patrně spíš ze zvyku nebo kvůli bolesti v nalitém prsu, vsunula bradavku do vřiskajících lísteček. Starší děti, které ještě nepoberaly tolik rozumu, aby úplně podlehly všeobecné paralýze mysli i těla, buď našly nějaké zbytky jídla, nebo se obešly bez něj. Tu a tam se ozvalo zasténání, vzdech nebo vzlyk, chraplavý kašel či bezeslovné jednotvárné mumlání; nic víc. Vítr ševalil a dobytek si stěžoval, ale nic víc. I psi byli zticha a ani se neobtěžovali zalézt do stínu. I zpěvný ptáci v klecích z větvíček jako by se nakazili tím mlčením.

Blížilo se poledne, když se ve dveřích objevila Renova žena. Rozhlédla se kolem a rozhodla rukama v gestu strašlivého zoufalství. Vlasy jí visely v rozčuchaných chomáčích kolem propadlých tváří. Šouravě došla ke klíckám, zavěšeným pod příkrovem převislých došků, a jedny po druhých otevřela jejich dvířka. Malí opeřenci se třepetali, ale žádný z nich nevyleti ven. Otevřela ústa a namáhavě oddechovala. Pak, jako by ji každý pohyb stál nekonečné úsilí a přinášel jí nekonečnou agónii, sáhla do každé klíčky, sevřela vyděšené stvořeníčko do ruky, vytáhla je ven a vyhodila do vzduchu. "Leť," mumlala. "Leť... leť..."

Když byl poslední z nich venku, znovu se kolem sebe rozhlédla a zopakovala to gesto hrůzy a beznaděje. Na chvíli se její výraz změnil, až vyhlížela téměř poplašeně, zastínila si oči a hleděla upřeně do dálky, jako by něco hledala, jako by něco... někoho... postrádala... Ta chvílička netrvala dlouho. Žena se odšourala zpátky do domu. A uvnitř bylo naprosté ticho.

Duro držel samostříl spuštěný po boku. Díval se s pootevřenými ústy do prázdna. Pak ústa pevně sevřel. Klesl na kolena a zdvihl samostříl, jako by jej chtěl roztřístit o zem.

Lors vztáhl ruku. "Nedělej to."

"Proč?"

Tvář, ruka, hlava ba ani oči staršího bratra se téměř nepohnuly. Ale Duro ho znal dost dobře na to, aby pochopil, že odpověď existuje a vzápětí přijde. Dosedl na paty a čekal.

"Poslouchej," promluvil Lors po dlouhé chvíli. "Když jsem byl na svém prvním nočním lovu, daleko nahoře v horách," začal a díval se přitom na svého bratra zpřímá, beze stopy jakékoliv blahosklonnosti nebo soupeření v hlase: mluvil teď jako rovný k rovnému a Duro poprvé od chvíle, kdy na ně přišly ty strasti, cítil, jak mu srdce zaplavuje potěšením; "...už jsi mě slyšel o tom vyprávět?"

Duro odpověděl, že ano. "Ale vyprávěj to ještě jednou," vyzval ho. Příběh očividně souvisel s tím, co se dělo nyní; kromě toho při posлуchání příběhů se zapomíná na bolest, jak říká staré přísloví.

Sněhová bouře, která se rozpoutala v nezvyklou dobu a -kupodivu - přicházela ze středních poloh, zahнала loveckou výpravu dál a výš, než by ji vedla plánovaná trasa. A tam nahoře, v rozsedlinách a skalách na svahu Tihuaca narazili na vesnici umírajících a mrtvých lidí a také živých mrtvol.

"Napadla je nemoc," vyprávěl Lors a ústa se mu při té vzpomínce zkřivila, "a stále tam zuřila, takže - jak si jistě dokážeš představit - jsme tam nezůstali. Pobyli jsme tam ale dost dlouho na to, aby se mi ten obraz vryl do paměti. Později, když jsem o tom slyšel mluvit starší lidi, všechno jsem pochopil a zapamatoval jsem si to. Na onu nemoc není léku - buď se uzdravíš, nebo ne. Ale ti, kdo už byli nemocní, tam prostě leželi, jako by už byli mrtví, a ti, kdo ještě nemocní nebyli, tam leželi, jako by už nemocní byli. Mohli odejít, ale neudělali to. Ne proto, že by snad nechtěli riskovat, že by nakazili jiné, protože ani neotevřeli ústa, aby nás varovali, když nás viděli a slyšeli přicházet. Ani ne proto, aby se starali o nemocné, protože ty jsme viděli prosit o pomoc a nikdo jim ani nepodal vodu.

Oni tam prostě zůstali a čekali na smrt, jako králík, když stojí tváří v tvář velkému hadu. Třeše se, ale neutíká. Dokonce i krysa utíká, nebo bojuje, když ji zaženeš do kouta."

Odmlčel se a zhluboka, chvějivě nabral dech.

"Když jsem teď šel ven, potkal jsem Miu," pravil. "Jenom se opírala o zeď a dýchala... Včera jsi řekl, že spěchám, abych se vrátil a mohl na ni skočit. Nuže, mohl bych na ni skočit přímo tady a ona by neřekla ani Ne, ano nebo Ještě, ještě.

Ale bylo by to jako milovat se s mrtvolou.

Je to takové všude, Duro? Nejspíš ano. Když to vzdali i táta a máma, tak kdo ještě zbývá? Všichni jen čekají na smrt.

Připadá mi, že si všichni myslí, že už jsou mrtví."

Duro skláněl hlavu níž a níž. Pak si odhrnul vlasy z očí, jako by byly nesmírně těžké, a opáčil: "Kdo zbývá? Ty. A já. Díky, žeš mě nenechal rozbít ten samostříl. Pokud na celém světě zbývá ještě jediná šipka, pak, bratříčku, bude znamenat jednoho mrtvého Ďábla." A právě tak, jako se Lors nestavěl starším a nadřazeným, Duro se nijak nestavěl mladším a poddaným. "Řekni mi, co mám udělat, a já to udělám." Jejich oči se setkaly v dokonalém vzájemném porozumění. Dosud nikdy si nebyli tak blízcí. Už nikdy si nebudou tak vzdálení, jako bývali.

"Nevím, co ti mám říci, abys udělal," odpověděl Lors tiše. "Nevím, co bys měl dělat, ani co bych měl dělat já. Včera se něco stalo, něco se stalo v noci a něco se děje dnes a nejspíš to všechno spolu souvisí.

Ale to já nevím...

A i kdyby to opravdu souviselo, tak pořád nevím... Slyšeli jsme spoustu stařeckých povídalek o Ďáblech, o velkých Ďáblech, o malých Ďáblech. Co to znamená? Možná nic víc, než znamenají pověsti o Arnovi Půlděblovi - a přece jsou dodnes lidé, kteří vsadí své přirození na to, že se v noci měnil v obrovskou kočku! Co ti mohu říci, abys udělal? Já nevím, co je správné, nebo co je špatné. Já jenom vím, co udělám já sám."

Vstal. Duro také. Oba věděli, co udělají.

Nedošli daleko, když je někdo doběhl. Byl to Malý Tom, ale ne už ten mírný Malý Tom z předchozího dne. Pohlédli na sebe. "Jdete se podívat na jih," řekl. Bylo to konstatování.

"Ano."

"Já také." To bylo rovněž konstatování.

Nezapomněli mít na zřeteli, že když oni ucítí dračího Ďábla, pak také dračí Ďábel může stejně dobře ucítit je. Šlo tedy o to udržovat příznivý vítr... to však byl pouze řečnický obrat: nemohli samozřejmě udržovat vítr, nýbrž se museli držet po větru. V daném okamžiku nebyl žádný Ďábel na dohled, což jim poskytlo čas uvažovat o druhé straně rovnice, totiž kde Ďablové, ať už mohutní nebo tencí, vlastně jsou.

"Možná na pláži," navrhl Duro. Konec konců, tam je včera viděli. Lors však zdůraznil, že nejde jen prostě o to najít tvory, kteří je všechny tři přivedli na válečnou stezku.

"Jedna cesta vede na pláž nedaleko odtud u Koží skály," řekl. "A je jediná, po které se můžeme dostat dolů nebo nahoru, odsud na jih až k jeskyním... což je docela daleko."

Duro nepochopil, co tím myslí. "To vůbec není daleko; za hodinku tam můžeme dojít..."

"A co když nás nachytají v polovině cesty? Za jak dlouho bychom to uběhli? Nemůžeme si nechat narůst křídla a uletět, jak víš. A ani by se mi nechtělo se jim snažit uplavat."

Námítka byla uznána. Občas některý z nich téměř automaticky ukázal na chumáček chlupů zachycený na stromě; neudělali však ani náznakem nic, aby šli zvířeti po stopě, a ani to neměli v úmyslu. Dnes se po lesních stezkách neplížili za zvířinou - ovšem žádný z nich si nebyl docela jistý, za čím vlastně jdou. Podívat se na ty zvláštní tvory, ujistit se... z bezpečné vzdálenosti, samozřejmě. Ale pak co? A co potom dál? Takové otázky zůstávaly nevyslovené i nezodpovězené. Tu a tam, když ostrážitě přebíhali otevřeným terénem, cítili, jak jim slunce praží na hlavy a ramena; za chvíli se však vždy znovu octli ve stínu. Brzy bylo úplně zřejmé, že Lors nemá v úmyslu dostat se na pláž nejbližší cestou, pokud vůbec. Duro a Malý Tom neříkali nic a šli za ním. Pozorovali jen málo známek života, avšak tato denní doba, k polední, kdy většina živých tvorů dává přednost odpočinku ve stínu, nebyla na podobná pozorování nikdy příznivá. Občas mírný přerývaný vánek přinesl lehký pach moře, nebo známou vůni mízy, trávy a tlejícího listí; jednou také silnější pižmový pach zalehlého nebo močícího samce nějakého zvířete. Ty však znamenaly jen to, že jim zatím nic nehrozí. Vítr zatím vál proti nim a nenesl s sebou žádnou výstrahu.

Vzemi nebyla žádná řeka hodná toho jména, nicméně na dohled od jejich trasy se nacházelo místo, kde se stékala řada potůčků v potok, kterému se říkalo Velká voda. Ten na své cestě savanou nadělal takový hluk, že jim trvalo dlouho, než zaslechli ten druhý zvuk, a když se tak stalo, nepoznali jej. Zpomalili, plížili se opatrněji a soustředěně se mračili... Možná klády ve vodě, které se otloukají navzájem nebo o kameny... klády, které uplavaly dřevorubcům výše v kopcích, anebo je dřevorubci sami splavují dolů... nebo možná stromy, které spolu s kusem břehu podemlel neúnavný proud...

Těmito představami se nemuseli zabývat dlouho, neboť jakmile se před jejich očima objevila současně Velká voda i savana, spatřili v dálce pod mírným svahem tři velké černé trupy, které čněly tupými příděmi k nebi.

Spočivaly tam posazené ve vrcholech tupouhlého trojúhelníka a v ten okamžik se zdálo, jako by každý z nich byl tvář bez očí, která vyplazuje dlouhý zvlněný jazyk. Jedna slízala hlinu a kamení, druhá nasávala vodu a třetí vyplivovala směs do jediné černé krychle, ze které podle všeho vycházelo to rytmické bušení. Zdálo se jim, že se u otevřené strany krychle cosi pohybuje, cosi vytáhlého, cosi tenkého, cosi nesoucího jiné věci ve velkých pařátech... zdálo se... šok a vzdálenost způsobovaly, že to nerozeznávali jistě. Vítr změnil směr.

Čpavý cizí pach je zasáhl jako úder a tak je ohromil, že se rozhlíželi všude před sebou, než si uvědomili, že jim vítr nyní načechrává zježené vlasy na zátylku. A že tedy drak je za nimi...

Natáhnout, nabít a zamířit samostříl a vystřelit z něj, když člověk leží na zádech, nejspíš není ta nejtěžší věc na světě, nicméně neřadí se ani k těm nejsnadnějším. Právě na dostřel se na svém pahýlu dosud kývala zlomená uschlá a těžká větev stromu. Lorsova šipka přeťala pruh kůry; téměř ve stejném okamžiku, kdy k nim dolehl slabý zvuk jejího dopadu, spatřili, jak těžký kus zpráchnivělého dřeva padá a jak ve slunečním paprsku víří prach, a pak uslyšeli praskot. Zatímco se tiskli k zemi, ve svém soustředění nevnímali ani píchání trávy, ani tlačící kořeny a kameny; a pak zaslechli další zvuk: zasyčení, hlasitější než syčení toho největšího hada, jakého si dokázali představit. Bylo slyšet tak krátce, až si málem mohli myslet, že si je jen představovali; sotva jim však ten zvuk dozněl v uších, celou délkou ležícího těla vnímali, jak se země chvěje (neslyšeli to, cítili to) a spatřili, jak se šikmo vůči nim plíží veliké zelenočerné tělo k místu, kam dopadla větev, tak obratně, že i když to neviděli, dokázali si do strašlivých podrobností a se značnou pravděpodobností představit, jak se žilkovaná blána mezi dlouhými prsty skládá, když se noha tiše zvedne, a zase se napíná, když se noha zase tiše a svižně položí.

Zapomněli na bolest a na všechno ostatní, kromě útěku - okamžitého útěku! - po břiše se pozadu odplazili stranou a zmizeli v houštinatém porostu. Trny je drásaly a vybíraly si své mýto, křoviny se před nimi odmítaly poddávat, avšak oni se drali kupředu a pryč.

Dračí Ďábel musel najít šipku ze samostřílu - na tom se později shodli - a při tom pohledu musel pochopit všechno: že tam nebylo nic, na co by se dalo střílet, a i kdyby bylo, nikdo by se neodvážil střílet tak blízko cizího tábora, takže šipka nebyla vypuštěna z jiného důvodu, než aby srazila těžkou větev a hlukem jejího pádu zmátla pronásledovatele. Po pochopení přišel vztek - přinejmenším vztek, možná i víc: signál, poplach, svolávání...

Ze zadu se opět ozvalo syčení, tentokrát nikoli krátké, a sotva se vzduch po tom zasyčení přestal chvět, zazněl výbuch hrdelního zvuku jako kašlání obra; a pak zvuk, pro jaký jim scházelo slovo. Ryčení? Bučení? Hřmění? Nepotřebovali žádné výrazy nebo názvy. Zareagovali tím, že se celí scvrkli, rozbušilo se jim srdce a kůži jim pokrýl studený pot. A tím, že se prodírali kupředu, kroutili se a plazili se pořád pryč. Ještě dlouho poté, co zvuk za nimi utichl, se neodvážili vztyčit se a utíkat jako lidé: a patrně tomu vděčili za to, že byli dosud naživu.

A nezvedli se na nohy, dokud před sebou Duro nespatril převislou skalní stěnu plnou puklin jako napůl roztavený plást, o kterých věděl, že se táhnou hluboko a daleko, ne-li do nekonečna, ale přinejmenším tak daleko, aby se mohl zhluboka vydýchat a potom v bezpečí nabrat ještě alespoň několik doušek vzduchu:

Jeskyně!

IV.

V době, kdy se Liam natolik zotavil, aby mohl vyjít na palubu, už vor jako takový přestal existovat. Liam napůl očekával, že jej spatří houpat se za archou, avšak hromada jeho trámů byla naskládána úhledně na palubě a z několika dalších právě pár lidí štípalo prkna; ukázali mu několik hromad takových prken a také truhlu úlomků a třísek, ze které jakási stařena přikládala do topeniště dobře usazeného do ohrady plné písku.

"Zdá se, že jste jej dobře využili," poznamenal Liam.

"Co si ušetříš, jako když potom najdeš," zarecitoval šedovousý Gaspar. "Příslaví našich moudrých předků, stejně platné dnes, jako prvního dne, kdy bylo vyřčeno. Jistě se ti uleví, když ti řeknu, že jste si tím už zaplatili plavbu."

Liam se na něj podíval maličko úkosem. Na jednu stranu byl samozřejmě rád a vděčný, že mu zachránili život, vděčný za jídlo, pití a péči: tudíž ho potěšilo, že Gaspar a jeho lidé pokládají vor za přiměřenou náhradu za to vše. Na druhou stranu měl na celou záležitost názor, jenž se nedal vtěsnat do rámce představ, obsahujících pojem hmotné platby za záchranu života. A zapřemítal, co by asi tak Gaspar Vědomce a ostatní lidé z Archy udělali, kdyby zde nebyl vor, který mohl posloužit na zaplacení. Ale bylo to jako přemítat o dvoustranném trojúhelníku...

Liam pomalu, pomaličku procházel palubu toho zvláštního plavidla, občas se držel stranou od Gaspara a občas u něj a dosud plně nechápal význam zvláštních pohledů, jež po něm vrhala hrstka jeho následovníků, kteří se sami šourali opatrně okolo, anebo prostě zaujali na palubě archy polohu, kterou byli zvyklí zaujímat na voru. Liamovy oči i mysl čile tékaly kolem, avšak pro tuto chvíli, když se přesvědčil, že jeho lidé nestrádají, se rozhodl věnovat jiným záležitostem.

"Další věc, kterou naši moudří předkové říkali," pokračoval Gaspar, "je, že 'vědění je síla'. Rozumíš tomu? Ne, nerozumíš. Jenom si myslíš, že tomu rozumíš. Kdybyste tomu rozuměli, nebyli byste umírali hladem a žízní. A vy jste umírali hladem a žízní, což dokazuje, že jste to nepochopili. Nicméně skutečnost, že jste se vůbec pokusili, naznačuje, že jste schopni tomu porozumět. Poslouchej, co ti říkám, mladý muži, a pak porozumíš, získáš vědění a tedy i sílu."

Vidíš, jak dobře je tahle Archa připravená? Jak umně a pevně je vyrobená? Jak je zásobena jídlem, palivem a vodou? Podívej se na tyhle okapy, roury a sudy - kdyby v tuhle chvíli náhle zapršelo, ani kapka nepřijde nazmar. Pozoruj, jak všichni naši lidé vykonávají přidělené prospěšné úkoly, neodávají se rozkladné netečnosti nebo rozvratné zahálce. Pohled, jak dobře zaopatřena jsou naše zvířata a drůbež. Všiml sis našich mladých při výuce? Určitě ano. Mohu ti položit řečnickou otázku? 'Učinil jsi některá z těchto prospěšných opatření na svém plavidle pro své lidi?'"

Liam opatrně položil jednu rozpraskanou a loupající se nohu před druhou. "Nebyl čas," odpověděl.

"Neudělal. Přesně tak. Čas? Nebyl čas? Vždycky je čas. Záleží na tom, jak jej využiješ. Ty jsi produktem společnosti oddané násilí a požitkům, která zaměňovala vědomosti s věděním. A vinou pokrytectví režimu, který ignoroval zákony Přírody, tato společnost, jak jsi viděl, došla zkázy. Dá se snad úspěšně vzdorovat Přírodě? Přirozeně, že ne."

Liam odolal pokušení říci: "Šedovousý staříku Gaspare, žvaníš." Jednak by to nebylo zdvořilé, jednak by to nebylo... to asi sotva... bezpečné. A kromě toho v něm klíčil zárodek, zrno uznání, že archa je nadmíru dobře vyrobená, zařízení, zásobovaná a uspořádaná. Gasparova slova ho přesvědčovala o bláznovství, avšak existence a situace archy vypadala všelijak, jen ne bláznivě. Liam se rozhodl, že bude dobře a dlouho naslouchat, než udělá nějaké ukvapené závěry.

Gaspar si přešel hladkým pohybem vous a stejně hladce navázal na svůj dosavadní proslav: "Cítíš, že na můj argument není odpověď. Dobrá. Abych pokračoval. Člověk z davu, spokojený s málem, pozoruje, že se něco děje, a připadá mu to, jako by událost neměla minulost ani budoucnost: jako by se něco zhmotnilo z ničeho a potom se to zase rozplynulo v nic. Ale ono tomu tak není. Nemám pravdu? Samozřejmě, že mám pravdu. Teď mě pečlivě sleduj. Nic se neděje bez příčiny. Vzetí této poučky za své je pevným základem všeho lidského vědění, pokroku a naděje."

Odmlčel se, aby sledoval a kývnutím schválil, jak je kůže právě poraženého telete oškrabávána ostrým kamenem od srsti na jedné straně a od loje na druhé. Ani ty nepřišly nazmar a skončily v nádobách pro ně určených. Lůž se dal jíst a ze srsti se daly vyrobit kartáče.

"A tudíž..." pobídl ho zdvořile Liam k dalšímu hovoru. Přešel pohledem obzor. V dohledu nebylo nic než voda. Nic. Snad se Gaspar a jeho lidé nechtějí plavit navěky?

"A tudíž," navázal Gaspar na předchozí nit, "je nezbytné prozkoumat příčinu každé věci, tedy prozkoumat příčiny všech věcí. Nevyplyvá to snad z toho všeho?"

"Rozhodně."

"Tak. Předpokládejme, že nějaký člověk zanedbává nebo zneužívá své tělo. Jaký je nevyhnutelný následek? Nevyhnutelný následek jsou nemoci, úrazy, chátřání, zhroucení, příchod zhoubných snětí a destruktivních parazitů; to všechno pak tělo ještě více oslabuje. Pošetilý člověk nařiká nad tím, co se mu přihodilo a neuvědomuje si, že se to nestalo jen tak samo od sebe, nýbrž že on si to svou pošetilostí sám způsobil. Nuže, příteli z daleké země, poměrně tímto poznatkem o těle jedince tělo společnosti. Dobře mě sleduj. Předpokládejme, že tělo společnosti, nebo, chceš-li, společenský organismus, je zanedbáváno či zneužíváno. Jaký je nevyhnutelný následek? Tentýž... jenom samozřejmě v rozsáhlejší měřítku. Nemoci - šíří se epidemie. Úrazy - zemi sužují následky nehod a přírodních katastrof. Chátřání - umírá více lidí, než se jich rodí. Zhroucení - mosty, lodě a budovy jsou zničeny. Zhoubné snětí a destruktivní paraziti - to znamená draky a Kar-chee. Nuže..."

Liam zamrkal a otevřel ústa. Vztáhl ruku a Gaspar zdvořile pozdvihl obočí. "Ano?"

"Zhoubný a destruktivní znamená co?"

"Nenaslouchal jsi mi pečlivě. Nicméně beru ohled na několik okolností, za prvé, že jsi vyrostl v neosvětlené cizině a ne ve společenství Vědomců, za druhé, že jsi právě přestál fyzické i psychické utrpení při vašem špatně zvládnutém podniku s vorem, a za třetí, nerad bych o tom příliš hovořil a snad tím i ranil tvé city, ale musím dosvědčit, co vidím, a v tomto případě vidím, že trpíš fyzickým neduhem: totiž tvé oči nemají stejnou barvu a z toho plyne, že..."

Liam, který se úporně snažil vzpomenout si na přesná slova Otce Vědomce a zarazit jeho proud výřečnosti, řekl poněkud hlasitě: "Destruktivní paraziti."

A Gaspar okamžitě opáčil: "Kar-chee."

Chystal se toho říci víc, avšak tu z místa, kde seděla a hladila šedivě jehně, vstala dívka z nově příchozích se světlými vlasy, jež na rozdíl od ostatních neměla špatnou náladu, a pravila: "Liame!"

Její přítel se začal usmívat, a pak učinil náhlý netrpělivý pohyb a ona ucouvla. Popadl ji za ruku a vlekl ji za sebou se slovy: "Otče, prosím za odpuštění, ale..."

"Uděluje se. Mladá osobo, nejsem dosud obeznámen s tvým jménem."

"Cerry... říkají mi Cerry."

"Seznámila jsi již Matku se všemi svými přáními?"

"Ano... Byla nesmírně laskavá."

"'Laskavá' je nedostatečně přesný výraz. Matka zná svou práci; jestli jsi ji seznámila se svými přáními, jsou nyní již splněna, pokud je vhodné a náležité tak učinit. Informovala tě již o tělesném obcování? Vidím, že se rdíš. Jak patřičné a správné. Budiž. Doprovázej nás při naší konverzační obchůzce archou, chceš-li, ale nijak tě k tomu nenutíme, a v žádném případě nás už znovu nepřerušuj."

A tak šli dál, kolem ovčí ohrady čerstvě vysypané pilinami, kolem žen pracujících s přeslicí a cívkou, kolem ošetrovny, kde dosud leželo několik lidí z voru, dolů do stísněných, avšak úhledně zařízených obytných prostor - hamaky stočené a svázané; ubikace pro svobodné muže zde, pro svobodné ženy tam, dětská ložnice, kajuty manželských párů; zásoby: potraviny, osivo, nástroje, oděvy, příze, kůže, sůl, koření, voda. Otec Gaspar kontroloval všechno, prohlédl hrubé, avšak funkční pumpy, nakoukl do všech tří trupů - a mluvil... mluvil... a mluvil...

Po dlouhé, dlouhé době jim oznámil, že nastala jeho pravidelná doba odpočinku a zdvořile je propustil.

Když byli zpátky na palubě, v koutě, který si zabrali, protože si na něj podle všeho nikdo jiný nečinil nárok, Liam se zadíval na Cerry. Za chvíli se zeptal: "Co ti vlastně Matka řekla o tělesném obcování?"

Napůl se usmála, napůl zamračila. "Ehm... protože nikdo neví jistě, jak dlouho budeme na moři, a protože těhotenství a narození dítěte je po dobu cesty nevhodné, musí všechno tělesné obcování probíhat, eh... ona použila slovo 'kvalifikovaně'. Jestli na tom trváš, mohu ti to rozvést podrobněji."

"To není třeba."

"Také si myslím," podotkla rozladěně.

"Já jsem tě k sobě nepřipoutal, ani jsem si na tebe nečinil výhradní nárok. Ani teď ne."

Ohrmula ret. "Děkuji, ty hrdino. Rozumím tomu tak, že si mohu svobodně vzít svou ovčí kůži kamkoliv ke kvalifikovanému tělesnému obcování..." Na okamžik dala svým výrazem najevo, co si o tom myslí, a letným pohledem a stisknutím jeho ruky dala najevo, že stále myslí na Liama. Pak dodala: "Nu, Matka není špatná starucha, když uvážím, že je už třicet let jedinou ženou starého Otce Vševěda. Pověz mi, Liame: jsou tu všichni takoví blázni? Nebo jenom on?"

On odvětil: "Myslím, že to je nějaké dílčí šílenství... dalo by se říci. Nesměj se, nestoudnice... Nevím jistě, co si o tom všem mám myslet. Jediné, co si určitě myslím, je, že jsem rád, že tohle plavidlo, ta archa, jak tomu říkají, byla tam, kde jsme byli my... ať už jsme byli kdekoliv... Kdybychom tak měli mapu... No nic. Každý člověk je svým způsobem blázen. Přísloví našich moudrých předků..."

Prohrábl její světlé vlasy. Ženy z archy jí je musely ostříhat nakrátko, tak byly z voru zacuchané. "Nit našeho života není prosté přímé vlákno; to přece víš, Cerry, ne? Kroutí se semhle a kroutí se támhle, vede ohněm, mořem a bouří a je plné uzlů, ale ty uzly k němu patří. Vědomci jsou jeden takový uzel. Ten zatím nerozpleteme. Ale určitě najdeme způsob, jak naložit s volným koncem. Tím jsem si jistý."

Z dalšího si však byl jistý jen máločím. Lidé z archy byli docela laskaví - bez ohledu na to, za jak "nepřesný" tento výraz jejich kapitán - kněz - otec snad pokládal; své povinnosti vykonávali svědomitě. Kdyby se měl Liam vyjádřit, jakým dojmem na něho zapůsobili, mohl by docela dobře obrátit odpověď naruby tím, že by řekl, že na něho nejvíc zapůsobila nepřítomnost jakéhokoli silného dojmů. "Odevzdání" bylo příliš silné slovo. "Zastrašení" bylo právě tak nepřesné - Gaspar, Otec Vědomec, je podle všeho prostě umluvil svým neutuchajícím přívalem slov. Ze všeho nejvíc Liam cítil, že zde chybí silnější osobnost, ať už jedinec nebo skupina. A jestli v tom vězí něco víc, nevěděl.

Archa byla největší a nejpodivnější plavidlo, jaké kdy viděl. Byla opatřena lůžkem pro stěžeň - a na palubě bylo vskutku vidět několik dílů stěžeň a svinuté velké rohože, nepochybně připravené jako plachty - avšak stěžeň nebyl vztyčen a vítr pouze ochlazoval vzduch... šikovně sváděn do podpalubí zástěnami, které byly k tomu účelu rozmístěny nad průvlaky. Také vidlice se závlačkami byly na místě a dlouhá vesla připravená, avšak žádné z vesel nebylo nasazeno; jen kormidelní veslo, a to bylo napevno uvázané. Přesto se archa pohybovala kupředu; plula - jak Liam pozoroval, když za tímto účelem hodil přes palubu úštěpek dřeva - slušnou rychlostí. Zdálo se tedy, že se archa dostala do mořského proudu a že starý Gaspar o něm věděl dost na to, aby mu to dodávalo klidnou důvěru pokud jde o to, kam ho nese, jak rychle a jak dlouho to bude trvat. Odtud se pak dalo odůvodněně předpokládat, že nakonec se stěžeň vztyčí a plachty napnou; a pak, třebaže ne nutně hned, půjdou na místa i vesla.

Liam měl silný pocit, že přinejmenším v některých ohledech je Otec Gaspar skutečně a doslova Vědomec.

Moře se mu už dávno stalo přirozeným živlem; vzpomínky na zemi, kterou zanechal za sebou, vybledly; země, která ležela (nebo které ležely) vpředu, byla (byly) dosud jen nejasnou nadějí. Pozoroval, jak se slunce noří do moře mnohem rychleji než při dlouhých, pozvolných západech v jeho ztracené severní domovině. Světélkující hřebeny nočních vln mu nyní připadaly vlastní a důvěrně známé a už ne hroživé. Něco se stalo s podobou shluků hvězd; celým srdcem litoval, že ho dávno nenapadlo nakreslit si mapu souhvězdí; ale ještě není příliš pozdě... zítra může požádat Otce Vědomce o kreslicí potřeby; jestli ho odbude (nebo spíše zdvořile, jemně a s odůvodněním odmítne), třeba se mu podaří nějak improvizovat.

Tohle se mu honilo hlavou, zatímco seděl na palubě s Cerry pod jakousi židlí na vysokém podstavci, v níž seděl mladík, který držel hřídku. Tu si uvědomil, že se k nim někdo připojil. Zprvu ho napadlo, že to je někdo z jeho lidí, z voru - ovšem s touto myšlenkou přišla další: byli to stále "jeho lidé"? a kolik z nich, jestli vůbec ještě někdo? a kteří? - avšak než ve mdlém přisvitu hvězd a stejně mdlém pableskování moře dokázal rozeznat rysy tváře, přízvuk tichého, hlubokého hlasu mu prozradil, že to je někdo z archy.

"Vy neznáte... ani jste neznali Serru, že?"

"Určitě jsem o něm nikdy neslyšel. Nebo o ní?"

Mladík se tiše, váhavě zasmál a náhle utichl. Přisedl si k nim ještě někdo. Za chvíli se ozvalo: "Ne... ehm... Serra je

místo, kde jsme kdysi žili." Ten název Liamovi ani teď nic neříkal. Zato však již věděl, že ten rozhovor je tajný, že mluvčí měl obavy z totožnosti posledního příchozího, ale už se ujistil, že všechno je v pořádku.

"Kterým směrem Serra leží? A co to bylo za místo?"

Mladík neurčitě mávl rukou. "Tam vzadu... bývala to součást Afriky, jestli znáte staré názvy. Ale my nejsme serranští starousedlíci. Předtím, ačkoliv to už nepamatuji, jsme žili v Sori. A ještě předtím v Jari. A předtím... ale na tom nezáleží. Jmenuji se Rickar."

A druhý stín se ozval ještě tišeji: "A já jsem Fatima." Byl to dívčí hlas.

Rozhostilo se podivné ticho.

Pak Rickar začal s povzdechem vyprávět o životě v Sere: jaká tam byla bohatá, rozsáhle obdělávána půda, jaké se tam hrály hry, jaké se tam zpívaly prsně, jak se jmenovala města a čím bylo každé z nich proslulé - jedno přítulností tamních žen, jiné silou tamních mužů, další obratností v obchodě, čtvrté dobře utkaným plátnem, páté nádherným panoramatem... Hlas mu odumřel v dalším vzdechu.

"A ve kterém jste žili?" otázala se Cerry.

Rickar krátce zachrčel. "My jsme vlastně nežili v žádném. Drželi jsme se stranou. My jsme Vědomci. Pracovali jsme, obchodovali jsme, studovali jsme... ale, víte, celou tu dobu jsme čekali."

"Na co jste čekali, Rickare?"

"Až se začne hřešit. Až za to přijde trest. Až nám nastane čas odejít a stěhovat se dál. O tom přece už musíte vědět. Strávili jste s mým otcem celé dnešní odpoledne. Víím, že to odpoledne byl stále týž člověk, jaký byl ráno, a tak jsem si jistý, že vám to všechno vysvětlil."

Liam ani Cerry to nepopírali. Neříkali nic. Rickar jim přesto začal opakovat to, o čem věděl, že oni už vědí, a oni ho nechali. Bylo to jako dívat se z vedlejšího okna; výhled byl stejný, ale uhel pohledu se změnil - i když se některé podrobnosti z tohoto pohledu ztratily, objevily se zase jiné.

A ne úplnou tmou k nim pronikaly další a další a další.

"...pak představený vesnice ukradl nějaké peníze z vybraných daní a můj otec a ostatní starší jen vrtěli hlavou..."

"...ale její druhý manžel její majetek rozprodal a promrhal jej s jinými ženami, a když se o tom doslechla moje matka, řekla..."

"...ten most byl prý téměř sto let starý a byl div, že zůstal stát tak dlouho, ale když se zřítíl..."

"...a tak jsme začali znovu stavět archu a chystat věci. Trvalo to opravdu mnoho let a po celé ty roky se nám ostatní lidé vysmívali. Ale můj otec říkal, že je marné je varovat."

Nu... byla to pravda. Přišli Dáblové Kar-chee a jejich draci, byli spatřeni na západním konci Seny a celá země se začala hemžit jako mraveniště. Takové přípravy k boji jste ještě neviděli!"

Liam pravil ještě tišeji než Rickar: "Já asi ano..."

Náhle promluvila Fatima mladistvým a velmi melodickým hlasem: "Zaútočil jsi na ně a porazil jsi je, že? Tys to dokázal! Tys to opravdu dokázal!"

"Ehm, no, ne tak docela," začal Liam. Ale ti v temnotě naproti byli vzrušení a neměli náladu na vytáčky nebo dokonce na vysvětlování.

Ano, přece zaútočil na Dáblý Kar-chee! Někteří lidé z voru o tom mluvili. (Příběh očividně vyprávěním nabyl na barvitosti.) Porazil Dáblý Kar-chee! A páchnoucí dračí Dáblý! Střílel na ně obrovské kameny a obrovské šípy ze strašlivých válečných strojů! Zanechal jejich tábor v plamenech a dýmu! A pak...

(A v tom okamžiku měl dojem, že ho všichni chtějí zasypat a zadusit ho svou mladistvou dychtivostí a dotknout se ho pro štěstí, jako by byl kouzelný strom nebo věštný kámen.) A pak on a jeho muži a jeho ženy s větším nadšením než zručností zhotovili vor, aby jiným lidem zvěstovali zprávu, že Dáblý lze porazit!

"Ze to jsou jen tvorové z masa a krve," prohlašovala Fatima chvějícím se jemným hlasem. "Tys to dokázal! Tys to dokázal!"

Znělo to téměř, jako by ho vyzývala, aby to popřel. A on tu výzvu tak docela nepřijal. "Je čas mluvit a je čas žít," řekl vyhybavě. "Ne každá zaslechnutá novina je pravdivá a ne každé staré vyprávění je jen vymyšlené. Myslím, že bude nejlepší, když mi teď prokážete laskavost a přestanete o tom mluvit. Jsme na vaší lodi hosté a cizinci. Chápete? Tak buďte tak hodní a běžte jeden po druhém tiše na své místo a jděte spát..."

Seděli tam ještě dlouho, dlouho poté, co je mladí lidé z archy opustili. Dívali se na moře a na nebe a po chvíli spatřili padat hvězdu a věděli, že to je znamení přicházejících velkých věcí. Jenom nevěděli jakých.

Liam se ozval: "Myslím, že půjdeme spát. Nejdřív budu dřimat s otevřeným šedým okem a hnědým zavřeným a potom naopak. Nemyslím sice, že by se někdo z lidí na palubě pokusil připlížit a ublížit mi, ale nejsem si tím úplně jistý."

Později, když leželi mezi ovčími kůžemi, zaslechla Cerry, jak si Liam mumlá: "Ještě na světě nebylo dva dny staré náboženství, aby se v něm nevyskytlo den staré odpadlictví..."

Matka Vědomkyně - Gasparova žena - Rickarova matka - byla vysoká nahrbená žena s plochými prsy a velkým zapadlým očima. K jejím uším se musela donést nějaká šeptanda, nějaké zvěsti o tajné noční schůzce z uplynulé noci, protože druhého dne dopoledne zanechala svých povinností a přišla požádat Liama, aby jí pomohl oškubat vlnu z roun. Určitě musela vědět o někom z archy, kdo je v tom zběhlý; a stejně určitě on neodmítne... takové myšlenky mu táhly hlavou. Zdálo se mu, že se cítí každou hodinou silnější.

"Je jiná než naše vlna," poznamenal, když prohrábl hromadu, v níž ležela rouna s vlnou na konečcích špinavě šedočernou, která dospodu přecházela v různé odstíny od čistě černé přes smetanově plavou až po čistě bílou. "Ale je cítit velmi podobně."

Matka Nor se trochu usmála. "To mi nikdy nevadilo," řekla. "Je to zdravý pach. Samozřejmě vlna se do podnebí Serry příliš nehodila - nebo, když už je o tom řeč, do podnebí Sori nebo Jari. Ale ovce s námi přišly z Amharu, našeho

prvního domova. Možná se jednou usadíme na chladnějším místě; pak spatříme, jak se naplnila rada našich moudrých předků, abychom ovce brali vždy s sebou."

Svíral prsty chomáček po chomáčku, škulal je a odkládal a známý dotek a pach lanolinu mu před vnitřní zrak přiváděl vzpomínky.

"Měli jste dobré ovce ve tvé domovině?" zeptala se tiše.

"Ano... Dobré ovce... A také dobré lidi."

Vzdychla a zavrtěla hlavou. "Ale ne dost dobré. Velmi hřešili, jinak by na ně nedolehl trest příchodu Dvojích Ďáblů... nemyslíš?"

Liam si myslel, že by měl změnit téma. "Myslíte, že zase najdete cestu na sever do chladnějšího podnebí?"

Zapadlé mírné oči na něho pohlédly s mírným překvapením. "Možná. Nevíme. Ale není nutné jít za chladnějším podnebí na sever, protože stejně chladné se dá najít i dostatečně daleko na jihu. To jsi nevěděl?"

Užasle zavrtěl hlavou. "Vždycky mi říkali, že čím dál na jih, tím větší je horko, až nakonec nikdo nepřežije žár Jižního pekla. Nejsem si jistý, že bych věřil v Jižní peklo - anebo i v Severní. Ale přesto... na onom zmrzlém místě něco být musí, protože jsme viděli světla. Viděla jsi je někdy? Svítala nedlouho předtím, než jsem odplul... jako by noční oblohou sestupovala velká mísa chvějivé zeleně. Takže... mi připadá přiměřené, že pokud existuje Severní peklo, pak musí existovat i Jižní. Ale nikdy jsem si nebyl jistý."

Nyní bylo na ní, aby zavrtěla hlavou. "Ne," řekla. "Ne... není žádné takové místo jako Jižní peklo. Otepluje se jen do určitého místa a od něho se zase začíná ochlazovat. A ona takzvaná světla, to je nejspíš klam. Klam," dodala pevně, "stejně jako mylné přesvědčení, že se dá nebo má vzdorovat metlám seslaným uraženou přírodou."

Vzdal se dalších pokusů měnit téma. Ať vysloví, co má na srdci; dělá to tu každý. "Máš na mysli Kar-chee. A draky."

Měla je na mysli. Ano. Dvojí Ďábly. Je skutečně možné, že by jeho krajané nepřijali tento trest, který na sebe přivodili svými hříchy, nesoudností a zanedbáváním správných cest, a dopustili se takového rouhání, aby se postavili na odpor?

Aby zaútočili! Ujistil ji, že tomu tak skutečně bylo. Opravdově, upřímně jí to otfáslo. "A co se stalo potom, Liame? Nepřišla ještě větší zkáza než předtím? Zajisté ano! A není to snad důkaz? Není to zřejmý, očividný důkaz nejen obyčejné marnosti, nýbrž i naprosté nesprávnosti vzdoru proti Dvojím Ďáblům?"

"Jenže... Matko Nor... co podle tebe mají lidé dělat? Nečinně se podrobit a nechat si zničit zemi?"

Uchopila jeho ruce do svých. "Liame, hochu, mohou snad vzdorem zabránit zničení své země? Zkáza země, stejně jako příchod Kar-chee a draků, je skutkem Projevení Přírody. Člověk nemůže doufat, že jí úspěšně odolá, stejně jako nemůže doufat, že koštětem utiší vlny nebo že lasem stáhne hvězdy. Spása nespočívá v odporu. Spása spočívá v povolenosti! Člověk je jen hlinou v rukách Přírody. Byl mu vyměřen způsob jednání a je na něm, aby tento způsob dodržoval. Náležitě jednání, správné skutky, dodržování práva a rovnosti: tohle přináší bezpečí; jenom tohle a nic víc.

Co měli lidé tvé země udělat, když se objevili Dvojí Ďáblové? Měli postavit archu a odplout hledat místo, kde by se usadili..."

Přerušil ji: "A nečinně čekali na jejich další příchod?"

Přece (namítala) když budou ctnostní, poslušní, dbalí náležitého chování, už nebude žádný "další příchod"!

"A vůbec ne 'nečinně'. Aktivně - ale správným způsobem. Nepomyslel jsi nikdy na to, jak je vůbec možné, že Dvojí Ďáblové existují? Určitě víš, že nic se neděje bez příčiny a že žádná příčina neexistuje bez účelu. Řekli mi, že tví lidé věří, že Kar-chee přišli z hvězd. To je obyčejná pověra. Ne - to je vyložená pověra. Hvězdy jsou stvořeny z nečistšího ohně a nepřichází z nich nic, jen žhavé uhlíky... občas vidíme, jak padají noční oblohou; někdy najdeme ohořelé kusy uhlí na zemi. Ale nic živého nepřichází z hvězd, protože tam nic živého žít nemůže. Proč? Protože hvězdy jsou oheň a živí tvorové nemohou žít v ohni." Hlas měla nanejdvůh vážný a upřímný a hleděla na něho, aby se ujistila, že porozuměl.

Liam potlačil vzdech a řekl: "Inu, Matko, tvé argumenty jsou přesvědčivé a mně, nejistému a nevzdělanému, nejspíš nepřísluší soudit, zda jsou pravdivé. Mluvíš o tom, že je možné zabránit příchodu Kar-chee. Kdyby se neobjevili, byl by to pro mne zázrak. Ale ty říkáš, že aby nepřišli, musí se všichni lidé stát ctnostnými. A to mi, Matko, připadá jako ještě větší zázrak."

Smetla rukou hromádku chomáčků vlny. "Synu, je nutné, abys pochopil, že člověk je schopen konat zázraky, že to je v jeho silách; a že je dokonce musí činit, protože člověk je zázračný tvor."

"Nablízku je země," oznámil Gaspar, který se přiblížil k Liamovi svým obvyklým majestátním způsobem, zanechávaje za sebou brázdou mírného vzruchu. "Všechno je samozřejmě relativní: když mluvíme o chůzi nebo přesněji o plutí, je země dosud velmi daleko. Ale v poměru ke vzdálenosti, kterou jsme již urazili, je země docela blízko. Ano, ano." řekl spokojeně a hladil si mohutný šedivý vous.

Liam položil otázku, která se přímo nabízela.

"Jak to víme? Jsme Vědomci. Je naší povinností vědět. Ale abych odpověděl konkrétněji: z pozorování mraků, letu ptáků, z vůně a směru větrů, ze vzhledu plujícího dřeva a mořských řas a z četných dalších důležitých věcí. My zkrátka víme - stejně jako bys věděl ty, kdybys byl jedním z nás. Ale pro tuto chvíli to necháme stranou. Ale jen pro tuto chvíli. Později to budeme muset probrat. Rozhodli jsme se totiž, že náš pobyt v této nejnovější zemi, pokud bude vhodná k obývání, musí být dlouhý. Z čehož plyne, že mezi sebe nemůžeme vzít nikoho, kdo není našich znalostí a našich způsobů. Jinak by se opakoval stejný smutný příběh hříchu, nespravedlnosti a nepravosti, po nichž by následoval trest, příchod Ďáblů a zničení. Už nás to unavuje. Ano, Liame, už toho máme dost."

S rozhodným pokývnutím hlavy odešel a zanechal Liama s rozsáhlou látkou k přemýšlení.

Za několik okamžiků ho však ze zamyšlení vytrhlo, když Gaspar začal udílet rozkazy. Kormidlo bylo odvázáno a jeden muž se k němu postavil. Stěžeň byl vztyčen a zasunut do objímky a plachty z rohožoviny přivázány k ráhňům. Vesla byla nachystána do pohotovosti. Očividně dosud pluli s proudem (ačkoliv se dalo předpokládat, že museli nejdřív

použít plachtu nebo vesla, aby se do něj dostali) - ale teď nenechávali nic náhodě, ať už by šlo o to, že by je proudy zanesly mimo, nebo o to, že by ztroskotali na útesech či na pobřeží nebo uvízli na mělčině.

Celý dlouhý den vyhlíželi, lidé z archy poněkud slevili ze své uzavřenosti a lidé z voru ze své podezřívavosti... ale žádná země se v dohledu neobjevila.

A v noci se Rickar a jeho přátelé vrátili, aby se s ním septem podělili o své kacířské názory. Liam se necítil ani na to, aby je povzbuzoval, ani na to, aby je zrazoval. Souhlasil s tím, že musí existovat něco lepšího, než co bylo v daném okamžiku na výběr, ale nevěděl, co by to něco mohlo být. A když na něho naléhali, že díky své "zkušenosti" ví alespoň o téhle konkrétní věci víc než Vědomci, mladí nebo staří, sraštil čelo... odmlčel se... a konečně řekl: "Sotva můžeme vědět o Kar-chee a dracích ještě méně, než víme. Snad kdybychom věděli víc, mohli bychom toho i víc udělat... a možná, že ne..."

Ale kdybychom je našli tady nebo někde jinde - nebo kdyby oni našli nás - napadlo mě, jestli bychom se nemohli zachovat lépe než rovnou prchat nebo rovnou bojovat - jsem si jistý, že by bylo lepší raději se schovat. Chvilí se neukazovat a nenechat se zase zahlédnout. A soustředit všechno úsilí na to, abychom o nich zjistili co nejvíc... aniž by oni zjistili něco o nás."

Rickar se ozval: "Plížit se a šepovat?"

"Klidně si tomu dávej ošklivá jména a říkej, že to smrdí, jestli chceš. Štve tě, že jsem vám nenabídl, že vás povedu do boje, že? Kdybych si myslel, že to přinese něco jiného než okamžitý užitek, udělal bych to. A když bude třeba, udělám to. Ale zatím... Vědomci? Pokud jde o tuhle věc, staňme se Vědomci všichni. Jak říká přísloví Otce Gaspara: 'Vědění je síla.'"

Obzor zalila náhlá matná záře.

"Blesk z vedra," zamumlal někdo zároveň s jejím pohasnutím. Nato se objevila ještě dvakrát. Vzduch jako by se zachvěl. Pak zůstala jen tma a mlčenlivé hvězdy.

*** Země se objevila dalšího dne pozdě odpoledne - ležela na okraji moře jako přikrčená šelma a patrně daleko ve vnitrozemí se nad vyklenutou pevninou tyčil horský štít s dlouhou vlečkou mraků.

Gaspar se tvářil, jako když vítá Liamovu nabídku, že on a další lidé z voru budou doprovázet lidi z archy, vybrané k tomu, aby se vylodili na průzkum. Nejspíš proto, že kdyby se prvnímu oddílu mělo něco stát, budou ztráty mezi jeho lidmi menší... tak si to alespoň myslel Liam.

Avšak Gaspar nedovolil, aby se s archou přiblížili dřív, než dalšího dne. Po zbývající dobu světla se drželi dál od pobřeží a zkoumali hloubku, ale nikde nenašli dno. A ke konci vydal spokojený zvuk a ukázal na bílou či nažloutlou čáru mezi temnou vodou a ještě temnější zemí.

"Pobřeží s pláží. Je tam místo právě tak na to, aby se na břeh vytáhl malý člun..." Přerušil ho výkřik. Konečně našli dno. "Dobrá. Zakotvíme tu na noc."

Bylo chladno a hvězdy právě začínaly blednout, když Liam, Rickar, starý Vědomec jménem Lej, který byl strýcem Fatimy, a Liamův společník z voru Skai sestoupili do malého plavidla, napjali malou trojúhelníkovou plachtu a nechali ji nabrat vítr. Rozednilo se, slunce se vyhouplo nad obzor, na pláži se něco pohybovalo a zanedlouho spatřili, jak se to rozdělilo na tři postavy... tři muže. Ostražitě si chystali zbraně. Brzy bylo vidět, že to jsou tři téměř ještě chlapci, dva z nich zjevně bratři. Na jejich tvářích spolu zápasily výrazy překvapení a podezřívavosti. Liam měl za to, že přesně ví, jak se mladíci musí cítit.

První promluvil Lej. "Nepřejeme si válku," pravil. Vylovil odkudsi malý váček s moukou, vysypal si ji do dlaně a rozhodil ji na sever... na jih... na východ... na západ. "Mír a hojnost čtyřem stranám vaší země. Ať Příklad požeňná ji i vám a vašemu lidu."

Tři mladíci se tvářili nejistě, snad i litovali, že nemají žádný vítací obřad. Pak si vyměnili pohledy, odložili luky, vstoupili do vody a pomohli vytáhnout kánoe na břeh. Starší z bratrů řekl: "Myslím, že jsou tu nyní všichni lidé vítání..."

Rozhlédli se kolem sebe s výrazem, který se blížil hrůze, zvedli hlavy a začichali ve vzduchu. Jejich strach jako by poněkud polevil. A mladší z bratrů oznámil: "Jsou tu kolem draci..."

V.

Ren Rowan nyní vyhlížel dost staře na to, aby byl otcem toho muže, kterým býval ještě před několika dny. Sídlo již působilo zanedbaným a napůl opuštěným dojmem. Na nové příchozí pohlédl zprvu prázdně, zašilhal s pootevřenými ústy na své syny a zamračil se, když si všiml postupujících známek úpadku na svém dvoře a domě. Pak se několikrát nadechl k řeči, ale vyšlo z toho jen několik idiotských hrdelních zvuků a zamlaskání, až ze sebe posléze vypravil: "Tak... Připluli umřít sem... Jako by nemohli umřít doma..." Nato na ně upřel mdlý, sklíčený pohled, jakým by se mohl dívat nevyléčitelně a bolestivě nemocný člověk na ty, kdo jeho bolest nesdílejí.

Lejova odpověď přišla vzápětí: "Všichni musejí zemřít, ale nikdo nemusí zemřít hned teď. Tohoto muže se zvláštníma očima a muže a ženy z jeho země jsme našli na voru na širém moři. Propadli už beznaději a nevěřili, že je čeká něco jiného než smrt, ale jak vidíš, přesto jsou naživu a v pořádku."

Liam naslouchal s rozmrzelým uznáním. Dobře si všiml, že Lej neřekl nic o těch lidech z voru, kteří už nebyli "naživu a v pořádku". S jistým překvapením zaznamenal, že tohle je úplně jiný Lej. Na palubě archy, kde neměl na práci nic jiného než vykonávat svou práci a poslouchat starého Otce Gaspara, očividně přežíval v jakési anabioze. Nyní jako by v zastoupení právem stáří převzal žezlo Gaspara, hlavního Vědomce. To nemluvil poslušný podřízený; to přednášel pravý věřící své kázání nevědomým.

"Nemusí zemřít hned teď..." opakoval starý Ren. Tváří mu lehounce prokmitla jiskřička jakéhosi výrazu. Nebyla to naděje - to ještě ne - snad to byl jen nesouhlas. Ale naznačovalo to, že se v něm opět probudila i jiná emoce než netečnost a naprostá rezignace. Lora přejel pohledem od Leje, uhlazeného a vyznačujícího plnou sebedůvěrou, ke svému

otci, tak znenadání a předčasně pozbyvšímu naději, sílu a dokonce i mužnost. Nevěděl, co se Lej chystá říci dál, ale v tom okamžiku cítil, že jestli to z jeho otce udělá zase toho muže, jakým býval, pak, ať to bude cokoli, on, Lors, toho bude navždy poslušen.

"Nemůže být správné činnosti bez správných znalostí," pokračoval Lej. "Vidím tyto domy, tato hospodářská stavení, tato pole, lesy a dobytek; a z jejich vzhledu usuzuji, že nemohou náležet divochům ani barbarům, ani lidem, kteří by žili jako hovada bez ponětí o společenském uspořádání. Vidím zde sídlit civilizované lidi; lidi, kteří mají vědomosti a jsou schopní jich obsáhnout ještě více."

Odmíchl se, aby jeho slova k posluchačům náležitě pronikla, a otočil hlavu, aby pohlédl na ostatní, z nichž někteří již k němu začali vzhlížet ze všemožných poloh, jaké zaujímají umírající. Jeho pohled jako by je přitahoval, jako by je zvedal na nohy a vyváděl ze stravující hrůzy, která jim ochromila smysly. Vítr příjemně povíval z travnatých plání i lesů a ptáci si plynulým a hrdým zpěvem vyznačovali území. Stromy šelestily a setřásaly na ležící, přikrčené a zhroucené lidi spršky droboučkových kvítků. Na pouhý příchod cizince a jeho zvláštní slova si náhle uvědomili mnoho věcí, na které předtím zapomněli.

"Ale vidím zde také," pokračoval Lej, "společensví, které toho ještě neví dost... které nemá dostatečné vědomosti, aby je uchránilo od toho, že málem pomřelo hrůzou. Přátelé! Naslouchajte mi! Chci vám sdělit velmi důležité věci! Jenom samotní lidé jsou schopní činit věci na základě libovůle a rozmaru. Projevená Příroda nikoliv. Projevená Příroda nedělá nic bez příčiny a nic bez účelu. Ty strašlivé demony, kteří, jak mi bylo řečeno, se právě objevili mezi vámi, Příroda seslala za určitým účelem a tímto účelem není vás úplně vyhladit. Není!

Jenom když budete dost pošetilí a hříšní na to, abyste vzdorovali, je zkáza jistá. Když však prozkoumáte své nitro, připustíte, že jste se chovali špatně, když se rozhodnete nechat se poučit Vědomci, jak se vyhnout budoucím hříchům, a když budete pevně odhodláni, přátelé, nejen se poučit, co máte dělat, ale skutečně to dělat budete! - pak je spása možná. Pokud si přejete učit se, budeme vás učit. Jestliže se poučíte, dojdete poznání, připojíte se ke společenství Vědomců a podniknete následující nevyhnutelný a logický krok - odejdete ze země poskvřené dřívějšími hříchy..."

Starý Ren zasténal. Chytil se rukama za hlavu.

"Odejít? Kam? Aby nás Ďablové mohli pronásledovat? Jestli nás mají zabít, tak ať nás zabijí tady... Tady! Kde jsme se všichni narodili a kde jsme všichni žili..."

Lej se nad ním málem usmál. "Ale starý pane a příteli, právě to jsme vám přišli vysvětlit: že nikdo z vás nemusí být zabít. Ani tady, ani jinde. Zvířata zabíjejí, protože mají hlad. Stejně tak žraloci. Ale Ďablové nejsou zvířata, jsou to Ďablové! Ďábelské tvory nevede k jejich činům proti lidstvu nutnost hladu. Když tvé děti zlobí, užijneš rákosku a potrestáš je. Rákoska se nepohybuje o své vůli nebo vlastní silou. Rákoskou pohybuje ty! Ty jsi ten, kdo vnímá nutnost trestu, rákoska sama nevnímá nic. Dítě se bojí samotné rákosky jenom tehdy, když mu chybí dostatek důvtipu na to, aby pochopilo, že by se mělo bát otcovy paže... ale trvá mu jen chvilíčku, než pozná, že když se nebude nevhodně chovat, nebude potrestáno!

Už to začínáš chápat? Dvoji Ďablové jsou pouhé nástroje, kterými jsme my, děti Projevené přírody, trestáni. Nemají žádnou vlastní mysl. Jediné, co potřebujeme učinit, abychom se jim vyhnuli, je přestat si zasluhovat jejich přítomnost. A chceš-li se zeptat, proč je v tom případě potřeba budovat plavidla, kterým Vědomci říkají archy, a proč je vybavovat potravinami a pitím, dřívím, osivem a různými předměty a vybírat s sebou nejlepší z našich zvířat a proč se na nich pak vypravovat do vyhnanství - proč nestačí se kát a začít správně jednat tam, kde již žijeme..."

Buď už ten proslov sám často držel, uvažoval Liam, když sledoval, jak Lejova velmi všední tvář kypí sebedůvěrou, která jako by ho povznášela, anebo jej už slyšel tolikrát, že jím nasákl skrz naskrz a teď jej chrlí slovo za slovem a bod po bodu.

"Jestli se chcete zeptat na tohle, přátelé, pak nemusíte dlouho čekat na odpověď. Vyhnanství je samo nezbytným druhem trestu. Už to chápete? Samozřejmě ano. Je to přece tak jednoduché, ne? Tato země byla poskvřena. To dokazuje příchod Ďáblů - kdyby nebyla poskvřena, nebyli by tu. Tato země je prosycena a nasáklá hříchem; přetéká jím. Nemůžete v této zemi zůstat; nemůžete zde následovat cestu ryzího vědění a náležitého chování; musíte ji opustit a vypravit se přes očištné moře a rozjímat a hloubat a..."

Vršil, hromadil a kupil slova. Měl odpověď na všechno. Kar-chee nebyli na všech místech najednou; a právě tak ani draci. Nepostupovali rychlostí větru, ve své práci očištění země od hříchu postupovali naopak docela pomalu. Bylo nutné se jim pouze držet z cesty, když vykonávali své předurčené zásadní úkoly. Když přijdou blízko, odstěhujte se daleko. A zatím vybírejte stromy k porážení, jestli není k dispozici dostatek vyzrálého stavebního dřeva: času bude dost. Och ano, času bude dost. Práce kvapná málo platná. Vědění je síla. Mezitím lze na stavbu archy s výhodou rozebrat palisádu sídla a jsou tu také trámy z budov. Vědomci vědí jak. Vědomci vědí proč. A kdy. Vědomci zkrátka vědí.

Skai, bledý chlapík s řídkými vousy, který stál vedle Liam, poznamenal: "To dává smysl. To dává smysl. Co říkáš, Liam?"

Liam odpověděl: "Svým způsobem to smysl dává. Ale musí mít věci jen jeden smysl?... co říkáš, Skaji?"

Muž zamrkal a cosi nezřetelně zamumlal. Za chvíli si Liam všiml, že už nestojí vedle něj. Tlačil se vpředu v hloučku kolem Leje a naslouchal mu zblízka. A přikyvoval... a přikyvoval... a přikyvoval.

Pro archu našli chráněnou a skrytou zátoku a Gaspar nařídil, aby ji tam zakotvili. Plavidlo uvázali docela blízko u břehu, neboť hloubka vody to dovolovala; a potom Gaspar, kterému ani přemíra slov, ani dogma nikdy zcela nezatemnily zdravý rozum, nařídil, aby nasekali olistěné větve a archu jimi pokryli. A ještě víc: přiměl ostatní k tomu, aby je denně měnili, jakmile začaly vadnout. Snad ani neměl v úmyslu se zde zdržovat, ale mnoho věcí naléhalo, aby nějaký čas zůstal. A tak nechal pečlivě zamaskovat své plavidlo a jal se tyto věci řešit.

Na břehu zřídili přístřešky pro nemocné, a to jak lidi z archy, tak lidi z voru. (Obracení těch druhých na víru

postupovalo rychle, neboť bezmocné posluchačstvo bylo podle Gaspara nejlepším posluchačstvem.) Archa sama prošla důkladnou prohlídkou, opravami a doplněním zásob a výstroje. Dobytek byl po částech vyveden na pevninu, aby se napásl. Nalovili zvěřinu a ryby a jejich maso nasolili, udili či sušili - část úlovku však snědli jako součást denního přidělu. Obnovili tenčící se zásoby. Zhroucený stav místní společnosti téměř znemožňoval pravidelný obchod, Vědomcům se však přesto podařilo získat to, co chtěli.

A po celou dobu kázali své poselství - vášnivě, naléhavě, přesvědčivě a nepřetržitě.

A ne bez úspěchu.

Avšak kupodivu - ať už si toho starý Vědomec Gaspar všiml nebo ne, bylo mu to jedno - zdálo se, že jeho kampaň má dvousečné ostří. Na jedné straně k němu mnoho lidí přilákala. Na druhé straně ovšem mnohé odpuzovala. Mezi těmi, kdo si předtím lehli a chtěli zemřít, byli takoví, kteří nyní vstali a se vši vervou se vrhli na zkoumání svých minulých skutků a chystali se kát a odplout pryč. Našli se mezi nimi však i takoví, kteří se nyní probrali a zavrhovali nejen svůj dřívější stav, ale i doktríny kázání, které je z něho probudilo.

"Co tím myslíš, že Dáblové jsou jen rákoska, která nás bije?" dožadoval se Jow. "Viděl někdo někdy rákosku, jak kolem sebe bije sama od sebe? Tihle Vědomci - na kolika místech už pobývali? Na tolika, že jich už ani sami většinu neznají. Už někdy obrátili nějaké místo - skutečně obrátili - v tak dobré, aby zůstalo obrácené a žádní Dáblové tam nikdy nepřišli? Je jasné, že ne."

Jow měl být očividně tvrdý oříšek k rozlousknutí. Pokud ho vůbec dokáže rozlousknout.

Někteří z lidí z voru měli stále v živé paměti zkázu Nového severního Britlandu a nepřáli si nic jiného, než držet se od Kar-chee a od draků co nejdále. Ti měli za jisté, že Liam poté, co je již jednou vedl do bezpečí, nezůstane pozadu ani podruhé. Druzí měli jiné představy. Dáblové v jejich staré domovině v severních mořích již jednou byli poraženi. Ať to převraceli a rozebírali jakkoliv, jedna skutečnost zůstávala neměnná. Dala se shrnout v jedné velmi prosté větě: Dáblý je možné porazit. Liam podle nich nebyl člověkem, který uprchl před marností dalšího odporu; byl samotným vůdcem odporu, jehož moudrost jen zvyšovalo poznání - pokud šlo o to, kdy a kde se znovu pustí do boje - že ještě nenadešel správný čas. Liam podle nich jen čekal, až čas uzraje a bude příhodný. To mohlo nastat po dalším stěhování; na druhou stranu to mohlo stejně tak dobře přijít ještě zde - a v tom případě už pochopitelně nebude žádné další stěhování... alespoň ne pro ně. Ať si ti staří Vědomci, co nosí nos nahoru, jdou, kam chtějí.

A po celou tu dobu ti staří Vědomci, co nosí nos nahoru, vykonávali své úkoly, od kázání svého slova až po nalévání roztaveného jeleního loje do vypraných a vysušených jeleních močových měchýřů - poslušně, účinně a ve vzájemné souhře; a po celou tu dobu pod povrchem doutnala vzpoura. Vzala na sebe podobu prosazování rouhačského odporu vůči Dáblům, ale právě tak dobře na sebe mohla vzít tu či onu jinou podobu. Ve starověké Byzancii, v době, kdy se myšlenky národa točily hlavně kolem náboženství a závodů koňských spřežení, podporovala každá církevní frakce jednu stáj v hipodromu; historikové tíhnou k tomu, tvrdit, že ti, kdo povzbuzovali stáj označovanou zelenou barvou, tak činili proto, že byli monofyzité(*): docela dobře tomu však mohlo být tak, že ti, kdo podporovali učení monofyzitů, tak činili proto, že fandili zeleným. Obdobně tomu zřejmě bylo i zde. Mladší a odbojní Vědomci snad odmítali klatbu uvalenou na "nekvalifikované" tělesné obcování, nebo nekonečnou formálnost svých starších - nebo měli naopak dost kárání za svou lehkomyšlnost - anebo jim vadilo, že byli vyloučeni z rozhodování, snad až na ty nejméně významné záležitosti.

Takto však Rickar nemluvil, když se on, Fatima, Cerry, Lors, Liam a několik dalších jednoho dopoledne nepozorovaně sešli. Jejich oficiálním posláním bylo přivést dolů zásobu vybraného kukuřičného osiva ze sýpky stojící vysoko nad neobdělávanými houštinami. Když jsou lidé rozhodnutí se z nějakého důvodu sejít, běžné události života ztrácejí mnoho ze své přirozené povahy a stávají se jen proto, aby je buď svedly dohromady, nebo aby je naopak rozdělily. Tak tomu bylo i nyní. Tento úkol byl příležitostí, jak zůstat bez dozoru a mimo doslech. Chopili se jí.

Lamy by byly mnohem raději, kdyby je lidé nechali volně dovádět, tisknout se k sobě a poskakovat kolem, a nechťely si nechat bez protestů naložit nůše. Všichni se ubírali po stezce vzhůru s lehčím srdcem, než snad kdo z nich byl ochoten připustit.

Lors se ozval, téměř jako by ta slova nebyla bezpečná: "Od té doby, co jste tady, jsme nezahledli nic, co by mělo něco společného s Dáblý. Myslím, že pro nás bylo štěstí, že jste připluli."

(*) Monofyzitismus: dnes již pouze v některých odštěpených církvích (např. koptská) uznávané učení, podle kterého vtělený Kristus má jedinou, a to božskou podstatu - pozn. překl.

Rickar, odhodlaně zachmuřený, podotkl: "Možná, že pro nás to bylo ještě větší štěstí... přinejmenším pro některé z nás."

"Myslím, že Otec Gaspar má pravdu v jedné věci," uvažoval nahlas Liam. "Vcelku je lepší držet se dál od nich, než se od nich dál nedržet."

Rickar zachrčel, patrně zaskočený představou, že by jeho otec mohl mít také v něčem pravdu. Cerry napadlo, že je úleva mít pokoj od věčné okázalé jedinečné spravedlivosti lidí z archy. Pohlédla dolů k místu, kde ležela zakotvená archa, avšak její pohled našel jen neporušenou zeleň. Gaspar se o zamaskování postaral dobře. Pronesla to nahlas.

Fatima zavrtěla hlavou plnou hebkých hnědých kadeří. Všechno na ní bylo drobné a čisté, a přitom se jí zároveň dařilo vyhlížet nedůtklivě a houževnatě. "Maskovat se," řekla hořce. "Schovávat se. Utíkat. Kázat."

Pohodila hlavou a pohlédla na Rickara. "Proč tam vlastně ještě trčíme?" zeptala se. "Přece nemusíme. Až archa, až všechny archy budou připravené k vyplutí, proč prostě nezůstaneme na břehu?"

Jeho to více než překvapilo, jím to otřásl. V tu chvíli se tvářil, jako by se distancoval nejen od toho, co řekla právě teď ona, ale i od všeho, co dosud řekl on sám. Zpola se obrátil, aby střelil pohledem k místu, kde se skrývala archa, a pak se otočil zpět. "To by bylo dost závažné rozhodnutí," pravil nejistým, nešťastným hlasem. Pak ho napadla uspokojivá odpověď na její otázku, vzhledl a řekl už jistěji: "Nějaký čas potrvá, než bude všechno připravené k vyplutí."

To nám dává spoustu času na rozmyšlenou... Každopádně musíme naložit to kukuřičné osivo. Hodně se liší od naší serranské kukuřice, že Fatimo?"

Hněvivě zafuněla, ale jinak mu neodpověděla. Neodpovídala mu ani potom, až nakonec rozmrzele zaměřil hovor k Cerry. "Než jsme potkali tebe, neviděli jsme žádné světlovlasé ženy," řekl jí, "třebaže jsme o nich už slyšeli. A jak máš červenou pleť od slunce! Ale vypadáš teď ohromně dobře."

Lors občas vypadal, jako by chtěl už už něco říci, ale neřekl nic. Koš po koši naplnili silnými klasy se spirálovitě uspořádanými zrna, tak odlišnými od tenkých a drobných serranských, a naskládali je do nůši. Na chvíli přestali, aby se najedli a napili, a Liam zjistil, že sedí pod jedním stromem s Fatimou, opodál od ostatních. Rickar se občas podíval směrem k nim s nepodařenou směsí rozčilení a nezájmu ve tváři; pak se vždy obrátil, aby řekl něco Cerry a zasmál se.

"Tyhle placky jsou dobré," prohlásil Liam. V Britlandu jsme kukuřici vůbec neměli - jenom žito, ječmen a pšenici... Poslyš," dodal, "nemusíš se dlouho zlobit na svého přítele. Dej mu šanci, aby si na tvé myšlenky zvykl. Pomysli na to, co pro něj může znamenat opustit celou rodinu a přátele a..."

Ona vybuchla: "Nemůže to pro něj znamenat o nic víc než pro mne!"

"No... to je pravda."

"On byl první, kdo o tom mezi námi začal mluvit a mluvil o tom nejdéle a nejvíc. Předtím jsem byla spokojená. A byla bych asi spokojená dál a věřila tomu, co mě učili, a dělala, co se mi řekne. Poslouchala bych moudrá slova pradávných předků a poníženo to všechno brala za své. Ale už nemohu - a za to všechno může Rickar! Jestli se nechtěl postavit před možnost odejít od Vědomců, tak proč... co si vlastně myslí?" Posadila se zpřímá a rozhorleně se dívala na Liama. "Myslel si snad, že se stane zázrak? Že jeho otec, jeho matka a ostatní z ničeho nic přejdou na jeho způsob myšlení? - když nikdo z nich nemá ani to nejmenší tušení, na co on vlastně myslí?! A teď zjistím, že to všechno byly jen výmysly, jenom plané řeči!"

Liam zůstal opět mírný. "Buď trpělivá..." začal.

Ale to bylo přesně to, co ona nedokázala. "Ne. Ne. Ale i tak je dobře, že k tomu došlo. Měla jsem být chytřejší - už budu chytřejší - než abych uvěřila klukovi!" Vrhla letný pohrdavý pohled po nešťastném mladíkovi a obrátila svou tvář, planoucí nevolí a opovržením, opět k Liamovi. "Ale fy," vybuchla, "ty jsi muž!"

"To je pravda..."

Ale nic víc neřekl; za okamžik začala naléhat: "Tak mi neříkej, že se opravdu staneš Vědomcem a pokorně odejdeš s ostatními. To mi raději neříkej! Já bych ti to stejně nevěřila a nenáviděla bych tě za to, že mi lžeš!"

Uchopil ruku, kterou proti němu vztahovala. "Ne, nemusíš mě nenávidět," řekl. "Nemohu ti s jistotou říci, co udělám. Kloním se ale spíš k pochybám o tom, že by mě dobrý Otec Gaspar chtěl vzít s sebou na další cestu. A nechci, aby ses rozhodla a rozhodla neodvolatelně... teď hned a tak jistě... že opustíš své lidi - kvůli něčemu, co bych snad mohl udělat."

V jejích zlatohnědých očích se objevilo něco jako zoufalství. "A já jsem si myslela, že se na tebe mohu spolehnout," řekla tiše. Maličko se zamračila. "To kvůli ní? Kvůli Cerry? Protože..." Zmateně zmlkla.

Zvedl se, stále ji přitom držel za ruku a pomohl jí vstát. "To není kvůli ní. Můžeš si s ní promluvit stejně jako se mnou. Jestli ode mne chceš... něco víc, je mi líto. Netvrdím, že to tak bude navždy, ale teď je to prostě tak. Mohu ti říci tohle, Fatimo: stejně jako prozradím své plány jí, až budu lépe vědět, jaké ty plány snad budou, prozradím je i tobě. A stejně jako ona se i ty budeš moci svobodně rozhodnout, jestli půjdeš nebo zůstaneš nebo uděláš cokoliv jiného."

A teď se vraťme k naší kukuřici. Ať se stane kdykoliv cokoliv, musí být po ruce osivo k setí."

Na zpáteční cestě Rickar, pečlivě se vyhýbající pohledu na Fatimu, prohlásil odhodlaným hlasem: "Liam, říkal jsi něco o tom, že bychom se měli dozvědět víc o Dáblech..."

A Lors se ulehčeně ozval: "Aha..."

Nikdo ze skupiny nechtěl zůstat vzadu s naloženými zvířaty; nikdo nechtěl ani riskovat, že by mu tento úkol připadl při tahání nejkratšího stébka. A tak "odložili" lamy do malého slepého kaňonu a úzký vchod zatarasili kamením a větvemi. Takto volní pak následovali Lorse rychlým krokem, který je brzy zavedl daleko od hlavní stezky, kde už tak rychle nepostupovali. Šplhali přes vyvrácené kmeny, sluncem rozpálené a mechem obrostlé balvany, prodírali se těžko průchodným křovinám; konečně došli k jakési škvíře ve skalnatém svahu kopce, kterou mohli nanejvýš dva z nich vyhlížet daleko dolů do hluboké a úzké rokle.

Vzduchem plachtil dravec, zůstal stát ve vzduchu proti větru, stoupal, mírně klesal a zase stoupal. "Bylo by krásné, kdybychom dokázali totéž," zamumlal Liam. Potom dodal: "Co leží tam vzadu, za koncem rokle?"

Lors opáčil: "Počkej." Čekali docela dlouho a dívali se přitom na prázdný proužek země prosvítající vzdáleným ústím údolí. Konečně sevřel Liamovi paži. Něco, co dosud asi oba považovali za strom, se oddělilo od nezřetelných stínů a přecházelo to krajinou. Vůbec tu věc nerozeznávali zřetelně, stejně jako nerozeznávali zřetelně tvary, které se pohybovaly za ní. Viděli však, jak se pohybují, procházejí kolem a mizí. Bylo jisté, že byly velké, bylo jisté, že byly podivné, a bylo jisté, že to nebyly stromy. Nic jiného se tam daleko dole už nepohnulo, třebaže čekali ještě dlouho. Posléze ucítili ve tváři vánek a ten vánek jim sdělil, že to, co již bez důkazu věděli, je pravda.

Ďáblové!

Ale nic jiného už neviděli.

Ozvala se Cerry: "Na tuhle dálku se o nich moc nedozvíme, co?"

"Na tuhle dálku se o nich nedozvíme vůbec nic," prohlásil Liam. "Jenom to, že tam jsou. Nebo že tam jsou aspoň někteří z nich. Ne..."

Lorsi, je tu někde cesta dolů? Bezpečná cesta? Nebo alespoň bezpečnější?"

"Bezpečnější cesta kam?"

Nebyla to slova té otázky, co je přimělo vyskočit, ani tón hlasu, který ji položil, protože ten byl dostatečně mírný. Byli

však natolik ohromeni, když tady nahoře spatřili Gaspara, Otce Noema, že na chvíli překvapením oněměli.

Krátké ticho prolomil Rickar. "Bezpečnější cesta dolů na pobřeží, kdyby jí bylo někdy zapotřebí, otče... Ale co tě přivedlo sem? Stalo se snad..."

"Něco zlého? Ne. Ale je dobré se rozhlížet na všechny strany a mít přehled o tom, co leží za námi, stejně jako o tom, co leží před námi. Není to snad též motiv, který inspiroval Liama k téhle otázce? A vskutku dobré otázky. Je nějaká odpověď, Lorsi Rowane?"

"Tam, kde jsme dosud byli, není žádná cesta," odpověděl Lorsi. "Ale jinde by nějaká být mohla. Kdybychom měli čas se porozhlédnout...?"

Gaspar si hladil plnovous a přemýšlivě špulil rty. "Promluvte si s Lejem," řekl po chvíli. "On je tento týden správcem rozvrhu... Ale jak vidím, jste všichni tady. Kde jsou v tom případě zvířata? Doufám, že nejsou nehlídaná. A kukuřičné osivo? Co je s ním? Štědrost otce Lorse Rowana by se neměla oplácet neopatrností."

Poněkud ho uklidnilo, když mu ukázali účinně zahrazená zvířata, všechna pohodlně ležící na zemi a přezvykující natrávenou potravu. Lorsi využil příležitosti k tomu, aby uspořádal za pochodu přednášku o inteligenci a zvycích lam, která zabrala zbytek zpáteční cesty a která (jak doufali) odvedla myšlenky starého Vědomce od možných podezření.

"Je jasné," řekl, když Lorsi s vyschlými ústy konečně zmlkl, protože už nevěděl, o čem mluvit dál, neboť se již nejméně dvakrát opakoval: "Je jasné, že s sebou musíme vzít plemenné stádečko těchto inteligentních a užitečných tvorů."

"Existuje ještě další příbuzné plemeno, které žije divoce na Výšinách - guanaco. Jsou menší, ale mají hebké rouno."

"Ty musíme vzít také. Zaznamenám si to."

Dívali se, jak odchází, zatímco začali vykládat koše s osivem. Slovem ani vědomým výrazem nedávali najevo své obavy, které ještě zcela nevymizely. Gaspara však k tomu, aby se na ně přišel podívat, očividně nevedlo nic jiného, než rutinní kontrola jedné z částí příprav. Měli nejspíš štěstí, že inspekci neprováděl někdo s mladšíma nohama a pronikavějším zrakem, kdo by je dokázal k jejich pozorovatelně nepozorovaně sledovat a tajně vyslechnout všechno, o čem tam mluvili.

Takže stejně jako na moři čekali s poradou, až se snese soumrak. Když byli znovu pohromadě, řekl Lorsi: "Můj bratr - můj mladší bratr Duro - má nápad, který by nás mohl přivést na bezpečnější cestu přes kopce."

Rickar jako by však poněkud ztratil odvahu. "Mluvil jsem s Lejem, ale ten říká, že na průzkumnou výpravu stačí tři lidé. Ne že by ostatních bylo obzvlášť zapotřebí k něčemu jinému; to je prostě hospodárný způsob jednání Vědomců: když stačí tři, půjdou jenom tři."

Liam v temnotě ucítil, jak se někdo usazuje vedle něj, cítil, jak se jeho předloktí dotýká jiné - hladké a bez chloupků. Žena. Opatrně zvedl ruku a dotkl se hebké záplavy kadeří. Fatima. Pohlídl ji a zároveň zaslechl, jak se Rickar ptá: "Co teď?"

Liam odpověděl: "Teď požádáme Lorse, aby vymyslel, kde se všichni můžeme sejít... až pro nás ostatní zařídí výpravu na Výšiny pro ty... jak jim říkáte? Aha, ano. Guanacos. Nemohli bychom se sejít u... kde je to místo, které má na mysli tvůj bratr, Lorsi?"

Lorsi se ze tmy ozval: "Říkáme tomu jeskyně..."

VI.

Plán vycházel... zatím. Rickar, Duro a Cerry odešli k jeskyním. Lorsi, Liam, Fatima, muž z voru jménem Dunal a Seqah, jeden z mladých tajně odpadlých Vědomců, tvořili skupinu, která se měla vydat na Výšiny. Lej se očividně cítil méně jistý, pokud šlo o dosud nebývalý úkol obstarat plemenné guanacos, a Lorsi trval neústupně na svém. Lejova poslední věta - "Protože to jsou menší zvířata, mělo by pět lidí stačit" - svědčila o tom, že si snad myslel, že každý ponese jedno na zádech!

Co však na zádech nesli, byly zásoby pro každého na několik dní. A právě tak je nesl Malý Tom, když ho potkali.

Malý Tom pokrčil rameny: "Táta zuřivě staví kánoe. Tvrdí, že i když, jak se zdá, lidé z ciziny ovládli zemi, aspoň k sobě přitáhli tolik bláznů - promiňte, přátelé - že on dokáže zvládnout zbytek našich lidí, kteří zůstali věrní. A potom, jak říká, když bude opravdu nutné uprchnout, zjistí si, kam mají archy namířeno, a on (tím myslí 'my') si pak dá zatracený pozor, aby plul někam jinam... Nepřipouští si to, ale drží se rady Vědomců alespoň v jednom. Žijeme teď většinou v chatrčích z roští, protože nechal strhnout domy kvůli trámům na čluny."

Říká, že jestli budeme muset odplout, nebudou nám domy k ničemu. A když nebudeme muset pryč, můžeme si vždycky postavit nové. Něco nového o tlustých a tenkých?"

Lorsi si vyměnil rychlý pohled s ostatními. Ti zdvihli obočí, pokrčili rameny a nechali rozhodnutí na něm. Promluvil: "Myslíš oba druhy Ďáblů... Nu, Jowův synu, chováme jisté naděje, že zanedlouho zjistíme nějaké novinky. Ale budou jen pro úzký okruh lidí... pokud nějaké zjistíme... alespoň prozatím. Chápeš?"

Malý Tom si nadohřel kožený vak se zásobami, zavěšený na širokých ramenou. "Chápu. Kdepak je Duro?"

"Sejdeme se s ním později u jeskyně."

"Ale to není cesta na..."

"Nejdelší oklika je někdy tou nejpřímější cestou. Přísloví ze studnice moudrosti vřeznalých pradávných Vědomců, které jsem si právě vymyslel... Copak víš o lovu divokých guanacos, prčku?"

Jowův syn se zakřivil. "Vůbec nic. Proč?"

"Brzy se něco dozvíš. Vědění je nakažlivé. A teď můžeš mluvit dál, jestli chceš, ale já si budu šetřit dech na výstup."

Houští zřídlo, ustoupilo obdělávané půdě, kterou po čase opět vystřídalo vřesoviště. Začal je štípat vítr a byli rádi, že si vzali oblečení navíc, jak jim Lorsi doporučil; a když se začala snášet noc, byli vděční za teplo ohně v hájku, který si vybrali k táboření: sloužil jim nejen jako ochrana před větrem, ale zásoboval je i dřevem. Najedli se, napili se horkých odvarů z bylin a unavení se uložili ke spánku.

Po chvíli se kdosi připlížil k Liamovi, lehl si vedle něj a on ucítil, jak se kolem něj něžně ovíjejí čísi paže. Pak se ozvalo

zašeptání: "To jsem já - Fatima."

Odfrkl si. "To se mi ulevilo, že se takhle nechová některý z chlapců."

"Takhle nechová..." vydechla hněvivě. "Mlčenlivý hrdina, opatrný, obezřelý, nepřístupný a povznesený! Máme se snad všichni chovat stejně? Já nebudu. Já nechci!"

Vzdychl. "Tak co chceš?"

Její šepot se lámal a hlas se jí chvěl - možná dosud hněvem, možná zimou - ale pokračovala: "Nevím, jak ty... já nemohu prostě jít dál a věčně čekat. Už nedokážu být takhle sama. Předtím jsem kolem sebe měla bezpečí rodiny a lidí. Pak přišla archa... a Rickar. Co znamená Rickar? Moc málo. Já... Zítřka se nám může celá země propadnout pod nohama. A ty jdeš dál, jako by... Co chceš? Chceš vědět, že nejsem sama, že nejsem jen jedna z hromady sourozenců nebo něco takového. Chceš vědět, že znamenám něco konkrétního pro nějakou konkrétní osobu. Ne navždycky. Neznám věčnost. Znáš dnešní noc..."

Tom má svého otce, Lors má svého bratra, ty máš své tajné sny, já... co mám já? Ty víš, co já mám. Dnes není noc ke snění! Nejsi snad muž, stavěný jako všichni muži? Ach... ano... tak... věděla jsem, že jsi..." hlas se jí zlomil a pak se začala ozývat znovu, ještě tišeji a beze slov.

Ráno bylo chladné a vlhké a bylo málo o čem mluvit, dokud neuvařili a nevypili horký bylinný čaj; pak vyrazili na další cestu a kráčeli po stezce se sklopenýma očima. Kalný přísvit rozbřesku ještě víc kalila hustá mlha.

A pak se mlha částečně rozplynula a oni spatřili tři postavy: všem kromě Lorse připadly nesmírně podivné, jak se tak náhle objevily... a trochu zvláštní připadaly i jemu.

Napříč stezkou stáli tři vysocí muži, každý s dlouhou holí v ohbí jednoho lokte a s povoleným lukem, dlouhým jako on sám, v ohbí druhého. Oděni byli do kůží hbitých divokých guanacos a na jejich řídkých tmavých vousech se srážela mlha a rosa.

Jeden pravil: "Hej, lidi!"

Druhý pravil: "Kam jdete, lidi?"

Třetí pravil: "Anebo možná ne, lidi?"

Nerozhodně se zastavili. Tom a Lors se představili a začali vysvětlovat svůj cíl. Ale brzy toho nechali. Ti tři je neposlouchali a neřvali se na ně. Hleděli na Liama. Upřeně.

Jeden pravil: "Hej, člověče, ty nemáš stejné oči!"

Druhý pravil: "Ty ovládáš nějakou moc, é, člověče?"

Třetí pravil: "Anebo možná ne, co, člověče?"

Liam neřikal nic. Opětoval jejich pohled. Po dlouhé době opět prolomili ticho ti tři, když se jeden po druhém dotkli prsou a představili se, což u nich očividně sloužilo jako pozdrav.

"Tohle je Lehi."

"Tohle je Nefi."

"Tohle je Moroni."

A opět se rozhostilo ticho. Pak Liam prohlásil: "Už jste se dozvěděli, co od vás chceme. Nemusíte souhlasit. Můžete odpovědět Ano, můžete odpovědět Ne, můžete odpovědět Snad. Ale, lidi, dřív, než bude slunce dost teplé a vzduch dost suchý na to, abyste mohli znovu bezpečně napnout své luky, vy, lidi, odpovíte." A dotkl se svých prsou a pravil: "Tohle je Liam."

A měl pravdu. Možná ho považovali za jediného rozumného člověka mezi blázny - ale jen možná - ale byli ochotní obstarat živé guanacos... za odměnu. Za jakou odměnu? To, řekli ti tři jasně, si musí ještě promyslet.

"Tři muži nemohou sami chytit divoké guanacos živé, člověče. Mnoho mužů je zapotřebí, aby chytili divoké guanacos živé. Někteří se k nim musí připlížit... pomaloučku... polehoučku... tak... oblečení v kůži divokého guanaco. Ony budou mít zpočátku podezření," Lehi předvedl názorně, jak divoká guanaco zvedne hlavu a bude si podezřívavě prohlížet podivné "guanacos", které se tak pomalu "pasou" a přibližují se, "ale pomaloučku, polehoučku, kousek po kousku si na to zvyknou. Zapomenou."

"Anebo možná ne," podotkl Moroni.

"Nikdy si na nás opravdu nezvyknou, nikdy úplně nezapomenou nás podezřívát," přiznal Nefi. "Zastřelit je je obtížné, ale musíme to dělat, protože takový je jejich osud a takový, když už jde o to, je i náš."

A pak jim ti tři slovem, pohybem, mimikou i tancem sehráli zbytek lovu divokých guanacos: jak se lovci skrývají a přestrojují, postupné přibližování ze všech stran, jak jedna skupina odhodí přestrojení a zatroubí na rohy, svižný útěk poplašených zvířat, jak vstane druhá skupina a mává praporky, jak pádící divoká zvířata hbitě zatáčí a mění směr, dokud se víceméně náhodně neobrátní bokem k ležícím ukrytým lučištníkům a nepřiblíží se na dostřel.

"Nepobijeme je všechny, člověče," řekl Lehi.

"Ušetříme hříbata a klisny, é, člověče," řekl Nefi.

A Moroni dodal: "Anebo možná ne."

Druzí dva připustili, že takové omezení představuje ideální stav, ale ne vždy se v praxi dodržuje. "Ale chytání živých, hej, to je něco jiného. Musíme postavit corraly, é, a rozestavit mnoho mužů s rohy a prapory. Ale uděláme to, lidi; řekněte nám, kolik jich chcete, a my vám je dodáme do jedné."

"Pošlete za námi někoho za týden, aby nám sdělil noviny, jaké pro nás budete mít," řekl Liam. "Mimochodem, co máte v úmyslu dělat s Kar-chee a s draky?"

Pokrčili rameny. Napodobili nahnutý postoj Kar-chee, draka na všech čtyřech a draka na dvou nohách. Budou s nimi jednat jako s divokými guanacos: nadhánět - oklamat - zabít. Tak. To s nimi udělají. Jako obvykle měl poslední slovo Moroni. "Anebo možná ne," řekl.

Když se Liam a jeho přátelé hotovili k odchodu, měli pro něho ještě jednu poslední otázku: "Ty nejsi z tohohle

ostrova, člověče. Jak ses sem dostal?"

"Připlul jsem ještě s dalšími na voru," řekl.

Sluneční paprsky prosvítaly kose skrze mraky a lovci se na sebe úkosem podívali. "Lidé se už dřív odvážili na vorech daleko," pravil jeden. "A nejspíš se budou dál odvažovat daleko," pravil druhý. A třetí pravil: "Není žádný konec; jsou jen začátky."

Napjali své luky, zvedli oštěpy a vykročili přes vřesoviště a táhlé kopce pryč, nahoru, nahoru a stále výš. Mlha se sevřela, roztrhala, naposledy sebrala sílu a pak ji vypilo slunce. A když se Liam naposledy ohlédl, nebyl už nikdo v dohledu.

Dlouho, dlouho, po celou dlouhou cestu dolů s mlčící, avšak klidnou Fatimou po boku přemítal. Jaká je jeho povinnost například vůči oněm lovcům? Neboť i kdyby na otevřených výšinách byli odsouzeni k svému divokému, svobodnému životu, přece tak nemuseli zůstat. Tedy, pokud všichni lidé nemusí zůstat tak, jak jsou... Tedy, pokud jim jejich vlastní tvrdohlavá neústupnost nevnučuje, že tak zůstat musí. Jaká je jeho, Liamova, povinnost vůči nim?

Vůči těm, kdo s ním odpulili z Britlandu na tom hrozném voru?

Vůči těm, kdo se přidali k Vědomcům?

Vůči Lorsovi a Tomovi a jejich krajanům z ostrova?

Vůči Ceny, která ho následovala a nežádala nic a dostala jen o málo víc? Vůči Fatimě, která ho požádala o to, co byl rozhodnut nedat... a přesto v tom okamžiku jako každý jiný muž rád dal?

A když už jde o tohle, vůči sobě samému?

Vřesoviště ustoupila obdělávané půdě, polím, lesu, křovinám, skalám a písku; a po celou tu dobu se mu hlavou honily a kroužily myšlenky a vždy odešly stejnými dveřmi, kterými přišly.

Jeho povinností je jakýmkoliv prostředky a za jakéhokoliv rizika zjistit co nejvíc o Kar-chee a o dracích.

Duro se své odpovědnosti ujal natolik ochotně a vážně, že ani neměl potěšení ze skutečnosti, že víceméně velí dvěma lidem starším než on. Nedokázal také zapomenout na to, co se přihodilo, když šel k jeskyním posledně. Ta vzpomínka působila, jako by mu varlata svírala těžká ruka. Domluvil se s Lorsem na setkání tak daleko od toho konkrétního místa, jak to jen bylo možné, ale... přesto...

"V naší části Britlandu byly také jeskyně," řekla Cerry, když se s výrazem bázně rozhlížela kolem sebe, "ale nebyly tak pravidelné jako tyhle. Vypadá to - i když je to samozřejmě nemožné - ale vypadá to, jako by je tady někdo vytesal! Přímě do tvrdé skály..."

Rickar se absurditě takového nápadu usmál, avšak Duro přikývl. "Říká se to. Říká se, že za nejstarších časů, za časů před starými časy, byly tyhle kopce plné kovu" to slovo vyslovil s posvátnou úctou, "a že lidé, kteří tu tehdy žili, vytesali tyto jeskyně kovovými nástroji, aby ten kov, který byl tady uvnitř, dostali ven.

A slyšel jsem tátu říkat, že když se rozpadla velká země, která tu byla, než přišli Dáblové, a některé její části se potopily, víte? - že se odtrhla a potopila i celá přední část naší oblasti a tohle je to, co po ní zůstalo."

Pozdvihli pochodně a rozhlíželi se kolem sebe, mlčky, uctivě a téměř ohromeně. Tu se stěny rozestupovaly daleko od sebe a strop se klenul vysoko, onde se všechno zužovalo a svíralo těsně k sobě. Chodba byla dlouho rovná jako dráha dobře udělaného šipu a pak se s odměřenou symetrií zakřivila; tu byla vodorovná, tu stoupala, tu klesala. Občas našli ve skále vytesané podivné značky. A jednou přišli na místo, kde z trhliny ve stěně prýštila voda a potůčkem odtékala do hluboké tůňky, která odrážela svit jejich pochodní.

Cerry se zachvěla. Tichým hlasem, jaký nasadili všichni, když je zpočátku vylekaly ozvěny, se ozvala: "Bez světla bych se tady bála... Abych řekla pravdu, bojím se tady už teď..."

"Půjďme zpátky," řekl Duro.

Rozbili svůj skrovný tábor v komoře, do které je zavedl a do které se vstupovalo spodem z krátké boční chodby. Jakmile byli uvnitř, zatarasili vchod přivaleným balvanem, ale ne natolik, aby jim nemohl proudit vzduch. Pak Duro nachystal lampičku, pozoruhodnou a chytře sestrojenou věc, v níž olej, stravovaný maličkým knotem, do misky průběžně přikapával z kaskády vaječných skořápek s propíchanými dírkami. Plamínek se na několik okamžiků zamíhotal a divoce roztančil, pak se ustálil a začal hořet stejnoměrně, i když trochu čadivě. Něco málo pojedli a chvíli rozmlouvali, přičemž se už odvážili mluvit trochu silněji. Znenadání si ti dva starší uvědomili, že Duro usnul. Zasmáli se, zívli a učinili totéž.

V noci Cerry plakala.

Rickara její stkaní vzbudilo. "Je ti špatně?" zeptal se a zdvihl se na lokti. "Bolí tě něco?" Zavrtěla hlavou s tvářmi zabořenou v dlaních. "Tak co je ti?"

Ale jediné, co ze sebe vypravila, bylo: "Líame! Líame!"

Za chvíli zmlkla a obrátila se k němu zády. Rickar vzdychl a zamrkal a pak do něj Duro šťouchl a pokynul mu, aby ho následoval. Dole se matně rýsovalo vzdálené denní světlo. Rickar šel za ním, divil se, co mu Duro asi chce, a čekal, až chlapec promluví, ale jediné, co ten udělal, bylo, že se zastavil čelem ke stěně. "Nuže?" vybědl ho Rickar za chvíli. "Co se děje?"

"Co by se mělo dít?" opáčil Duro přes rameno. "Vý Vědomci snad nemáte měchýře?"

"Aha," pronesl Rickar tupě. Lehký naléhavý tlak v podbřišku mu napověděl. "Ano, máme," řekl. "Eh... ano... díky."

"Hosté to mají zadarmo. Spal jsi dobře?"

"Já ano, díky. Až na to, že mě probudila Cerry. Plakala. Neslyšel jsi ji? Asi ne. Nechtěla říci, co s ní je."

Duro si upravil bederní roušku. "Vidíš," řekl škádlivě, "to byla tvoje příležitost. Měl jsi sfouknout lampu, vzít ji do náručí a slíbat jí slzy. No dobře. Plakala. Hmmm. To je špatné. Asi měla zlý sen. Hotovo? Tak půjdeme zpátky, než se probudí a celá se zase vyděsí." Vykročil zpátky a moudře pokyvoval hlavou. "Na sny se nemá dávat, jak víš. Nemá se na ně dát."

Ve věku, který nadešel později, se měla technika Kar-chee dočkat velkého obdivu. Jeho předmětem však nikdy nebyla technika, které by se v dřívější době dostalo názvu "bezpečnostní" či "obránná" - zde byl na místě spíše udiv nad skutečností, že se téměř nevyskytovala. To však mělo odůvodněnou příčinu. Tak, jako existují živé organismy, které nedokáží strávit nic, co dosud nepodlehlo částečnému rozkladu, tak ani sociálně technický organismus Kar-chee nedokázal strávit planetu, která neprošla částečným rozkladem úpadku. Jejich pozornosti se tudíž zaměřovala pouze na planety opuštěné nebo takové, které se opuštěnosti blížily natolik, že už v tom nebyl velký rozdíl. V takových případech už zbývající hrstka původních obyvatel oplývala jen velmi omezenou nebo vůbec žádnou schopností odporu. A v dobách, kdy lidé byli na povrchu své mateřské planety hojní a dosud zkoumali neprobádaná území, mohl člověka potráhat medvěd nebo klovnout sova, ale nikoho ani nenapadlo, že by medvědi nebo sovy organizovali obranu. A bez ohledu na to, kolik takových nehod se přihodilo, nikdy člověka nenapadlo, aby zavedl systém "obranu" proti sovám nebo medvědům.

Lors a Liam měli v úmyslu opatrně projít spleť jeskyní, vylézt vysoko na druhé straně, kde budou moci pozorovat, co se děje dole, aniž by sami byli spatřeni; a snad i v noci nekonečně obezřetně slézt dolů a slídit v okolí nepřátelského tábora. Skutečnost však samozřejmě byla docela jiná.

Nikdo z nich dosud neměl osobní zkušenost se strojem nebo zařízením složitějším, než byl tkalcovský stávek nebo lis na víno či na olej. Význam toho, co se prostíralo hluboko pod nimi na dně rozlehlého podzemního domu, jim tedy zdaleka unikalo. Nekonečné množství světla, množství velkých černých truhlic (tak jim to připadalo), změť pohyblivých součástí, zvláštní zvuky - hučení, bzučení, ječivé netopýří pištění, rachocení... a další zvuky, pro které neměli jména. Kar-chee pobíhali sem a tam, zabráněni do úkolů, které - vzhledem k tomu, že se týkaly strojů - připadaly skrytým pozorovatelům nesmyslné. Přímě pod nimi nebyli žádní draci, ale na protější straně domu, značně daleko, jich byla celá řada a zvolna chodili dokola.

Cerry to, co se dělo dole, stále nedávalo o nic větší smysl, než když to viděla poprvé. Kromě přítomnosti Ďáblů na tom jednoduše nebylo nic k chápání. U Liama tomu však bylo jinak. Zvolna a systematicky přejížděl očima po celém areálu, sem a tam, sem a tam, nahoru a dolů, nahoru a dolů. Znovu a znovu. Znovu a znovu. A tak postupně, kousek po kousku, úsek po úseku, po trošce tuhle a po špetce támhle se mu to, co viděl pod sebou, začalo skládat do určitých sledů a poznenáhlu mu to začalo dávat jakýsi smysl.

Prostor neustále zaplňovaly záblesky modrých jehel, šumění vody, drtivé údery, prach, proudy rozdrcené horniny na pohyblivých stezkách, sklánějící se a vztyčující se a stojící Kar-chee, chvění vzduchu, chvění pevné skály.

Nyní, jak se stále díval a díval, začal mít za to, že i když tam veškerá činnost probíhá současně, skládá se z několika nezávislých úseků. Pozoroval opakování úkonů, z opakování úkonů postřehl sledy úkonů a ze sledů úkonů odvodil příčiny a účinky. Dosud nijak nedokázal odhadnout účel. Ale to možná ještě přijde. Snad ano. Vysunul se o palec kupředu, upřeně se díval a snažil se vydělit jeden sled a sledovat jej od začátku do konce.

Velký had z kovové mříže a kloubů se vztyčil, vzpínal se, vzpínal a natahoval, tam, kde byl předtím ochablý, tuhl a jeho hlavu tvořila samá ozubená kola a kovový zobák. Ve výšce větší než výška deseti mužů stojících si na ramenou hlava udeřila. Když se zobák bořil do skály, nasunuly se před ozubená kola ochranné pláty. Zobák kloval. A nořil se hlouběji. Hlava zmizela; "krk" se napřimil a protahoval. Z otvoru se sypal suchý vodopád prachu a písku. Hlava se stáhla. Plátování se otevřelo. Příšerný zobák se snažil dolů... dolů... Tělo se stahovalo samo do sebe, obrátilo se, prohnulo se, natáhlo se dozadu přes dno jeskyně. A natažené se drželo u jednoho Kar-chee a pohybem, který u přihlížejícího Liama vyvolal zachvění tím, jak věrně napodoboval život a náklonnost, zvedlo hlavu ke Kar-chee a ten položil na tu příšernou hlavu svou příšernou paži.

Ten podivný dojem po vteřince pominul. Kar-chee držel v končetinách nástroje, s jejichž pomocí sejmul vrtací zobák a odložil jej do bedny; pak se ruce Kar-chee ponořily jinam a zvedly se s jedním z těch podivných předmětů, které si Liam pro sebe nazval jehly, a...

Ale poté se daleko vzadu v rozlehlém domě odsunula část stěny a odhalila prostornou chodbu vedoucí šikmo dolů do temnot a případně osvětlenou červenými světly jako odlesky obrovských ohňů, z níž se vyvalil náraz horka, který lidi přinutil lapat po dechu. A z tohoto pekla se vyplazilo dlouhé a obrněné Cosi na mnoha finčících nohách; odkapávalo z toho bláto a voda. Za Tím, kdesi velmi daleko, se zavřela vrata. A před nimi další. A další. Další...

Jako by tam daleko vzadu leželo něco nesmírně silného a nebezpečného, co je třeba zavít do klece, ohradit a oddělit zdi...

Kar-chee, všichni do posledního, vzhledli a ustali se svým konáním, přecházením a dohlížením. Dále vzadu učinili totéž i draci, zdvihli hlavy a někteří se dokonce vztyčili na zadní. Všichni se otočili, všichni jako by se měli na pozoru. Zdálo se, že každým okamžikem dojde k něčemu nanejvýš významnému.

Co by to však mohlo být, Liam nevěděl. Mohl se však domýšlet a jeho podezření proměnilo jeho odvahu v hrůzu. Ale ne na dlouho. Čím větší a bližší nebezpečí, tím dříve a účinněji musí dokončit výpravu za poznáním. Obrátil svůj upřený pohled na típytivé a blýskavé modré předměty... ty především přitahovaly jeho zrak i jeho pozornost. Jazykem, s nímž nebyl obeznámen, by se snad dalo říci, že jeho podvědomí již učinilo závažný objev, na který jeho vědomí teprve muselo přijít. Liam neuvažoval v takových výrazech. Věděl jenom, že se musí začít znovu snažit odhalit sled úkonů a vystopovat jeho postup v průběhu celého cyklu.

Kovový had, tlustý a mohutný jako hroznýš, avšak i ve své nejkratší délce nesrovnatelně delší než kterýkoliv hroznýš z masa a krve...

Ta věc se odvrátila, dala se do pohybu směrem od něho a vlnila se přitom nade dnem hemžící se jeskyně, až se natočila proti skalnatému průčelí, opět se zasunula do jedné z vyvrtaných děr, vynořila se, tentokrát pomaleji, objevila se celá... stahovala se... stahovala... a stahovala... pohybovala se dozadu a stále více dozadu, ale stále se držela v jedné přímce s otvorem...

Před příšernou "hlavou", v místech, kde by měla tlamu, kdyby to byl živý tvor, se kratičce mihl předmět, jehož tvar Liam nepostřehl.

Jakmile jej vyplivla, okamžitě se celé zařízení stáhlo dolů. Liam je nesledoval. Pozoroval předmět, který vlétl do vyvrtané díry. A vyvrtaná díra zmizela a celá skalní stěna kolem zmizela s ní... vyboulila se... popraskala... rozlétla se...

Jeden hluk přes druhý, rána za ránou, zvuk za zvukem se převalovaly a hřměly prostorem.

Dole velké stroje dorazily na místo, kde se nakupila hromada sutin. Zakously se do ní. Přesypávaly ji jinam. Převážely ji. Promývaly ji. Třídily ji. Odvážely ji pryč.

A celý cyklus začal nanovo.

Všechno to probíhalo, už když se poprvé vynořili na náhle odříznutém konci staré důlní štol, aby objevili tento rozlehlý a (jak tvrdili Duro a Lors) nově vzniklý dóm. Dokud se však Liam nepustil do analyzování odkrývání sledu úkonů, všechno vypadalo jako chaos a Dábelství změnění. Nyní mu byla jasná alespoň jedna část z toho. Zatímco těkal očima kolem, aby se rozhlédl, na co by se měl nadále soustředit, vydala Cerry zvuk, jako by se otřásla, a Rickar, jako když se dává. Bratři Rowanové zasykli a napůl se zvedli - ale náhle opět padli k zemi.

A Liam, který sledoval jejich pohled, spatřil, jak po dně jeskyně kráčí drak a občas se kratičce zastaví, aby trhl hlavou, jako by chtěl upravit polohu toho, co nesl v tlamě - vlající ruce, kopající nohy, ústa otevřená ke zcela zanikajícímu a marnému křiku a jeku...

Bratři hleděli na Liama a podmračeným výrazem zakrývali šok, uraženost a zmátek. "Jít dolů?" opakoval Lors. "Zachránit ho? To je šílenství..."

"Jak bychom to udělali?" naléhal Duro. "To nemůžeme dokázat! Jednoduše by nás zabili... anebo...", trhl sebou a zachvěl se..., "nejspíš ne tak jednoduše."

Slyšeli ho teď dobře, protože stroje utichly a výbuchy a rachot padajících kamenů ustaly. Slyšeli, jak draci syčí, a slyšeli cvakavě a šustivé zvuky, které vydávali Kar-chee. Slyšeli "žuch-žuch-žuch" dračích tlap, a když občas na vteřinku nastalo naprosté ticho, i pleskání běžících nohou toho muže tam dole. Ale nad tím vším téměř nepřetržitě slyšeli mužův hlas - hlas plný hrůzy a strachu ze smrti - lidský v tom, že nepatřil drakům ani Kar-chee, ale jinak téměř nelidský v naprosté ztrátě ovládnutí.

Ječící lidský hlas, když ho drak chytil do tlamy. Vřeštící lidský hlas, když s ním drak zatřásl, jako pes třese s krysou. Nesmyslně pokřikující lidský hlas, když ho drak pustil. Drmolící lidský hlas, když muž klopýtavě utíkal. Ječící lidský hlas, když ho drak znovu dohnal.

Zdálo se, že to nemá konce.

Dáblové utvořili kruh - Kar-chee na jeho vnitřní straně, draci na vnější. Muž v hrůze slepě utíkal, klopýtal, slintal a močil. Kar-chee ho postrčili nazpátek. Upadl, lezl po čtyřech, vstal, utíkal. Kar-chee ho postrčili nazpátek. Drak ho opět chytil. Po nahých bocích prýštila krev. A náhle drak, jako by ho ta hra unavila, s chrupavým a čvachtavým zvukem stiskl čelisti. Mužův hlas se ještě vteřinku ozýval, tichý, vysoký a jednotvárný jako bzučení hmyzu; pak ustal. Drak odhodil zmučené tělo stranou.

Rickar zvracel. Cerry kvílela se zavřenými očima a rukama potíštěnými na ústa. Duro procedil zaťatými zuby: "Takže je mrtvý. Není důvod chodit dolů. Skončili bychom stejně. Je mrtvý. Není důvod..."

A Lors nepřirozeně vysokým hlasem, roztřeseným, nevěřícím, na pokraji zlomení: "Oh... Ohh... Další. Další..."

Neznali toho prvního muže a neznali ani tohoto. Prožívali jeho bolest, jeho muka, hrůzu, děs, tělo, které poskakovalo, utíkalo, krvácelo a ječelo... a ječelo... A celé to začalo nanovo, stejně jako předtím.

"Musíme... sejít... dolů!" řekl Liam chraptivě. "Zachránit ho? To nevím. Ale - podívejte se, všichni: Oni jsou tam dole. Tam dole. Všichni. Takže..."

Donutil je poslouchat; chytil je za vlasy, udeřil je do tváře. Neodvážil se zvýšit hlas, ale oni tomu hlasu - Liamovu hlasu - naslouchali; zvolna, neochotně, se strachem a roztřeseně ho začali poslouchat. Tu a tam jim navzdory jejich vlastní vůli oči zabloudily stranou, jenom proto, aby zase honem ucukly pohledem od toho odporného hloučku dole. Upírali oči do Liamových a naslouchali a přikyvovali. A pomalu, zvolna se začali šinout bokem zpátky jako krabi.

Když se vynořili z napůl zavalené šterbiny asi ve čtvrtině výšky stěny dómu, křik se dosud ozýval. Dóm měl víceméně tvar ležícího válce, a tak při sestupu nacházeli dostatečnou oporu pro ruce i nohy. Zdaleka sem doléhaly výkřiky, ale nedokázali říci, zda pocházejí od stejného člověka nebo už od jiného. Nezastavovali se, aby to zkoumali. Nejvíce jim leželo na srdci, aby nebyli chyceni. A hned za tím v pořadí důležitosti bylo jít za Liamem, což činili a instinktivně se přitom krčili. Vzduch naplňoval nepříjemný hořký zápach, smíšený s několika dalšími - prach z rozbité skály, zápach mořského bahna, který sem vnikl z nyní již zavřené chodby, různé neznámé pachy, které patrně souvisely se stroji - ale všechno přehlušoval hořký pach Kar-chee a nesnesitelný zápach draků.

Liam neměl lehkou úlohu, když se chtěl tady dole orientovat podle toho, co viděl shora. Ale nějak se mu to podařilo. Mřížovití hadi vrtných souprav leželi bez hnutí a oni je překračovali bázlivě, jako by si nebyli jistí, zda je dotek neprobudí ke strašlivému životu. Šli sehnouti stále dál v podivném světle, přes šterku a jiný nepořádek, a snažili se neslyšet zvuky agónie z dálky před sebou. A nakonec Liam našel to, co hledal.

Ten Kar-chee předtím sáhl do bedny dolů. Liam se musel vyšplhat nahoru - ale ne příliš vysoko. Natáhl ruku a všiml si, že se mu chvěje. Modré jehly se třpytily a pableskovaly. Uchopil jednu do ruky. Zdála se mu na omak horká a studená zároveň. Pevně ji sevřel a vložil ji do narychlo vysypaného pytlíku od jídla. Přidal k ní další. A další. A další... Naplnil vak, podal jej dolů, převzal další. Naplnil je všechny a pak skládal jehly do ovčích kůží, svazoval je do ranců a s posledním z nich v ruce slezl dolů.

"Neupadněte," varoval je. "Neupust'te to. Neutíkejte - ale jestli budete muset utíkat, položte to nejdřív opatrně na zem a nechtě to tam ležet."

Vydali se nazpátek stejnou cestou, kterou přišli a prohýbali se pod svými břemeny. Jeskyni se rozléhaly ozvěny

otřesných zvuků za jejich zády, ale oni se nezastavovali. Liam pečlivě vyhlížel své orientační body. Tady prýštil ze skalní stěny pramen vody do promývacího koryta; támhle ležely dvě hadovité vrtné soupravy spletené dohromady jako dva hroznější v chladném objetí bez vášně. Krátce zasykl a obrátil se. Výkřiky za nimi náhle ustaly. Ozvalo se další zasyčení... tentokrát je nevydal Liam. A další. Vzduch jich byl plný. A pak zaburácel první řev. Zaznělo "žuch-žuch-žuch" dračích tlap a záhy se změnilo v rychlé, těžké a zemi rozechvívající dupání. Lezli nahoru po svažité stěně jeskyně. Nedívali se za sebe. Věděli, že jsou odhaleni.

"Duro a Lorsi, počkejte - vy ostatní nahoru! Nečekejte na nás a nic neupustíte - jděte!" Zatímco mluvil, otevřel jeden pytlík, vytáhl dvě modré jehly a zůstal stát s jednou v každé ruce. "Natáhněte samostřily," zavelel. Udělali to; vzali si od něj každý jednu jehlu, založili a zamířili podle Liamova ukazováčku; vystřelili, obrátili se, a když je dostihla vlna dvojího výbuchu a smýkla jimi, už se zase drápali nahoru. Po všech čtyřech lezli zpátky a nahoru, pomalu, opatrně a pytle přitom svírali v zaťatých zubech. Za nimi duněly ozvěny, převaloval se prach a dopadal štěrky; po všech čtyřech se dostali do bezpečí skalní rozsedliny a začali se jí bokem prodírat.

Z oblaků zákalu se hřmotně vynořil drak pádící po zadních, pařáty předních nohou sekal do vzduchu, líce se mu nadouvaly a splaskávaly, tmavozelená a černá barva hřbetu přecházela dospodu ve světlejší odstín. Připadalo jim, že jim jeho řev rozerve bubínky. A pak se prst na spoušti samostřilu napjal, modrá jehla se zablýskla vzduchem a ten záblesk jako by se odrazil v tříptu přecházejících barev složeného dračího oka - a jehla i drak současně zmizeli v hustém oblaku prachu, tmy a burácejícího a převalujícího se rachotu.

Lors krvácel na bradě, kam ho škrábl odlétající ostrý kámen. Pokřiveně, vyděšeně, ale přesto vítězně se šklebil, máchl rukou dovnitř rozsedliny a poháněl je: "Běž dál, Liame. Jděte. Já vás budu krýt. Běž..."

Ale Liam zavrtěl hlavou, vytáhl dvě další podivné, avšak nepochybně mocné jehly a stejně jako předtím podal každému z bratrů po jedné z nich. "Vystřelte je - tam" ukázal. "A snažte se dostřelit co nejdál."

Oblaky se převalovaly, tu řídly, tu opět houstly. Tu a tam něco leželo nehybně na zemi; tu a tam sebou něco zmítalo, ryčelo a krvácelo. Lors a Duro přikýkli. Jejich předchozí výstřely byly z nouze, spěšné a bez přípravy. Nyní, alespoň pro tuto chvíli, se zdálo, že je nic nepronásleduje. Potěžkali jehly, prohodili spolu pár slov, rychle a zručně seřídili samostřily, položili je na zem, aby sešlápli napínací páku nohou, protože pažemi by nedokázali vyvinout potřebnou sílu, natáhli je, zvedli, založili jehly, zamířili a drželi přitom samostřily o málo více zvednuté než předtím.

Vystřelili.

Skrze zakalený vzduch viděli skupinu Kar-chee, jejichž černé chitinové skořápky byly teď šedivé od usazeného prachu, jak gestikulují před zavřenou bránou, která vedla - kam vlastně? - která vedla někam dolů, ať už to bylo kamkoliv...

Bum-bum...

Když se jako o život drali dovnitř do trhliny, aby se potom rozpomněli, zpomalili a těsněji sevřeli pytlíky a rance s výbušnými jehlami, měli stále před očima jediný letmý obraz obrovského výtrysku ohně, páry, horkého vzduchu a vroucího bahna, který vyvrhla ta pekelná chodba na místo, kde předtím cvrčeli a gestikulovali Kar-chee a kde předtím bývala vrata.

A Liam také svíral ranec z ovčí kůže, plný modrých blýskavých jehel, ale ještě pevněji tiskl zvláštní předmět, který našel ležet mezi stroji tam, kde stál Kar-chee, který předtím vydával jehly; předmět, který nesl za košili a který mu zahříval srdce. Neměl příležitost věnovat mu víc než jen zběžný a neprůkazný pohled; bylo mnohem pravděpodobnější, že se mylí, než že má pravdu...

Ale může mít pravdu!

A v tom případě to, co nese, je mapa.

VII.

Později přirovnával jejich ústup štolami pochodem oddílů mravenců mořskou houbou unášenou silným větrem. Země se jim chvěla pod nohama, bombardovaly je padající úlomky, byli napolo zdušení prachem, popálení horkým vzduchem a nejednou zjistili, že v chodbě, kterou se chtěli dát, se zřítíl strop, nebo propadla podlaha, nebo obojí - taková byla jejich cesta z jeskyně Kar-chee na vnější svět.

Jenže vnější svět nevyhlížel o nic stabilněji. Nebe se sice nehotovilo spadnout jim na hlavu, ale země se třásla. V moři, daleko od břehu, prorhla hladinu obrovská bublina, z ní se vyvalil velký oblak páry a rozplynul se ve vzduchu; zanedlouho k nim dolehl horký a bahnitý dech týraného mořského dna. A znovu a znovu a znovu...

Zatímco uchváceně přihlíželi a současně je zaléval pot i chlad, nedaleko celý mys s úpěním a rachotem sklouzl do oceánu. Nato jim do uší udeřily jakési neslyšné otřesy. Jak tam stáli a napínali sluch, aby je uslyšeli, země se nadzdvihla, poklesla a opět se nadzdvihla. Opatrně položili své pytle a rance s náložemi a posadili se. V zemi se otvíraly trhliny a propasti a zase se s hromovými ranami zavíraly, jenom aby se zase objevily - jejich zmateným a otupeným očím to připadalo, jako by propast byla živá bytost, která se střídavě schovává a zase na různých místech ukazuje.

A po těch velkých otřesech nastalo ticho a klid.

Několik z nich se pohnulo, jako by chtěli vstát, ale Liam jim pokynul, aby zůstali na místě tak, jak jsou. V očích měl zaujatý a dychtivý výraz; zraky ostatních následovaly jeho pohledu, aniž by byli schopni vidět to, co viděl on - ale nazapochybovali, že on to vidí. "Počkejte..." zamumlal s pootevřenými ústy. Čekali, plní neklidu, ale trpělivě. Ceny se cítila stejně jako oné noci, kdy pochopila, že je mu souzeno vést a na ní je následovat ho a že on je jedním z těch mužů, o kterých se pějí písně a spřádají pověsti: svědků, účastníků a hrdinů...

A po tichu a klidu přišel další otřes a tento druhý otřes byl silnější než ten první. Když skončil, opět pohlédli na Liama, avšak jeho oči (jedno hnědé jako voda rašelinného jezera a druhé modrozelené jako samo moře) se stále upíraly kamsi daleko a on řekl, tentokrát šeptem: "Počkejte..."

Třetí otřes byl mírný a krátký, a když utichl, Liam vstal jediným svižným pohybem, sehnul se, opatrně sebral svůj náklad a mlčky a nepřítomně vykročil pryč. Všichni ho mlčky následovali.

Tvářnost krajiny se místy velmi změnila. Tuhle byl dříve potok, nyní slunce vysoušelo kameny na jeho dně; támhle bylo vymleté koryto, které se svého času plnilo vodou jen v období dešťů: teď se jím do vroucího moře valil proud řídkého bahna páchnoucího po vnitřnostech země. Jednou museli odbočit do vnitrozemí, aby obešli novou lagunou, plnou dosud kouřící vody a mrtvých ryb, která ležela v místech, kudy předtím vedla stezka, kdežto jinde mohli nyní projít přímo, protože tam, kde se předtím tyčil skalní hřeben, byla teď rovina. Takových divů bylo mnoho, největším ze všech však byl hučící ohnivý sloup v místě, kde se na povrch prodral dlouho vězněný zemní plyn, který se při své cestě ven setkal s přetvářejícím dotekem ohně.

Sotva to vše nechali za sebou, spatřili Kar-chee.

Bylo jich hodně - možná šest nebo sedm - a stáli tam na čtyřech zadních nohách, zatímco přední končetiny měli podle svého obvyklého způsobu složené, jako by setrvali v tichém rozjímání a modlitbě. Jenom jeden vzhlédl, když se lidé náhle vynořili z lesa, a neudělal žádný jiný pohyb, než že zvedl hlavu. Liam začal couvat šikmo do boku; stejně se zachoval Lors; totéž udělali Duro, Fatima a ostatní... kromě Rickara. Ten, jako by neviděl, šel dál jako dosud. Liam luská prsty. Mlaskl. Nakonec polohlasem řekl: "Rickare..."

Druhý Kar-chee zvedl trojúhelníkovou hlavu. A třetí. A Rickar zalapal po dechu a zastavil se. To, co se stalo potom, se patrně dalo přičíst skutečnosti, že celý mozek i tělo mu napovídaly, aby se dal na útěk, ale že si vzpomněl - právě teď! - na Liamova varovná slova z jeskyně: "Neupadněte. Neupust'te to" - modré výbušné jehly. - "Neutíkejte - ale jestli budete muset utíkat, položte to nejdřív opatrně na zem a nechte to tam ležet..." A tak se sehnul, odložil pytlík, který nesl, a obrátil se, aby se rozběhl za svými přáteli.

A čtvrtý Kar-chee zdvihl hlavu, a pátý.

A Rickar udělal dva dlouhé kroky. Pak spatřil, že jeho přátelé vůbec neutíkají, nýbrž jdou pravidelným krokem. Zvolnil a držel se asi šest kroků za nimi. Pak si uvědomil, co udělal. A pokusil se to odčinit. Obrátil se a zamířil zpátky.

Jeho čin byl zmatený, ale ne zbábělý a Rickar z toho možná mohl přece jen vyváznout - kdyby byl šel pomalu. Ale on nešel. Rozběhl se. Utíkal zpátky a sehnul se pro pytlík. A Kar-chee se bleskově probrali ze svého sebezpytného zadumání nebo co to bylo za stav. Kar-chee ho bleskově obklopili a chytli. Vydal jediný tichý a zoufalý výkřik; pak zmlkl.

Trvalo sotva okamžik, než se zmocnili pytlíku a zjistili, co je v něm. Snad by ho byli zabili na místě... ale třebaže lidé viděli, všichni do jednoho, jak Kar-chee strkají muže tam v jeskyni zpátky do kruhu, aby ho draci roztrhali, ani tehdy, ani nikdy jindy neviděli ani neslyšeli - s výjimkou legend - že by Kar-chee sami skutečně zabili člověka. Zdálo se, že to přenechávají drakům. A vypadalo to, že v okolí právě žádní draci nejsou.

Rickarovi přátelé přihlíželi, jak ho Kar-chee vlečou pryč -ale jen na okamžik. Neodvážili se samozřejmě použít modré jehly - ale bratři Rowanové měli v toulcích dosud běžné šipky do samostřilu. Na Liamův pokyn vystřelili jednou... podruhé... tak, aby šipky dopadly před ustupující Kar-chee. Ti zaváhali - ale nezastavili se. A tak Lors a Duro nabili znovu. A tentokrát vypustili své šipky do těl dvou Kar-chee, kteří mezi sebou nesli kymácejícího se Rickara. Ten spadl na zem. Zasažení Kar-chee se zapotáceli. A pak - což bylo zvláštní -se zdálo, že myslí Kar-chee proběhl stejný sled myšlenek, protože ten, který nesl pytlík s modrými náložemi, se sehnul a položil jej na zem; zároveň dva jiní uchopili Rickara, který byl příliš otřesený, než aby se dal na útěk. A ostatní obklopili zraněné a všichni se rozběhli.

Nesli těžký náklad, ale běželi po čtyřech nohách a těžký samostřil se nedá nabít za vteřinu. Potom se z dálky, ale postupně stále blíž začal ozývat řev - tázavý řev - vzdáleného draka. Lidé viděli, jak zranění Kar-chee upadli, a viděli pádit pryč ostatní, mezi nimiž visel Rickar a bezvládně se houpal sem a tam. A pak, na další Liamův pokyn, se obrátili a rychlým krokem se vzdálili.

Starý Gaspar se chvěl a třásl. Ani zemětřesení ho nezbavilo odvahy tolik, jako tohle. Liam s ním cítil; dosud nepostřehl, že starý Vědomec je tak citlivý.

"Můj syn, můj jediný syn... to je rána... to je rána," opakoval. A pak zavrtil hlavou a s rozechvělými rty a s očima přetékanými slzami se otázel: "Jak to mohl udělat? Ty - ty jsi vyrůstal v nevědomosti, ale on byl Vědomec. Já vím, že se s tím neztotožňoval až do hloubi srdce a že mu pro plnění zřejmých záměrů Projevené Přírody scházelo náležité nadšení... ale přesto - ale přesto! Dopustit se rouhavé marnosti vzdoru...!"

A jeho žena, stará Matka Nor, si zakryla tvář rukou, stáhla se do ústraní a mlčky, tiše vrtěla hlavou.

Archa - i ostatní rozestavěné archy - při těch horotvorných procesech nevyhnutelně doznala poškození. Gaspar a jeho rada starších se rozhodli urychleně provést opravy, dokončit nakládání zásob a odplout. "Protože trest a zkáza jsou už v chodu!" vykřikovali.

Ale Liam jejich názor nesdílel.

"Není pochyb, že Kar-chee začali toto místo zpracovávat obvyklým způsobem. Ale pochybuji, že by už byli připraveni pustit se do toho naplno. Vlastně jsem si jistý, že nejsou," řekl malému skupině svých následovníků.

"Myslíš si, že to co se stalo, byl jenom přírodní úkaz?" zeptal se někdo z nich poněkud pochybovačně.

Liam zavrtil hlavou. "Ne. To jsme určitě rozpoutali my sami tím, že jsme vystřelili ty modré hromové střely tam dolů. Pamatujete si tu jeskyni? - a tu chodbu, kterou jsme z ní viděli vycházet dolů? Od pohledu a po čichu mi to připadá, jako by tam Kar-chee dolovali, nebo kopali podkopy, nebo jen sbírali vzorky a zkoumali podzemí. Ale nejspíš nejenom to - všiml jste si, jak ostražití oni i jejich Dračí dábli byli, když se otevřela vrata do té chodby? Jak zvedli hlavy a dívali se tam, dokud se vrata nezavřela?"

Lors tiše pronesl: "A my jsme je vyhodili do povětří! Hodili jsme pochodeň do sudu s olejem..."

"Něco takového. Ale přemýšlel jsem o tom a pořád přemýšlím... Připadá mi, že ty dvě ohnivé střely nemohly tohle všechno způsobit. A Dábové to provést nemohli - jinak by nestáli tam dole v nebezpečí, že je to rozmačká jako červy

nebo brouky. Ne...

Myslím, že pro to musí být jiné vysvětlení, a mám za to, že je takové: Kar-chee tu chodbu, tu štolu, udělali proto, aby čerpali ohně skryté pod zemí. A měli v plánu ji vést ještě hlouběji a museli v ní podle mého mít velkou zásobu těch modrých ohnivých stfěl. Co přitáhlo jejich pozornost a udržovalo ji tam? Eh? Nebezpečí!"

Lors opakoval: "Hodili jsme pochodeň do sudu s olejem..."

Jejich hovor nebyl pomalý, uvolněný a filosofický. Byl rychlý, vzrušený a sverpý. A znenadání nabral nový směr, když si Liam rozeplnul košili. "Podívejte se na tohle," řekl a cosi vytáhl.

Bylo to něco, pro co nikdo z nich neměl pojmenování nebo výraz a co nikdo z nich dosud neviděl, ba ani nic podobného. Dívali se na to tak, jak jim to natočil a vydávali užaslé nebo zmatené zvuky, když to v jeho ruce měnilo tvar: rozložil to... zmačkal to do ještě menšího objemu než předtím... předvedl jim, jak je to v jeho rukách poddajné... jak je to teď kulaté, teď hranaté a teď zas ploché... A s každou změnou tvaru, a - jak se zdálo, když se člověk díval pozorně a bedlivě - i bez změny tvaru se měnily také vzory na té věci... drobně... nepatrně...

"Co to je?" otázala se šeptem Fatima.

"Nejsem si úplně jistý." Také on ztišil hlas. "Ale skoro ano - mám za to, že tohle je to, čemu lidé říkají mapa! Ale není to mapa vyrobená lidmi, je to mapa, kterou vyrobili Dáblové - mapa Kar-chee! Od té chvíle, kdy jsem se dozvěděl, že takové věci vůbec existovaly, jsem chtěl jednu mít. Ale ne takovou, jako těch několik málo, které jsem viděl - prastarou, ošoupanou, ztřešlou a bez praktického významu, protože ukazuje věci tak, jak byly před stovkami let..."

"Než přišli Dáblové...!"

"Ano... 'než přišli Dáblové.' A od té doby - víme, co se změnilo? Ne! Nevíme! Víme jenom, že se něco změnilo. Podívejte! Podívejte se sem... Vidíte to?" Přejížděl prstem po zvláštním obrysu na zvláštním povrchu. "Víte, co to je? To je mapa téhle země, tohoto ostrova! Tím jsem si jistý! Nebo bych měl spíš říci: 'Takhle vypadá tento ostrov na mapě.' Ted' se nám jeví tak, jako kdybychom byli ptáci, vznášeli se nad ním a dívali se dolů. A teď..." Udělal něco rukama, "mapa" se dala do pohybu a její vzhled se změnil, zamíhotal se, pohnul se, ustálil se... víceméně. "A takhle vypadá jakoby ze strany, i když si nejsem jistý, z kterého směru, a... sledujte můj prst... klesá od hladiny moře přímo dolů do hlubin... dolů... dolů... tak... až sem dolů, kde vyrůstá z mořského dna stejně, jako strom vyrůstá, ehm, ze dna vzduchu..."

Tápal po nezvyklých výrazech, aby vyjádřil nezvyklé představy. Oči mu svítily a zářily a tvář měl tak plnou světla a života, jak ho dosud neviděli. Ještě mluvil a oni mu naslouchali, když tu se náhle ozval vzdálený rachot, země se opět otřásla, zvuk přibojů ztratil pravidelnost a Ceny roztřeseným prstem ukázala na obrys mapy. Ted' ona zašeptala:

"Podívejte se... podívejte..."

Když se podívali, spatřili, že na jednom místě se na povrchu mapy mění obrys. Dal se do pohybu... zamíhotal se... a ustálil se v jiném tvaru.

"Co...? Liame? Co to..."

Promluvil tónem jakési závatné radosti z poznání: "Dávni předkové mluvili o takových věcech, o mírách, kterým říkali rozměry. Délka. Šířka. Výška. Čas. Většina jejich map zobrazovala jenom dva z nich: délku a šířku. Některé, kterým říkali reliéfní mapy, ukazovaly i hloubku." Spěšně črtal prsty do hlíny, aby názorně předvedl, co se snažil vysvětlit a sdělit. "Ale žádná z těch starých map nikdy neukazovala, ani nemohla ukazovat čas! Když se území změnilo, mapa zůstala zastaralá... nepřesná... nepoužitelná. Museli nakreslit novou. Ale tahle mapa Dáblů nějak - nevím jak a ani na tom ted' nezáleží - zachycuje i čas!"

Zabodl prst do povrchu mapy. "A tady máme důkaz! Právě ted', před chvílíčkou, jsme slyšeli a cítili, jak další část země sjela do moře - nepochybně další článek řetězu následků prvního otřesu - a zároveň s tím, že jsme to slyšeli a cítili, jsme to také viděli na mapě! Tahle mapa nikdy nezastaralá, protože to je jakési zrcadlo, které odráží každý kousek povrchu země a moře - a reaguje na každou změnu povrchu země a moře!"

Rozhostilo se krátké ticho. Něco z toho, co se jim snažil předestřít, jim docházelo, nicméně stále zůstávalo víc zmatku než osvětlení. Tu se však hovor náhle stočil potřeť, když Fatima řekla nepřítomným, přidušeným hlasem: "Ale Dáblové mají Rickara - a přece víte, co s ním udělají..."

Gaspar je nevyslechl. Totiž, mluvili na něho a odmítali přestat mluvit, dokud mu podrobně nevypověděli, co viděli Kar-chee a draky provádět se zajatci v jeskyni, a on je ve fyzickém s=AIQ nevyslechnout. Jednou nebo dvakrát prudce zamrkal, ale v očích se mu neobjevila ani slzička a ani jednou neodpověděl, ani nepřestal přecházet z jednoho místa na druhé a neustále udílet příkazy a pokyny. Jeho uši to musely slyšet. Ale jeho mozek to slyšet odmítal. Bylo docela možné, že by jim, když skončili, nedokázal zopakovat ani jedinou věc, kterou mu sdělili, ani kdyby sám chtěl.

Svým způsobem svého syna jistě miloval - a pro záchranu jeho života z jakéhokoliv obvyklého nebezpečí by nepochybně riskoval vlastní život i veškeré prostředky společenství. Ale jeho oddanost základním poučkám a principům Vědomců byla neochvějná: Projevená Příroda kladla na lidstvo jisté požadavky nikoliv z rozmaru, nýbrž z nutnosti; když se jim lidé vysmívali, byl nevyhnutelným následkem trest v podobě Dvojí Dáblové povstali z nesprávného a hříšného chování; vzdorovat jim znamenalo hřešit dvojnásobně a pomáhat někomu, koho se při tom zmocnili, by zajisté znamenalo ten hřích (nejméně) umocnit. Gaspar tudíž nedokázal, nemohl, neodvážil se, nechtěl ani uvažovat o tom, co se mu Liam, Fatima i všichni ostatní snažili vtlouci do hlavy - totiž že snad stále může být možné Rickara zachránit - že je možné, že v tom zmatku po otřesech země Kar-chee dosud žádné představení se zabíjením lidí nepořádali - a že pokud je Rickar stále naživu, snad ho bude možné... nějak... nějak... zachránit.

A v tom případě se o to musí za každou cenu pokusit.

Avšak Gaspar to očividně nehodlal zkoušet.

Nechtěl to ani zkusit.

Ani žádný jiný Vědomec.

Co tedy?

Zatímco všichni, kdo stáli za Gasparem, ať už jeho původní následovníci, nebo na víru obrácení lidé z voru, anebo ti obyvatelé ostrova, kteří se nechali přesvědčit, že kromě arch neexistuje žádná naděje či odpověď - zatímco tihle všichni se pachtili, lopotili a hemžili jako mravenci, aby mohli odplout co nejdříve, Liam vyjevil své myšlenky těm, kdo následovali jeho a kdo naději a odpověď hledali u něj:

"Šel se mnou, protože mi věřil, a věřil mi, protože jsem jednou stál ve zbrani proti Kar-chee. On sám je dosud nikdy neviděl - pro něj byli jenom součástí něčeho, v čem se neustále dokola rýpali starší lidé. Asi si plně neuvědomoval, jak nebezpeční opravdu jsou. Ale já ano. A nechal jsem ho jít s sebou. Proč? Nesnažil jsem se jen vzpírat lidem, kteří mi neustále říkají, co mám dělat... Ne, ode mne to nebyla pouhá vzpoura. Chtěl jsem se dozvědět víc o obojích Ďáblech a chtěl jsem vědět víc proto, abych, až jim budu čelit příště, mohl mít za to, že následkem nebude jenom útek nebo krveprolití.

A on mi věřil a šel se mnou. Nu, ta cesta nebyla marná. Pár věcí jsme se dozvěděli. Víme, co používají, aby vytvořili hrom, který trhá skály na kusy - a spoustu jsme toho také přinesli s sebou. A víme, že to, co jsme viděli v jeskyni, zdaleka není všechno, co se dá okolo Kar-chee vidět. Je toho víc, mnohem víc, a leží to tam dole - hluboko dole. Takže...

Je snadné prohlásit, že ho zajali následkem jeho vlastního jednání. Jednal na základě mých slov a ta se týkala uchránění modrých hromových střel. Udělal to nejlepší, co pro ně mohl udělat... a také pro nás... pro mne...

Máme my udělat to nejlepší pro něj? Máme? Viděli jsme část toho rizika. Máme je podstoupit? A jestli ne, co máme místo toho udělat, aby to oprávnilo všechno, co jsme zatím podnikli - a zejména aby to oprávnilo Rickarovo zajetí...?"

Zmkl v půli věty. Pouhých několik kroků od nich prošli tři muži, kteří hnali k archám stádečko lam. Tváře mužů pokrývala příšerná maska z prachu, jenž se zvedal a vířil kolem nich, smíšeného s potem, který se z nich v jejich spěchu řinul. Nikoho si nevšímalí a ostatní, soustředění na Liana a jeho otázky, si nevšímalí jich. Ale Liam si jich všiml. A přitom v něm vzklíčila myšlenka, že zde přichází jeho odpověď.

Když však hledal slova, aby jimi tu odpověď vyjádřil, nedokázal je najít, a když se snažil své myšlenky uchopit pevněji, zjistil, že nenachází žádné zřetelné obrazy. Jistota však trvala. Pak přišla představa hnědého a bílého rouna lam na palubě starší archy - a patrně i těch nových, jestli budou dokončeny včas... A potom se odpověď jako bublina vynořila na hladinu jeho mysli a praskla.

Když ostatní spatřili, jak změnil výraz, zračila se jim ve tvářích úleva smíšená s nadšením. Když jim sděloval, co je třeba udělat, naslouchali mu soustředěně, bez pochybností, dychtivě o ochotně. Budou se muset rozdělit - takhle, takhle a takhle - a s sebou vezmou spoustu hromových střel; ihned si modré jehly opatrně rozdělili. Ještě udat několik směrů, dohodnout několik míst, stisknout si ruce a litošlivě se pustit a krátce se rozloučit.

Na všech stranách proudili sem a tam zpocení lidé jako mravenci a snášeli zásoby a materiál k archám. Liam, Lora a Duro vykročili svižně pryč, aby se věnovali svému poslání. Ostatní se za nimi dívali, až zmizeli z dohledu, a rozešli se po svých přidělených úkolech. Už se rozhodli. Jejich místo není v archách.

Dvě vysoká, tenká a zaprášená černá těla ležela tam, kde padla. Kar-chee buď nepocíťovali žádnou nutnost sbírat své mrtvé a pohřbívat je, anebo jim okolnosti jejich okamžité situace dosud neposkytly čas, aby se za tímto účelem vrátili. Nicméně lidé nemohli vědět, zda se Ďáblové každou chvíli nevrátí. Lora a Duro se z opatrnosti postavili na různé terénní vyvýšeniny na hřbítku - se stejnou opatrností nejprve vyjmuli smrtící šípky z obsidiánovými hroty ze samostřílů a vrátili je do toulců.

Liam i Tom svého času vyvrhli a stáhli mnoho mrtvých zvířat, ale ani jeden z nich dosud nerozřezával mrtvého Kar-chee. Ten úkol byl už sám o sobě nepříjemný a čpavý puch jej ještě zhoršoval. Tom se znechuceným úšklebkem prohlásil: "Tak oni nemají kosti... fuj!"

Liam opáčil: "Svým způsobem kosti mají. Tohle... tenhle pancíř... na povrchu - to jsou jejich kosti. Ale pokud jde o zbytek, musím s tebou souhlasit: fuj!" Opatrně zkoumal a vyškrabával obsah. Museli té práci věnovat velkou péči, ale nepředstavitelně jim vadila neznalost anatomie cizinců.

"Kdybychom měli čas," řekl, "a dost velký kotel, mohli bychom je uvařit jako humry." Zašklebil se, vydal chrochtavý zvuk a pokračoval ve svém dolování. U těchto mrtvol nešlo ani tak o stahování, jako spíš o vyhrabávání. "Tady v tomhle plátu musí přece být někde škvíra..."

Přál si, aby s nimi tady teď byli ti tři řízní lovci guanacos z Výšin. Pohled na stádečko lam spustil rychlý řetěz myšlenek, který vedl ke guanacos, "bratráncům" krotkých lam, a současně k tomu, co Lehi, Nefi a Moroni prozradili o svých metodách lovu těchto ostražitých a jako vítr rychlých velbloudům příbuzných sudokopytníků. Muži z Výšin se zkušenostmi v této technice by jim při nadcházejícím nebezpečném podniku byli nesmírně k užítku... kdyby tady byli. Ale oni tady nebyli a nebyl čas je někde shánět.

Vítr hučel a vzdychal ve stromoví, příboj, nyní opět ničím nerušený ve svém neustálém věčném pohybu, šuměl a Liam a Tom s pevně zaťatými zuby pracovali na svém příšerném úkolu. A konečně měli za sebou její hrubý větší díl; nyní přišel čas na jemnější a zručnost vyžadující práci. Protahovali, provlékali a svazovali svazky šlach, nastrokovali hůlky a dokonce samostřílky poslouchaly - ve svislé poloze - jako vynikající kostra a vzpěra. A pak...

"Kdo vlezle dovnitř?" otázal se Lora, když přehlížel hrubou, spěšnou vycpaninu se smíšeným výrazem obdivu, pochybností, opatrnosti a netrpělivosti.

"Já ne," zachřel Liam. "Já musím mít plnou volnost pohybu a výhledu, abych se mohl rozhlížet kolem a vidět, co je potřeba. Rozhodněte si to vy tři mezi sebou."

Než se předtím pustil do práce, svlékl se, a tak si teď musel umýt pouze vlasy, vousy a pokožku. Přidřep v malé tůňce, odsouzené k postupnému vyschnutí, když potok nečekaně změnil obvyklé koryto. Neměli s sebou ani kousek hrubého mýdla; drhl se nejprve víchy natrhané trávy a potom pískem, svíjel se přitom, ale přesto byl rád, že ze sebe tu

tuhnoucí gumovitou kaší dostane. Losování nemohlo trvat dlouho, a protože se k němu Tom v tůňce nepřipojil, usoudil z toho, že prohrál; měl pravdu.

Třebaže byl připraven na to, co uvidí, při tom pohledu sebou trhl: dva vzpřímení (ale po svém šikmém způsobu) Kar-chee, tyčící se nad Lorse, který - když spatřil, jak se Liam zastavil, zahleděl a opět vykročil - zaujal postoj, který pokládal za přiměřený pro zajatce, netečný a se svěšenou hlavou. Liam, už zase oblečený a mající za to, že se Lors chová správně, zaujal stejný postoj a oba vykročili. Za nimi, ukrytí v krunýřích mrtvých Kar-chee, třebaže se jejich hlavy poněkud kymácely, přebytečné zadní nohy táhli poněkud za sebou a občas něco zdušeně vykřikli, šli Tom a Duro.

VIII.

Dvakrát v dále zahlédli Kar-chee, ale nedokázali říci, zda byli sami zpozorováni nebo ne. A jednou zdvihl hlavu drak a blýskl po nich svými složenými očima; ale pak hlavu zase položil a až na nařikavé zabučení si jich přestal opět všimnout. Jednou zaslechli lidské hlasy a poněkud odbočili, aby se s nimi nesetkali nebo aby nebyli spatřeni. A jednou jim do cesty bez výstrahy vběhlo malé děvče a ještě mnohem menší chlapec. Jeden z mužů promluvil, ale než vyslovil první slabiku svého zbytečného Nebojte se, dívka dítě popadla a beze slova uprchla. Jen dlouhá slabika chlapcova nářku za nimi visela ve vzduchu ještě poté, co zmizeli z dohledu.

Nepotřebovali hledat tu správnou díru v průčelí útesu, která by je zavedla do správné jeskyně - neboť skála se roztrhla ve dvě jako zteřelý kus hadru; od vrcholu k úpatí se táhla obrovská puklina jako díra ve zkaženém zubu. A v ní, daleko vzhůru za sutí a rozdrčenými skalami, spatřili, co chtěli vidět.

Jeskynní dóm, ve kterém byli předtím, se dal poznat podle rozesetých kusů stropů, vyčnívajících zpod zříceného stropu. S velkou pravděpodobností sklad hromových střel, odpálených zřícenými kameny, nadělal větší škody než samo zemětřesení. Liam se bál, že cesta dolů mohla být zatarasena úplně, a vlastně si nikdy nebyl jistý, zda tomu tak nebylo, protože když konečně jednu štolu našli, nacházela se na úplně jiném konci toho, co bývalo obrovským dómem, a její vrata ležela pokroucená a roztrhaná vedle zejícího ústí.

Podivné a zvláštní lampy, které kdysi naplňovaly jeskyni směsí syčení, bezbarvých světél a nahromaděných stínů, byly nyní z větší části zhasnuté a tiché, pokud nezmizely úplně... ale jen z větší části. Tu a tam ležela některá na zemi, vyčnívala z nerovné stěny nebo nebezpečně visela ze skalnatého stropu, zvuk ztlumený do jemného ševlení a světlo do matného žhnutí... ale jim to stačilo, aby si mohli dostatečně pečlivě vybírat cestu.

Pach draků zde chyběl, zato pach Kar-chee byl zatuchlý a silný - ne že by si toho všimli Duro a Tom, navlečení do slupek Kar-chee a napůl zadušení zápachem svého přestrojení/Kráčeli, upírali zrak do šera, sunuli jednu nohu před druhou, ohledávali cestu a klopýtali kalnou a poničenou chodbou. Země se lehounce chvěla. Cesta je vedla stále dolů a stále se zatáčela.

Najednou se Liam zastavil a rozpřáhl ruce, aby zarazil ostatní. Po chvíli je vybídl: "Poslouchejte...", zdvihl hlavu a zahleděl se na skálu nad sebou.

Za chvíli to uslyšeli i oni. Nejdřív slaboučký šum. Pak ten zvuk zesílil... ustal... opakoval se slaběji... a znovu a znovu... "Co to je?" otázal se Lors.

"Příboj. Jsme teď pod vodou. Ne příliš daleko, ale..."

Lors dokončil větu za něj. "Ale čím dál půjdeme, tím dál pod vodou budeme."

Liam přikývl. Ještě chvíli naslouchal dlouhému zvuku vln tam nahoře nad nimi. Pak pokrčil rameny a opět vykročil. Chvění země však kupodivu neustávalo s tím, jak šli dál. Liam si zprvu myslel, že to je tím, že snad sklon pláže odpovídá sklonu tunelu. Netrvalo mu však dlouho, než si uvědomil, že by to znamenalo až příliš dlouhou pláž, jejíž nepatrný sklon by vyčerpával energii jakkoliv mohutného příboje. A chvění postupně nabralo rytmus, který se od rytmu příboje naprosto lišil.

A protože tedy jeho zdroj neležel nahoře, musel ležet dole.

Zabýval se touto myšlenkou tak intenzivně, že si neuvědomoval plně další zvuky ještě chvíli potom, co je - jak mu potom došlo - zaslechl poprvé.

Na okamžik si myslel, že ví, co jsou zač: šoupaní nadpočetného páru nohou Kar-chee, neoživeného nohama Toma a Dura. Šust... škrť... chřest... škráb... Znovu se zastavil a pokynul ostatním, aby zastavili také.

Škrť... chřest...

Škrť... chřest...

Tom a Duro se zastavili, ale ty zvuky se ozývaly dál - aby náhle utichly. Vykročil dál a pokynul ostatním, aby šli za ním.

Šust... škráb...

Šust... škráb...

A pak...

Šust... škrť... chřest... škráb...

Ted' už věděl, které zvuky pocházejí od Toma a Dura. A také věděl, které zvuky pocházejí od toho, co je za nimi. A bylo také zřejmé, že to, co je za nimi, ví, že má něco před sebou: proto se to zastavilo a čekalo, když se zastavili a čekali oni. Má to, co je za nimi, jasnou představu o tom, co má před sebou? Je to jen opatrné a vyhýbá se to kontaktu jen pro jistotu? Nebo to ví přesně, co jsou Lors, Liam, Duro a Tom zač? - a sleduje je to?

Takhle přemítat mohl do nekonečna, aniž by z toho byl o něco moudřejší; mohl se dohadovat, ještě až dopadne klacek, nebo spadne strop, nebo... Rozhlédl se před sebou a kolem sebe po příhodném kousku místa. Šust... škrť... chřest... škráb...

Sinalé chvějivé světlo zůstalo daleko za nimi. Kolem se krčily stíny napodobující kameny, dveře, nestvůry, zvířata, tůně. Ovzduší bylo napjaté, sevřené a zhoustlé... zhoustlé stejně jako stíny. Šust... škrt... chřest... škráb... Ale jen na části těch zvuků teď záleželo. Zkusmo strčil nohu do nakupení stínů; obrátil se, pokynul ostatním, aby šli dál a stáhl se do stínů do rozsedliny ve skále, tichý jako ty stíny a jako sama skála.

Sledoval, jak Lors jde dál, sledoval, jak ty dvě maskary jdou za ním s hlavami skloněnými, přední končetiny mají složené, dvě dolní končetiny se jim pomalu a ztuhla pohybují a dvě se vlečou za nimi a drhnou o dno chodby.

Liam se ukryl. Čekal.

Před ním v polosvětle a polotmě zeslábly zvuky šust... škráb...; zvuky škrt... chřest... zesílily. Už když k němu ten zvuk pronikl poprvé, věděl, co to musí být. Před očima mu vyvstávalo množství obrazů: starý Gaspar zahalený v plášti na výpravě za odhalením rouhačských vzpurníků. Někdo z voru, kdo chová nenávisť k Liamovi za jeho vedení a touží po pomstě. Přítel nebo příbuzný mladého Rickara, kterému leží na srdci, že Fatima změnila objekt své náklonnosti a obdivu... A jiné. A jiné. Mnoho jiných. Ale po celou dobu věděl, že to jsou jen přeludy. A nyní přichází pravda. A pravda přišla přesně tak, jak věděl, že musí přijít. V podobě jednoho Kar-chee.

Zšefelou štolou, točivou chodbou o kruhovém průřezu, kterou museli prorazit nájezdníci, a to stejně rychle, stejně přirozeně a stejně snadno, jako mravenci budují mraveniště nebo vosy své hnízdo, scházel dolů zvláštní průvod. Jako první šel Lors. Člověk: zajatec. Pak šli Duro a Tom. Lidé: maskovaní za vězňatele. Za nimi šel živý, skutečný Kar-chee. Procesí uzavíral Liam, který ani tak nepronásledoval pronásledovatele, jako spíš sledoval zvěda.

Bylo nemožné říci jistě, zda ten tvor má podezření, nebo zda je poplašený, nebo zda přesně ví, co se děje. Jak by tohle mohl vědět kterýkoliv člověk? Všechno však nasvědčovalo tomu, že ten Kar-chee si je vědom, že věci nejsou ani v pořádku, ani normální. Už nějaký čas je sledoval. Záměrně na sebe neupozorňoval. Když se zastavili oni, zastavil se také. Liam se snažil si představit... řekněme, že by dva menší Kar-chee zabili a stáhli dva lidi a ukryli se do jejich kůží - nějak... Ten obraz byl nepředstavitelný; Kar-chee byli na takový podvod ještě nevhodnější stavění, než tomu bylo v opačném směru. A přece... přesto... bylo by možné, aby se on, Liam, nechal takhle oklamat?

Drak je zřetelně viděl za denního světla a neudělal nic. Nevypadal ani v nejmenším podezřívavě. Tak proč by je - tady v té tmě - měl stopovat tenhle Kar-chee? Ale hned jak si tu otázku položil, přiznal si, že to není správně položená otázka: srovnávala jablka s cibulí nebo tulení s liškami. Draci patřili ke Kar-chee a nikdo z lidí nevěděl, jak těsné vlastně vztahy mezi nimi jsou... ale draci jsou, konec konců, draci. A ne Kar-chee. Co si tedy Kar-chee mysleli, věděli a mohli vědět jen oni sami.

A onen Kar-chee jim to brzy měl dát najevo.

Stíny se začaly pomaloučku, avšak viditelně prodlužovat směrem k Liamovi. Zakrátko se před nimi objevilo světlo. A ten Kar-chee "promluvil"! Ti tři vpředu, když zaslechli hlasitou výzvu, cvrčení a cvakání ještě znásobené ozvěnami, sebou trhli, uskočili a začali se otáčet - rychle a v jediném okamžiku...

Ale Kar-chee se pohyboval ještě rychleji, vrhl se kupředu na svých čtyřech zadních nohách a zdvihl obě mohutné přední končetiny jakoby k úderu.

Liam se rozběhl a vrhl se na něj, vrazil do něj nízko, ale jakmile Kar-chee zavravoral, okamžitě ho chytil. Zatímco Kar-chee štěbetal a tloukl sebou, Liam se vrhl celou vahou kupředu. Kar-chee vravoral, zoufale se snažil udržet rovnováhu, rozhazoval a cvakal "rukama" a nakonec padl dopředu.

Lors mu vrazil nůž těsně pod hlavu, otočil jím a řízl. Kar-chee se zazmítal a zůstal tiše ležet.

"Kdybys si nebyl toho měkkého místa všiml, když jste je stahovali..." oddechoval ztěžka Lors. "Kdybys si ho nebyl všiml...!"

Liam na něj zasyčel, aby byl zticha. Tom a Duro stáli vedle, stejně bezmocní, jako byli během toho krátkého zápasu. Zpředu a zdola k nim doléhaly jakési zvuky. Liam a Lors odtáhli mrtvolu dozadu do stínů a mladík opět schoval nůž do pochvy, zavěšené za košili; pak on i Liam zaujali opět svá místa vpředu a všichni vyrazili dál. Zalilo je světlo.

Vynořili se ve stěně obrovské šachty, která se zdánlivě zdvíhala stejně vysoko nad nimi, jako se propadala pod nimi. Chodba, kterou přišli, i další, které viděli, ústily na spirálový ochoz, který se vinul odshora dolů a obtačel celou šachtu dokola, dokola a dokola. Nahoře se klenula obrovská kopule, pod její základnou neustále prosakovala a protékala voda a řtila se dolů v podobě širokých vodopádů i stružek. Po lešení podél základny se stále dokola zvolna plazily podivné stroje vydávající cvakavé a klepavé zvuky; kudy některý projel, přestala voda protékat; po chvíli začala zase odkapávat. A dole...

Už při prvním pohledu do té gigantické studny Liama napadly dvě - tedy přinejmenším dvě - možnosti. Buď toto obrovské dílo vzniklo za tu krátkou dobu, co Kar-chee přišli na ostrov... anebo si je připravili při předešlé návštěvě: patrně v době, kdy tuto oblast odlomili od hlavní pevniny a poté, co většinu horniny vysáli, vymáčkali, rozdrtili, propláchli a spotřebovali, potopili větší část do moře.

Potom ho napadla ještě třetí možnost: že to vůbec nebyla práce Kar-chee, nýbrž pozůstatek prastarého lidského díla. To všechno však byly jen hypotézy a spekulace a v dané chvíli to nemělo žádný bezprostřední význam, ani jim to nemohlo pomoci. Protože dole se prostírala scéna, která zastiňovala i to, co viděli ve velkém dómu nahoře. Sběrné kanály zachycovaly a odváděly příval vody - to bylo důležité, ale samo o sobě to neznamenal mnoho v porovnání s ostatním, neboť na dně té nesmírné jámy dole se Kar-chee hemžili a lopotili jako mravenci. Ze dna se zdvíhala gigantická rampa a při pohledu shora neviděli její konec, protože se jim ztrácela z dohledu v otvoru na boku šachty. O jejím účelu a o tom, kdo ji používal v poslední době, však nemohlo být pochyb. Nebeské lodě měly matně černou barvu, která vypadala jako popření veškerého světla. Dokonce i z téhle výšky se zdály obrovské. Jedna z nich jako by ležela poněkud nakřivo a v místě, kde se kolem ní Kar-chee a stroje hemžili nejhustěji, vypadal její obrys maličko nesymetricky. Druhé se dostávalo přinejmenším stejné pozornosti a z části jejího trupu byl odstraněn potah. Bylo to

jako dívat se do hmyzího hnízda - buňky a chodbičky kypící rychlým, nelidským životem. Středem a očividným zdrojem vši té horečné energie byla třetí loď. Té se podle všeho nic nepřijemného nepříhodilo a očividně sloužila jako hlavní zdroj energie pro opravy, kterými procházela její sesterská plavidla; s nimi a se shlukem strojů ji propojovalo množství pulsujících pupečních šňůr.

Třebaže otřesy a sesuvy připravily Kar-chee o jednu podzemní chodbu, měli k dispozici ještě další a jejich stroje se plahočily dovnitř, uvnitř ní i ven z ní. Pohled na ty mihotavé přísavky plamenů a vzpomínka na výrony horka a rozpařeného zápachu mořského bahna Liamovi, navzdory vši jeho skepsi, přivedly na mysl nechtěný dohad: že snad těch několik Pekel, o kterých brebentily a žvanily pramatky, má někde tady dole protějšek... A jako předtím jinde, i touto cestou se plazily a soukaly velké opancované stroje, až zmizely z dohledu.

"Támhle," ozval se Lors a lehce kývl hlavou, aby naznačil směr, "támhle jsou ty věci, které jsme viděli na nebi tu noc, než připlula archa. Ty velké černé věci... co vládnou hromem a bleskem... Co jsou zač, Liame? Víš to? A jak se tam dostaly? A co to s nimi provádějí?"

Liam stejně tiše odpověděl: "Myslím, že v těch věcech sem Dábové přilétli... že to je nějaká, ehm, loď... která pluje vzduchem místo po vodě. Nevím jak. Shora sem musí vést nějaký velký průchod. Tady mají Kar-chee hlavní sídlo, o tom není pochyb. A tady opravují škody, které nadělalo zemětřesení. Tady jsou... a my jsme tu také. A co uděláme teď?"

"Podíváme se po Rickarovi?"

"Ano... proto jsme přece přišli. Tady na dně není, aspoň pokud vidím. Takže kde? Myslím, že je sice možné - i když doufám, že to není pravda - že ho zabili, než ho sem přivedli - tedy, chci říci, že ho sem nepřivedli vůbec. Ale nějak o tom pochybuji. Ne... A očividně tam dole právě teď nemají náladu na hry. Ale až budou hotovi..."

Takže. Když není tady, kde je?"

Náhle si začal pohvizdovat a hvízdal a hvízdal. Žádný z Kar-chee, ani tam dole, ani nikde na vinutém ochozu, nijak nereagoval. Na dně možná hluk opravárenských prací hvízdání přehlušil. Ale určitě je bylo slyšet na velkou vzdálenost a rozhodně pak v patrech, která byla dostatečně vzdálená od mechanického hluku. Dost možná pro Kar-chee ten zvuk nic neznamenal. Bylo nepravděpodobné, že by si před nimi nějaký člověk začal schválně pohvizdovat; je to přece počin, který vyžaduje uvolněnou a klidnou mysl. Anebo snad ten zvuk jejich sluchové ústrojí nevnímalo... ať už bylo jakékoliv a pokud nějaké vůbec měli. Právě tak, jako existují zvuky, které psi a jiná zvířata slyší, zatímco lidé ne, bylo docela dobře možné, že tento konkrétní zvuk, vydávaný lidmi a slyšitelný pro lidi, byl pro Kar-chee jednoduše neslyšitelný.

Tu a tam se jeden nebo dva Kar-chee, zabraní do svých úkolů, podívali na chvilku směrem k nim nahoru, dolů nebo přes rozměrnou jámu; ale nikdy ta chvilka nebyla dlouhá. Za okamžik se vždy pohledy i samotní Kar-chee odvrátili. Navzdory všemu, co Liam dosud pozoroval opačného, jeho naděje a plány, že ostatní Kar-chee budou prostě mít za to, že on a Lors jsou zajatci dvou předpokládaných Kar-chee za nimi, zatím vycházely.

Zavedly je pěkný kus cesty do nepřátelského tábora. Zdali jim tam pomohou splnit jejich poslání a dostat je bezpečně ven, to se teprve uvidí.

Lors se ozval: "Stát."

Liamovi se zdálo, že odkudsi zdaleka v tom těžkém vzduchu slyší slaboučký ječivý zvuk. Odkud přichází? Z chodby, jejíž ústí právě minuli? Nebo odjinud? Liam znovu vykročil dolů po ochozu.

Duro se ozval: "Stát."

Jeho hlas tlumila skořápka, ve které byl ukryt. Otočil se tak, že hleděl přes jámu. Stál tam Kar-chee obrácený k nim. Jeho štěbetání a cvrčení bylo sotva slyšet, ale i když bylo nesrozumitelné stejně jako přesný význam jeho gest, směr, který jim naznačoval, byl více než jasný. Zpátky, ukazoval posunek. Nahoru... Zpátky...

Liam pronesl pár slov. Všichni čtyři si vyměnili místa, obrátili se, vykročili zpátky nahoru stejnou cestou, kterou přišli, a vešli do chodby, kterou předtím minuli. Kar-chee šel dál svou cestou stejným rozvázným krokem jako dříve.

Nebyly tam dveře, jen otevřený průchod. Liam nedokázal říci, zda je to obvyklé nebo ne. Jak odhalily letmé pohledy, v oněch hluboko zavrtaných podmořských jeskyních vrata byla, a ne jedna. Žádná zdejší chodba však dveře neměla. A co se týče štíhlých černých hradů Kar-chee, které tu a tam legendy kladly do vzdálených zemí, žádná legenda nemluvila o někom, kdo by se odtamtud vrátil, aby mohl vyprávět o takových podrobnostech, jako jsou dveře.

Chodba se opět vinula dolů a do oblouku, třebaže s menším sklonem než hlavní ochoz, vznášel se v ní pižmový pach Kar-chee a byla osvětlena stejným zvláštním způsobem jako jejich ostatní prostředí; Liam přemítal, zda by to mohlo být způsobeno nejen rozdíly v technice, ale i rozdílem mezi zrakem lidí a Kar-chee... a ještě intenzivněji přemítal, zda ten Kar-chee, který je sem posunky poslal, to udělal proto, že prohlédl jejich přestrojení a chladně je poslal na smrt, nebo zda...

Lors řekl Stát a Duro řekl Stát, avšak Liam tentokrát jen zdvihl ruku a přidržel ostatní zpátky. Nedaleko před nimi, nicméně neviditelný za zatáčkou chodby "mluvil" jeden Kar-chee. Druhý mu sotva postřehnutelně odlišným zvukem "odpověděl". Pak zareagoval zase ten první... nebo každopádně "promluvil" znovu. Ozvalo se zasténání a v jeho průběhu se opět ozval druhý Kar-chee. Podivný dialog pokračoval stejným způsobem dál. Jen další sténání se už neozvalo. Liam začal prudce gestikulovat. A věci se daly do pohybu.

On i Lors pomohli tak rychle, jak jen dokázali - byl to pro ně nezvyklý úkol - Durovi a Tomovi vyvléci a vykroutit se ze skořápek Kar-chee. Ti se vynořili ulepení a zapáchající a s výrazem, ve kterém se mísilo potěšení, že jsou venku, se znechucením, že vůbec byli uvnitř. Samostřily, které sloužily jako výztuha horních částí strašáků, nyní vydolovali ven a Liam si stáhl košili, aby je jí mohli otřít - narychlo, spěšně a ne zcela dokonale, ale dostatečně na to, aby se tětíva nesmekala, nebo aby se šipka nepřilepila.

Pak se všichni čtyři vydali dál... Tom a Liam se plížili první a drželi jeden z pozůstatků Kar-chee vystrčený před sebou.

Nyní to šlo snadno a oni pomalu postupovali... pomalu... pomaličku...

Není těžké odhadnout, jaké pocity by měli dva lidé zabraní do rozhovoru, kdyby se náhle z ohybu chodby vysunulo torzo jiného člověka - hlava pokleslá, tělo pravděpodobně v nemožném úhlu - a stejně rychle opět zmizelo z dohledu. Lidé, kteří by se stali svědky něčeho takového, by si mohli myslet... cokoliv.. Ale je důvodně jisté, že bez ohledu na to, co by si mysleli, by jejich přirozená reakce byla jít a podívat se, co...

A totéž udělali Kar-chee.

První se vystavil plnému a téměř bezprostřednímu pohledu, neopatrně, a jak se ukázalo, téměř ihned na to dopltil:

Duro, který měl přidělenou první ránu, jej zasáhl šipkou, která probodla oko a vynořila se skrz temeno mozkovny.

Druhý se ukázal právě v okamžiku, kdy první padal, postřehl z té scény dost na to, aby ho to varovalo, a stáhl se - ale ne dost rychle. Nebyli si jisti, jestli jej druhá šipka zasáhla, tak rychle se otáčel, zmítal sebou a bil kolem sebe; neztrácel čas zkoumáním, nýbrž vrhl se na něj s noží v rukou a hledali měkká nechráněná místa pod chitinem, škvíry v brnění, a snažili se přitom vyhnout úderům mohutných a vražedně vyhlížejících předních končetin.

Našli, co hledali.

A také našli v komoře, která se otevírala do chodby, nahého, krvácejícího a svázaného... a ne docela při smyslech...

Rickara.

Rozvázali mu podivně upravená pouta (měla vlastně jen jeden uzel vzadu, v místech, kam by sám nikdy nedokázal dosáhnout, ale poddal se na jediné zatažení za krátký vyčnívající konec a pouta sama spadla) a on sténal; třeli mu údy a on kvílel; mluvili na něj... jemně... ostře... obracel oči v sloup... a nakonec ho políčkovali.

Přestal obracet oči v sloup a fňukat. Zahlédl mrtvého Kar-chee a zaječel - ten výkřik je tak překvapil, že měl čas nabrat dech podruhé, než mu ucпали rukama ústa.

Co mu Kar-chee udělali nebo co měl za to, že mu udělali, nevěděli a neměli čas se na to vyptávat. "Poslouchej, Rickare," promluvil Liam naléhavě, "tím, že jsme sem přišli, jsme riskovali životy, a přišli jsme sem pro tebe. Tak se seber a hned -abychom se všichni dokázali dostat odsud!"

Rickarovy oči se začaly zaměřovat a zdálo se, že už je při smyslech; přikývl.

"Můžeš chodit?"

"Ano..."

Pomohli mu vstát a on zasyčel náhlou bolestí a odtáhl se. Na jeho pažích spatřili nelidské stopy v místech, kde ho věznilé uchvátili, když ho vlekli pryč. A pak, třebaže spěchali, se zastavili. Před nimi leželo cosi, na co zapomněli - slupky mrtvých Kar-chee, do kterých byli předtím dva z nich navlečení. A oba současně prohlásili: "Já už ne!"

Váhali sotva vteřinu, než Liam rozhodl: "Nemáme čas, nikdo z nás."

Vraceli se chodbou zpět a po vinutém ochozu nahoru a tiskli se ke stěně v naději, že je snad nikdo nezahledne zespodu, a ve strachu, že by mohli potkat někoho, kdo by scházel dolů. Neustálý lomoz oprav z hloubky pod nimi dosvědčoval, že se tam stále pohybuje množství Kar-chee. Nad nimi, viditelný skrze vzpěry a příčky kovového lešení, se podél základny kopule neustále dokola a nekonečně pomalu plazil velký a těžkopádný stroj a utěšňoval a opravoval místa, kudy dovnitř prosakovala a pronikala voda z moře, jež svým nesmírným a věčným tlakem bez ustání doléhalo na kopuli shora.

Zdálo se však, že ve středních výškách, kudy vedla jejich cesta, není nikdo a nic kromě nich samých, jak se pachtili kolem dokola po vnitřní stěně jámy jako hmyz po závitech obrovské matice. A pak zdola, ale nepříliš hluboko pod nimi, dolehl k jejich uším nový zvuk, jakoby noční hmyzí koncert, ale tisíckrát zesílený.

A kulisa náhlého a ohlušivého ticha stoupajícího z nejbzdálenější hlubiny jim dala na vědomí, že mechanický hluk oprav ustal.

Duro a Rickar buď nedbali Liamova výstražného zasyknutí, aby se nezastavovali, anebo je ani neslyšeli, instinktivně se přiblížili k okraji ochozu a shlédli dolů. Níže a stranou stál jeden Kar-chee, hlavu silně zakloněnou, a hrud' se mu viditelně chvěla; od něho se šířil ten ječivý poplašný cvrkot. V předních končetinách svíral vydlanou slupku jednoho ze zabitých Kar-chee. Znovu a znovu zněl ten uší rvoucí ryk, a pak ustal... a náhle se ozval nanovo jiným tónem, když se Kar-chee gestem jedné přední končetiny dožadoval pozornosti a druhou ukazoval nahoru přes šachtu na ty dva, kteří stáli jako zkamenělí na místě, kde zůstali stát - na okraji ochozu, vystavení všem pohledům.

"Pojďte zpátky! Pryč! Pojďte pryč!" vykřikl Liam, třebaže věděl, že už je stejně pozdě.

Oni se však ani nehnu, stáli na místě a vzduch ve velké šachtě stále naplňovalo obviňující a poplašené štěbetání a cvrlikání a trhalo jim ušní bubínky. Liamovi prolétlo hlavou, že ten zvuk nemusí sloužit jen k tomu, aby upozornil Kar-chee na nebezpečí, ale i k tomu, aby omáml tvora, který to nebezpečí ztělesňuje... pravděpodobně instinktivní směřovaná reakce - a k jakému vnitřnímu poznání nyní, teď, náhle, právě v tomto okamžiku! muselo v myslech Kar-chee docházet, když poprvé tímto způsobem reagovali na lidi nebo některé lidské činy...

Liam a Lora se vrhli kupředu, popadli neposlušnou dvojici, strhli ji nazad a pryč a tím zlomili kouzlo; všichni se dali na útěk a utíkali, utíkali a utíkali, prchali a hlasitě, rychle a ztěžka oddechovali, plně si uvědomující nebezpečí: Liam a Lora tím, co udělali, ovšem odhalili nepříteli i svou přítomnost...

Zespodu se ozval mohutný vibrující a chřestivý zvuk, který rozechvěl i samotný vzduch, jak všichni Kar-chee propukli v poplašný lomoz - a nechali být vozidla, stroje i nářadí, zapomněli na opravy a proudem se vyhnuli na vinutý ochoz, aby lidi pronásledovali.

Lidé to zachytili jedním letným pohledem a pak už se neodvažovali dívat za sebe ani dolů, nýbrž s roztřeseným dechem kmitajícími končetinami zdolávali svah a pokoušeli se nemyslet na to, kolik ještě okruhů zbývá a podle čeho vlastně mají odhadovat okruhy, než doběhnou k chodbě, která je nakonec vyvede ven a (jak možná nepříliš oprávněně doufali) do bezpečí.

"Rouhači!" vykřikl Gaspar.

"Kacíři! Rebelové!" křičel Lej.

A zahradili cestu.

"Jestli vám záleží na životě - na našem i na vašem! - tak nás teď nezastavujte!" křikl Liam, popadl starého Vědomce a snažil se ho buď odhodit stranou nebo strhnout s sebou do běhu. Ale Gaspar stál nehybně, pevně a neochvějně jako skála. A Lej vedle něho právě tak.

"Otče, otče," stkal Rickar. "Co mi to udělali...! Nech nás projít!" naléhal úpěnlivě.

V Gasparově tváři se však nezračila naprosto žádná radost nad tím, že vidí svého syna mezi živými; Liam později jasně pochopil, že stařec z větší části - ne-li úplně - želel nikoliv skutečné ztráty syna, nýbrž jeho pochybení. "Bezbožné dítě," prohlásil a zavrtěl hlavou tak divoce, že mu dlouhé vlasy a vousy švihaly okolo, "cožpak ti, kteří sestoupili do hrobu, z něj zase vylézají, aby nařizovali živým?"

Lors se s výkřikem "Podívejte se tam dolů! Podívejte! Podívejte!" vrhl na Leje, který ho odhodil tak prudce a silně, že málem ztratil rovnováhu a spadl do jámy.

"Tam dole není nic jiného než váš zasloužený rozsudek a trest!" vykřikl Lej.

"Zasloužený nebo ne, ten trest nás stihne všechny," zařval Liam, k nepříčetnosti rozzuřený při pomyslení na to, že až dosud unikli všem nebezpečím jen proto, aby jim teď hrozila záhuba vinou těch dvou fanatiků. Jakkoli byly argumenty starého Gaspara absurdní, dosud je alespoň předkládal klidně a s jistým zdáním logiky. Nyní se však starý Vědomce choval jako nepřítel.

"Darebáci!" ječel. "Mizerové! Rebelové! Nestačí vám škoda, kterou jste už nadělali? Pro vaši špatnost a vzdor nás ochromily ničivé otřesy a vlny, které odložily naše nutné odplutí. A teď chcete Přírodu pokoušet a provokovat ještě víc a zničit nás všechny!"

Na rtech se mu objevila drobná pěna a rukama máchal ve vzduchu; pak náhle přeběhl na okraj ochozu a hlasem, který zněl jako něco mezi vřiskáním a vytím, křičel: "Dáblové! Dáblové! Váš hněv je spravedlivý, ale zaměřte jej proti těmto, kdo se vám vzepřeli, a ne proti nám. My jsme po celý život žili ctnostně, Lej a já a my ostatní jsme vám nikdy nevzdorovali, nikdy..."

Liam zvedl ruku a vrhl se k Lejovi, který se napjal a připravil se odrazit ránu; a Liam ho uchopil a hodil ho tvrdě na zem. "Pojďte! Pojďte!" Doslova vystřelil nahoru a pryč odtamtud a Lors, Duro a Tom za ním.

Za sebou stále slyšeli Gaspara vřeštět jeho šílené litanie. Pak znenadání přešel do jiného tónu a téměř chladně prohlásil: "Ať si běží; před Projevy Přírody na dlouho neutečou... Dáblové, Lej a já se postavíme stranou, abychom vám nepřekáželi v pronásledování: ale ušetřete ostatní nahoře -nebo alespoň ty, kdo..."

Vzdálenost, vlastní dupání a rezavé cvrčení zabránily uprchlíkům vyslechnout zbytek jeho proslovů. A pak se ozval zvuk, který je vyvedl z tempa - a nato další, který je přiměl zastavit: Gasparův hlas, zvýšený a protažený v jedinou dlouhou a nevěřící samohlásku protestu; a přehlušený Lejovým hlasem, šplhajícím do výšky, kterou by jinak pokládali za nemožnou, křičícím hrůzou...

A bolestí...

Rickar vyvalil oči; ústa se mu roztáhla v příšerné grimase, která téměř připomínala škleb lebky; napůl se obrátil. Tom a Liam ho popadli pod paži, Lors ho táhl, Duro tlačil a všichni se dali znovu na útěk; tentokrát už jejich kroky nezastavilo nic.

IX.

Když před sebou trhlinou ve skalní oponě spatřili denní světlo, podivné a bledé, zastavil se Malý Tom, aby vyslovil svou první radu. Hrudník mu namáhavě pracoval a leskl se potem a hlas měl slabý; ruka, kterou ukazoval za sebe, se mu třásla.

"Kdyby... kdybychom... kdybychom měli ohnivou střelu... neměli... neměli bychom..."

Vyhodit za sebou do vzduchu průchod? - tak to pochopil Liam. Roztřeseně se nadechl a zavrtěl hlavou. Prchali dál, klopýtali a smekali se, ale neodvažovali se zastavit. Pádili zmírajícím dnem jako zvířata, která se neodvažují zastavit a ohlédnout po psech, které už neslyší...

Později, o hodně později, když našli útočiště ve slepé jeskyni a její úzký vchod uzavřeli navalenými balvany, Liam poté, co popadl dech, vysvětlil své důvody.

"Nevíme, jestli oni vědí, že to je cesta, kterou jsme se dostali dovnitř," řekl a v krku ho stále pátilo a plíce ho bolely. "A za další, stejně by jim to nezabránilo vylézt ven. Znájí jiné cesty ven. Ale... co my?... známe nějaké jiné cesty dovnitř?" Zdálo se, že Rickar ho neslyšel. Hlavu měl skloněnou ke straně a vypadalo to, jako kdyby se snažil zaslechnout něco jiného; jeho tvář stále nesla stopy šklebu, který ji zachvátil, když zaslechli to, co mohlo být smrtelným výkřikem jeho otce. Mohlo, ale také nemuselo: a asi všichni před sebou měli obraz Gaspara zbaveného šatů, víry i důstojnosti a vrženého do ringu kruté zábavy - potrháného a zakrváceného...

Lors si rukama shrnul vlasy z očí, příliš unavený i na to, aby to udělal pohozením hlavy. "Jiné cesty dovnitř?" opakoval zděšeně. "Zešlel jsi stejně jako tamti dva? U mléka mé matky, co by nás mohlo nutit vracet se tam?"

Duro se ozval: "Neříkej 'nás'."

A Tom dodal: "Ne, mě vynechte. Já ne. Nikdy."

Ale Lors, stále hledící na Liama, se se stále výraznějším nevěřícím tónem v hlase zeptal: "Na co myslíš? Kvůli čemu se tam chceš vracet?"

Liam se bezcílně a nervózně poškrabával mezi zpocenými chloupky na těle. "Nevím...", odpověděl. "Nevím, na co myslím... Ale to neznamená, že bych nemyslel vůbec." Pak méně filosoficky a mnohem osobněji prohlásil, přičemž postupně zpřímá pohledl všem do očí: "A každý, kdo se necítí na to, aby šel tam, kam jdu já, může jít... no, někam jinam... Já jsem nikoho přes koleno nelámal," dodal rozmrzele.

Rozhostilo se ticho rušené pouze jejich namáhavým oddechováním. Prolomil je Lors. "Šli jsme, kam jsi šel ty,"

zdůraznil, "ne proto, že by nás k tobě poutala přísaha, nebo že bychom s tebou prohráli ve hře na fanty, nebo že bychom ti dlužili dědičnou poslušnost, nebo něco takového... ne, nic takového... Šli jsme za tebou, protože jsi měl rozumný cíl, nebo jsme si to aspoň mysleli... tedy já si to stále myslím. Zjistit toho víc o Ďáblech: nebyl to snad náš cíl? Takže dobrá. Řekněme, že teď dáme hlavy dohromady a shrneme si, co jsme se o nich dozvěděli - než se začneme zapřísahat, že už se tam nikdy nevrátíme, nebo než se začneme vypravovat zpátky hned teď. Co? Duro? Tome? Souhlasíte? Tak dobrá... Liame?"

Liam si všiml, že Lors pominul Rickara, ale už letný pohled mu potvrdil, že ho přinejmenším pro tuto chvíli mohou skutečně vynechat. Skutečně to vypadalo, že Gasparův syn nejen neposlouchá, co říkají, ale že toho ani není schopen. "Takže dohodnuto," řekl. Zdvihl hlavu a odkašlal si.

Co se to vlastně o Ďáblech dozvěděli?

Za prvé to, že Kar-chee a draci se nevyskytují vždycky spolu; třebaže je viděli oboje na povrchu a v jeskyni, kde se činily hadovité vrtné soupravy, ve velké válcové šachtě viděli jenom Kar-chee. Co to dokazuje? Nebo, pokud to nic nedokazuje, může to alespoň něco naznačovat? Že by draci nebyli podstatní pro základní úkoly Kar-chee a sloužili jenom nebo především jako vojsko či stráž?

A dále - viděli velké lodě, ve kterých Kar-chee (a nutno předpokládat, že i draci) cestovali vzduchem... a podle některých legend i prostorem bez vzduchu mezi hvězdami. Viděli tyto lodě poškozené, z čehož vyplývá, že se dají poškodit. A viděli, jak je Kar-chee opravují. A co plynulo z toho, byl určitě více než jen pouhý náznak...

"Máš snad za to, že chtějí odletět pryč?" otázal se Lors.

"Mám za to, že chtějí být schopní odletět pryč! Tím chci říci, že nevypadají, jako by se tu chtěli usadit," odpověděl Liam.

Ale už když tento závěr tak jasně a rozhodně pronášel, začala jeho okraje nahlodávat pochybnost. Ta pochybnost kroužila dokola a dokola a dokola a - kupodivu! - ať se snažil sebevíc, nedokázal na ní postřehnout žádný jiný pohyb, ani ji nedokázal chytit a zastavit, aby se podíval, co v tom vězí...

"Něco se děje?" zeptal se Lors a střelil po něm poplašeným pohledem.

Liam se probral. "Ne... ne... vlastně nic. Takže abychom pokračovali..."

Takže aby pokračovali, potvrdili si na vlastní oči informaci, kterou Lors přinesl s sebou z Britlandu: že ozbrojení lidé dokáží fyzicky zničit Kar-chee. Nyní zbývalo zjistit, zda po tomto zabíjení bude následovat okamžitý útok - jak tomu bylo v Novém Severním Britlandu od Uistu po Ulst.

"Ale řekl bych, že tomu tak asi nebude," dodal.

Rickar cosi zamumlal; rychle se ohlédl po něm a potom po sobě navzájem. Duro si přesedl do jiné polohy a zeptal se:

"Proč ne?"

"Protože by byli jednali už po našem prvním útoku na ně, pokusili by se pomstít smrt těch prvních dvou Kar-chee, které jsme zabili... nebo... pokud by si nebyli jistí, že jsou mrtví, nepokusili by se je snad zachránit? Ale stejně... ať už jsme se o nich dozvěděli cokoliv, není toho mnoho. Jejich chápání odpovědnosti za druhé nemusí být stejné jako naše. Na druhou stranu, pamatujete si, jak reagovali tam dole v jámě? Kdo by to byl předpokládal? Bylo to jen proto, že jsme udeřili tak hluboko na jejich území?"

Jeskyně byla temná a malá a bylo v ní cítit netopýřím trusem a zasychajícím potem. Bylo to dost zvláštní místo na to, aby se zde s téměř akademickým odstupem diskutovalo o psychologii mimozemského druhu... a přece na této diskusi mohl záviset osud tohoto ostrova a všech lidí, kteří se na něm nacházeli.

Liam vyložil, že neví přesně proč, ale že si myslí, že Kar-chee veškerou svou energii vynakládají na opravy lodí, aby mohli brzy odletět. A snad je přivedl k zuřivosti strach z toho, že by lidští vetřelci snad byli schopní nějakým způsobem ještě více poškodit lodě Kar-chee.

"Takže ty lodě," prohlásil Lors zamyšleně, "jsou jejich slabé místo. Možná dokonce nejslabší..."

"Dokud je neopraví. Pak to docela dobře může být jejich nejsilnější zbraň."

Tom podle všeho zápasil s nezvyklou myšlenkou; obrátil se k Rickarovi, jako by zapomněl, že Rickar byl z diskuse mlčky vyloučen. "Vý lidé z archy... Vědomci... dokážete ovládat velké lodě. Myslíš, že byste zvládli i ty velké lodě Ďáblů?"

Lors na něj pohlédl téměř opovržlivě, Duro vyhekl překvapením, avšak Liam...

Rickar k překvapení všech odpověděl: "Nemám tušení jak. Naše jsou poháněny větrem nebo vesly a tyhle mají motory. Naše plují po vodě a ty jejich létají vzduchem. Ne... ne..."

Tom se zatvářil zklamaně. "Hm. Škoda... Napadlo mě, že kdybyste to uměli - kdyby to někdo z nás uměl - mohli bychom se dostat prostě kamkoliv, všude vyburcovat lidi a potom..."

"Kdybychom dokázali řídit jejich lodě, dokázali bychom vybit Ďábly obou druhů sami," ozval se Lors netrpělivě.

Ale Liam se díval na Toma a hlava se mu zvolna zvedala a zase klesala, jak si jí pomalu, pomaličku pokyvoval sám pro sebe.

Stejně úporně jako se Kar-chee lopotili při opravách svých lodí, tak se na opravách těch svých lopotili Vědomci, staří i noví. Když se mezi nimi objevil Rickar, zprvu to jejich robotu a lopotu nijak nenarušilo; někteří ani nevzhlédli, aby se po něm vůbec podívali, jiní ani nevěděli, kdo to je, někteří už zapomněli, že byl pohřešován, někteří prostě došli k závěru, že zpráva o jeho odvěčení nebyla pravdivá, další zase...

Tu se však k němu s výkřikem radosti rozběhla žena s rozzářenou pohublou tváří a mávala vztyčenýma upracovanýma rukama: Matka Nor.

"Synku, synáčku! Já jsem to věděla, synáčku; já jsem to věděla! Tvůj otec se nemohl dívat, jak trpíš, a netoužit přitom ti pomoci a zachránit tě - ach ne..." Hladila ho po tváři, jak tam před ní stál; a tu se kolem nich začali ti ostatní shromažďovat - i když nikdo vlastně nezanechal práce, ale někteří se prostě zastavili poblíž i s břemenem, které nesli.

"Jednal jsi špatně a tví přátelé samozřejmě také jednali špatně: Gaspar to věděl - a kdo by to nevěděl - ale kvůli tobě by třeba obrátil peklo naruby!" Její pohled, plný slz a důvěry, zatěkal po shlukujících se lidech. "Tvůj otec? Gaspar? Kam šel?" A opět upřela pohled na svého syna a výraz její tváře se prudce a strašlivě změnil.

"Co se mu stalo?"

Tu otázku přímo zaječela. Rickar se roztřásl, tělo se mu začalo chvět a poškubávat. Otevřel ústa, ale vycházelo z nich jenom nesrozumitelné huhňání a štěkání. Kroutil rukama a nohama, hlavu měl ztuhle skloněnou na stranu a na tvář se mu vrátil ten strašlivý škleb se staženými rty. Okolním hloučkem proběhla vlna znechuceného a ustrašeného mumlání. A Rickar stále nebyl schopen souvisle mluvit.

A tak zůstalo na Liamovi, aby mluvil za všechny. Velmi zhluboka si vzdychl. "Matko Nor," začal za okamžik, "věci se nemají tak, jak si myslíš. Gaspar nešel za námi, aby zachránil Rickara před Dábly, ale proto, aby ho zahnal zpátky k nim. Ach, Matko..."

Bylo by možné, abys na chvíli uvážila možnost - ne ji přijala za vlastní, to bych chtěl příliš, ale jen na chvíli o ní uvažovala - že Kar-chee mohou mít i jiný cíl než jen být Dábly hříšnému lidstvu? Jenom si to na chvíli představ... dokážeš to? Předpokládej, že Kar-chee jsou živí tvorové jako my a že sem přišli za vlastním cílem, který s námi nemá nic společného - ani s námi zde, ani s jinými muži a ženami kdekoli jinde. Představ si, jenom tak předpokládej, že sem nepřišli trestat, ale s cílem, který by zůstal stejný, i kdybychom všichni dávno zemřeli..."

Musel jí připsat k dobru, že se skutečně snažila si to představit; bylo to na ní vidět. Poznala, že se děje něco neobvyklého, a pro tuto chvíli sice svou víru neopustila zcela, ale oprostila se od ní a zůstala kousíček mimo ni.

Pohybovala tenkými rty, stále přitom hladila zmučenou tvář svého syna a pak se zeptala: "A co by tím předpokládaným cílem mělo být?"

Liam řekl: "Viděli jsme je ve velké jeskyni, jak vrtají díry do skály, sbírají kamení, drtí je a promývají; a způsob, kterým to dělají, Matko, je stejný, jakým jsem ve své staré zemi, v těch částech, které se vynořily z moře v těch dávných, dávných dnech, kdy se její zbytek potopil, viděl postupovat lidi zvané těžaři. Promývají horninu, aby viděli, zda obsahuje dost částecí kovu na to, aby stálo za to pustit se do těžby v plném rozsahu. A podle toho, co jsem slyšel, se po celém světě dají nalézt stopy po dávné těžbě velkého rozsahu; nám se může zdát, když je kov dnes tak vzácný a málo rozšířený, že celý svět byl úplně vytěžen. Ale víš, že i potom, co mrchožrouti ohlodají mršinu na holé kosti, zbývá uvnitř kostí ještě morek.

Já věřím, že tohle je pravda, ale po tobě chci jen, abys předpokládala, že to snad může být pravda: že Kar-chee sem přišli odjinud, aby rozdrtili kosti naší země a vysáli dosucha její morek. Až na to, že morek, po kterém pasou, není skutečný morek, nýbrž kov! Dokážeš si to, třeba jen na okamžik, představit?"

Hlouček zahučel. Matka Nor svraštila čelo. Uplynula chvilka. Pak řekla: "A tudíž...?"

"A tudíž, Matko, tudíž všechny ty velké příšerné stroje, které jsme pod zemí viděli...", popsal je a obracel se přitom na Lorse, Dura a Toma, aby mu potvrdili, co všichni viděli, "...ty věci slouží k těžbě, Matko. Kar-chee sem přišli těžít kov. Kopou hluboko, protože jenom v hlubinách země se nacházejí horniny, které stojí za to těžít. Potápění jedněch zemí a vyzdvihování jiných neslouží k jinému účelu, než že to nějak souvisí s těžebními pracemi. Že to má vliv na lidstvo, je souhra okolností; pokud jde o Kar-chee, lidstvo stojí stranou jejich zájmu. Oni nepřišli se záměrem nám působit utrpení, ale to, zda v důsledku jejich příchodu trpíme, je nezajímá. Je jim jedno, jestli zůstaneme nebo uprchneme. Jenom ve dvou případech, Matko, nás vůbec vezmou na vědomí..."

Jedním případem je, když je ohrožujeme, nebo když mají za to, že je ohrožujeme: potom proti nám udeří. To je nejspíš jen přirozené. Nemáme s nimi nic společného kromě života, smrti a přání obsadit tentýž prostor; náš druh se nemůže dohovorit s jejich druhem. A tak co jiného zbývá, když jeden udeří na druhého, nebo když se zdá, že udeří, než úder opětovat?

Říkám, že to je přirozené. Nikoliv 'dobré' - 'přirozené'.

Ale je ještě jeden případ, Matko, kdy je zajímavé, a ten mi připadá méně přirozený, v tom smyslu, že není nevyhnutelný. Oni nás občas používají pro zábavu."

Tvář starší ženy se změnila; tichým hlasem opáčila: "Mé dítě, ty žvaníš nesmysly."

Lors se zhluboka nadechl a zavrtěl hlavou. Vypadal o deset let starší než onen výrostek, který ještě přednedávnem neměl jiný zájem než ulovit jelena či povalit děvče. Z jeho tváře zmizely měkké tahy, hlas měl hlubší a hrubší a pohyby opatrnější i důraznější zároveň. "Vůbec nežvaní, matko," řekl přímočaře. "Všichni jsme to viděli. Nedokážeme na to zapomenout. Obávám se, že to je to, co rozrušilo tvého syna. Viděla jsi někdy, jak si kočka hraje s myší nebo s hodně mladou krysou? Je to opravdu hra? Není to třeba také druh trestu? Kočka působí bolest a má z toho potěšení. A nakonec, bez ohledu na to, jak dlouho to trvá, menší tvor zahyne."

Tak právě tohle jsme viděli dělat Dábly. Viděli jsme, jak drak přinese člověka, vždy jednoho, a ostatní draci a Kar-chee vytvoří kolem kruh, chápeš? Pak začne štvance nebo zábava, hra, mučení, nebo jak to nazveš. Drak chytá člověka a třepe s ním a trhá ho asi jako pes krysu. Ale dává si pozor, aby člověka hned nezabil, stejně jako si kočka dává pozor, aby hned nezabila myš. Dokonce člověka občas pustí a nechá ho, aby se pokusil o útek. Kar-chee toho člověka zaženou zpátky. A pak se do něj zase pustí drak. Zuby a drápy, drápy a zuby... Viděli jsme to. My jsme to všichni viděli."

Duro se přidal: "Viděli jsme to."

Tom potvrdil: "Ano. Všichni jsme to viděli."

A Rickar tichým, tichounkým hlasem řekl se skřipěním zubů: "Viděli jsme to. Na vlastní oči. Já jsem to také viděl."

Hlouček zašuměl. Matka Nor si olízla rty. "Když jste to všichni viděli, není třeba si nic představovat a předstírat, že?"

Ale to je jenom jiná podoba trestu, který Dáblové vykonávají na lidech za to, že porušují zvyklosti spravedlnosti a rovnosti. Můj muž by neřekl nic jiného, tím jsem si jistá." Vzala svého syna za ramena. Díval se na ni s tím strašným

šklebem stále utkvělým ve tváři. "Rickare, teď mi pověz - kde je tvůj otec?"

"V pekle," odpověděl.

Rozhostilo se dlouhé ticho. "Sledovali nás dolů, on a Lej, ne proto, aby mi pomohli ven, ale proto, aby se ujistili, že se už nedostanu ven. Myslel si, že bude lepší, když umřu, aby mohl vykládat, že měl celou dobu pravdu, než když se dostanu ven a tím dokážu, že se celou dobu mýlil..."

"Ne, Rickare, synku, ne..."

"A pak se všichni vyrojili, všichni Ďáblové Kar-chee, a vrhli se na nás a my jsme prchali - my jsme prchali - moji přátelé, kteří riskovali životy, aby mě zachránili - ale oni neprchali. Otec a Lej neprchali, ne, oni ne. Zůstali za námi, víš? Zůstali za námi, aby se modlili k Ďáblům, aby vzývali Ďábly, aby jim řekli, jak oni jsou spravedliví a jak my jsme špatní, a pobízeli Ďábly za námi... Ale Ďáblové nechtyli nás! Chytili je! A oni křičeli - křičeli - a my jsme je slyšeli křičeti" A zaklonil hlavu a vykřikl sám, a křičel znovu, znovu a znovu a pak se převážil kupředu a dopadl na tvář s očima obrácenými v sloup. Jeho matka poklekla, vzala ho do náruče, hladila ho a konejšila a stále dokola mumlala: "Synáčku, synáčku... Synáčku, synáčku..." Musela si uvědomit, že ztratila manžela navždy - a v jeho osobě nejen manžela, nýbrž i svého vůdce, průvodce životem v duchovním i světském rozměru, náčelníka svého lidu, a to za těch nejkrutějších okolností: krutých v tom, jakým způsobem ho ztratila, a snad ještě krutějších v tom, že pokud jeho učení bylo správné, jak vždycky slepě věřila, pak on sám byl hříšník, kterého ona vždy považovala za spravedlivého, a pokud jeho učení správné nebylo, pak žil a zemřel pošetile - a všechny jeho následovníky nyní čekala prázdnota a chaos.

V noci se rozezněl poplašný křik. "Draci! Draci! Ďáblové! Ďáblové! Draci! Draci!" Lidé se vytrhli z dřímoty, vyskočili z lůžek, navršili dřevo na oheň a pak zmatení, v hrůze a obavách pobíhali sem a tam, jistí si pouze svým strachem a samotnou nejistotou, která je děsila do stejné míry.

Liam si nešel lehnout. Pojedl se svými přáteli a pak si povídali, dokud neusnuli tam, kde byli. Probudil se, aby zjistil, že má kolena vlhká od potu z tváře a matně se rozpomínal, že v té poloze napůl vsedě, napůl v dřepu chvilkami podřimoval. Nebyl si potom vůbec jistý, zda skutečně videi na okraji tábora draky, vztyčené na zadní a ve světle ohně a měsíce nabývající obrovských rozměrů, anebo zda ten obraz nebyl nic jiného než noční vidina, výtvar temnoty a nejistého osvětlení, sen, ze kterého byl vytržen, či strach, který na něho dotíral a doléhal.

Nicméně draci tam určitě byli. Vhodili své příšerné poselství do nepřátelského tábora, do tábora lidí, a pak se stáhli do mlh a temnot, ze kterých přišli.

Poselství?

Poselství!

Kámen hozený do mraveniště nezpůsobí takovou paniku, hemžení a úprk, jako způsobilo tohle. A zvědavost. Liam viděl, jak ty věci přilétly vzduchem, dopadly na zem, poskočily, rozvinuly se a zůstaly ležet; to viděl, ale v tom okamžiku ozářeném mihotavým ohněm a stříbrným měsícem nepoznal, co to je. Netrvalo však dlouho, než se místo vyčistilo od lidí, kteří odtamtud s jekotem a šílením hrůzou prchali do tmy - a než on se odvážil přijít blíž a naklonit se nad to. Pak spatřil zcela zřetelně, co to je, a poprvé za celý ten dlouhý řetěz událostí ho přepadl pocit, který se nejvíce ze všeho, co kdy cítil, blížil pocitu viny. Neměl pocit viny v Britlandu, když vedl své následovníky na moře a (jak si myslel) do bezpečí; neměl jej na voru, ani když je krutě svíraly hlad, žízeň a smrt; ale cítil něco takového nyní...

"Gaspar..." To promluvil Tom, přidušeným, stíněným hlasem.

A Lors se strnule pootevřenými ústy ze sebe vypravil další poznání: "A také Lej..."

Duro neřikal nic. Rickar se dal do pláče. Liam se upřeně díval. Věděl, co vidí, a okamžitě také věděl, proč to vidí. Byl to přece jeho nápad stáhnout oba mrtvé Kar-chee a z jejich skořápek vyrobit to maškarní přestrojení. Ostatním Kar-chee tehdy šlo především o to, odléci Rickara, to je pravda. Ale určitě si byli vědomi toho, že lidé zabili dva jedince z jejich počtu. Ani tehdy, ani potom se však nezdálo, že by je to nějak zvlášť vzrušovalo. A když se v té obrovské válcové šachtě zdvihl ten strašlivý a pronikavý poplach, poté co se jeden z Kar-chee objevil s vydlabaným krunýřem jednoho z těch dvou a podržel jej nad okrajem ochozu, aby jej viděli i ostatní, a když se ozval ten ostrý zvuk, dlouhý, opakovaný, odrážený ozvěnou, který vycházel (podle všeho) od všech přítomných Kar-chee - když ti zanechali svých opravárenských prací a proudili vzhůru, aby lidi pronásledovali...

Ještě tehdy Liam tak nějak předpokládal, že je tak vyburcovala a rozrušila pouze samotná smrt jejich druhů a nic víc.

Když však nyní shlížel k zemi se srdcem divoce bušícím, s ústy plnými ošklivé pachuti a se zaťatými čelistními i břišními svaly, aby nezvracel, a zvuky paniky v táboře k němu doléhaly jen jako halasné bzučení, když nyní hleděl na pečlivě stažené kůže Gaspara a Leje, kůže, ve kterých už nebyla těla - nyní to konečně pochopil lépe.

Co se spojilo nebo rozhýbalo v mozkovnách Kar-chee po objevu, co lidé provedli s těmi dvěma, jaké reflexy nebo reakce to spustilo, jaké hluboko ukryté instinkty nebo emoce se probudily k životu, to Liam nevěděl a patrně se to nikdy nedozví. Mohlo mu však být jasné, a také vskutku bylo, že musely být nadmíru silné. Napadla ho matná hypotéza: možná právě díky tomuto skutku jeho a jeho přítel Kar-chee náhle, anebo definitivně, dospěli k přesvědčení, že lidská rasa je inteligentní, schopná inteligentního, tj. záměrně nepřátelského, tj. nebezpečného jednání; že už to nejsou jen štipaví mravenci nebo kousaví psi...

To však byl jen dohad a nic jiného; nebyla to fakta. Fakta ležela před nimi - prázdné slupky, které kdysi pokrývaly Gaspara a Leje.

"Takhle to nemůže jít dál," řekl kdosi. "To se nedá vydržet. Jestli tohle mohlo postihnout Gaspara a Leje, tak už není bezpečný nikdo."

Liam se otočil, aby se podíval, kdo to mluví. Podíval se jejím sebeovládání. "Nikdo také není bezpečný, Matko Nor. A nikdy nebude, dokud..."

Její tvář vyhlížela ve světle pohasínajícího ohně a ubývajícího měsíce jako maska. Její hlas se ztišil. "Když se takové

věci staly v zeleném lese, co se pak stane v suchém...?" Vztáhla ruce. "Co uděláme? Co jen uděláme? Co můžeme udělat? Řekla bych: Prchnout; prchneme znovu, bez ohledu na to, jestli jsme připravení nebo ne. Řekla bych: Opusťme tuto prokletou pevninu! Ale celá Země je prokletá a není na ní místo, kam bychom se mohli uchýlit, aby nás tam tihle Ďáblové nemohli pronásledovat a znovu mučit. Vždycky jsem věřila, že následování čisté a spravedlivé stezky Projevené Přírody, stezky pilné zbožnosti a spravedlnosti a rovnosti nakonec učiní konec utrpení, trestu a útěku..." Tvář se jí poškubávala a náhle se zase zklidnila, ztuhla a opět nabyla podoby masky. Liam se pohnul, ale ona napřáhla ruku, aby ho zadržela. A zatímco přihlížel, toužil se pohnout a něco podniknout, ale nedokázal se na ni přestat dívat a žasnout, její tvář se zvolna, pomaloučku měnila, až se na ní opět usadil sebejistý, spokojený a odhodlaný výraz, přesto však velmi odlišný od jejího výrazu v dřívějších dnech.

Promluvila. "Teď vidím zcela zřetelně, jak se věci mají. Ďáblové se zpronevěřili svému poslání. Přestali být nástroji a začali jednat po svém, místo aby se nechali vést Přírodou. Následky jsou pochopitelně zlé, ošklivě zlé..." mávla rukou k tomu, co leželo na zemi, ale nepodívala se tím směrem, "...ale aspoň nám nyní dávají volnost. Odpor už není hříšný, protože nyní je to odpor proti hříchu samotnému." Pohlédla na Liama. "A musíme uvážit, a rychle uvážit, jakou podobu na sebe ten odpor vezme. Ty už jsi o tom přemýšlel, a jakmile se lidé vrátí a shromáždí, povíš nám o tom. Vedení musíš převzít ty, protože já jsem příliš stará."

Liam zavrtěl hlavou. Ona sklonila tvář a napřáhla k němu ruce. "Shromáždí lidi všemi prostředky, Matko Nor. A sděl jim své nové prozíření. Ale já se nemohu zastavit a čekat. Jednu věc musím udělat hned... asi jsem ji měl udělat už dřív, ale okolnosti... Ale jedno ti musím zdůraznit a ty to musíš zdůraznit všem ostatním: Odejdete co nejdál od vody a držte se od ní, co nejdál to půjde. Rozumíš?"

Lehce se zamračila. "Rozumím slovům," řekla a přikývla. "Ale nechápu, co se za nimi skrývá. Chceš po mně, abych jednala jen na základě víry? Podle víry jsem jednala celý život, ale nikdy jsem přitom nevycházela jen z víry, protože vždycky byl po ruce dostatek důkazů, že cesty věřících vedou k lepším výsledkům než cesty nevěřících."

Řekl jí, že má jen málo důkazů, které by bylo možné s klidem zvážit a porozumět jim. Ale nějaké má. A řekl jí, co má v plánu udělat a co očekává, že se následkem toho stane a jaké budou nevyhnutelné bezprostřední důsledky tohoto následku. Po celou dobu naslouchala. Pak vzhledla a přikývla. "Staniž se tedy," pravila. "Já jim to řeknu. A..." Náhle v ní převážila matka nad vůdcem. Liam pochopil její pohled i její gesto.

"Ne, Rickara nebudu potřebovat. Ať zůstane tady a ať doplní tvůj výklad o své zážitky." Už se neobtěžoval dodávat: Kromě toho není v takovém stavu, aby mohl někam jít a dělat něco jiného. "Duro - ty běž do sídla svého otce, rozšíř ten vzkaz všude v okolí a postarej se, aby jej i ostatní rozšířili co nejdál. Tome - totéž platí pro tebe a sídlo tvého otce a postarejte se, aby se ta zpráva rozšířila po celém pobřeží a všech nížinách. Slyšeli jste? Ještě vám to zopakují. Poslouchejte. Odejdete co nejdál od vody a držte se od ní, co nejdál to půjde."

Vzduch byl stejně těžký jako předtím a stejně jako předtím se zachvíval pulsem strojů, který sem doléhal z velké dálky odkudsi zdola. "Doufal jsem, že se sem už nebudeme muset vracet," zamumlal Lors, zatímco velmi rychle a velmi opatrně kráčeli další z mnoha chodeb vycházejících z mnoha jeskyní... do nitra země... do hlubin.

Liam opáčil: "Nu, je zatraceně jisté, že se už nebudeme znovu vracet." Odfrkl a kysele zkřivil ústa. "Tak nebo onak..." Hlas mu odumřel. Spěchali dál a otáčeli ostražitě hlavami ze strany na stranu.

Za chvíli se opět vynořili na spirálovém ochozu uvnitř obří válcové šachty. Tentokrát neshlíželi přes okraj dolů; to by bylo zbytečné a neužitečné riziko. A ještě jedna věc se od minula lišila - tentokrát vedla jejich cesta vzhůru.

Podivné lampy vrhaly své podivné světlo. Pohlédli přes šachtu nahoru: nikoho tam neviděli. Zrychlili krok. Stoupali nahoru. Stále výš a výš. A nakonec došli k první vzpěře. Nevěděli, co to je za kov, nebo jakým postupem byl odlit a opracován. Byla pevně usazena ve stěně a kolem celé jámy byly v tomto patře i ve vyšších patrech zakotvené dokola další vzpěry. Ty podpíraly příhradovou konstrukci lešení, které se zvedalo zdánlivě až téměř do nekonečna, až ke kopuli, jež zastřešovala celý dóm.

Lors na ni téměř uctivě poklepal dlaní. "Tolik kovu," řekl s nábožnou bázní.

"Šplhej nahoru, nebo mě pusť," odsekl Liam stroze. Lors se se zasyknutím nadechl; vztáhl ruce, zachytil se, sestoupil na vzpěru pravou nohou a potom i levou. Liam lezl za ním. V nosniku byly podivné prohlubně a výřezy, jejichž funkci neznali, nicméně skýtaly jim vynikající stupy a úchyty. Lezli nahoru a od stěny a konečně dospěli k první vodorovné výztuze. Tady se nakrátko zastavili, aby si odpočinuli. V poměrném tichu zaslechli zvuk crčící vody a přes něj ještě něco jiného.

Hlas. Lidský hlas.

Povylezli ještě o kousek, aby měli lepší výhled dolů. Ten hlas cosi mumlal. Pak cosi hučel. A pak řekl docela zřetelně: "Já vím, že tam jste!"

Lors popadl Liama za zápěstí. Liam sevřel rty a zavrtěl hlavou.

"Já vím, že tam jste. Neschovávejte se. Proč se schováváte? Nemá to cenu. Já vím, že tam jste. Najdu vás. Proto jsem sem přišel. Slyšíte? Slyšíte mě, Ďáblové? Ďáblové? Slyšíte, že jsem tady?" Ten člověk dole se zasmál, nejdřív potichu, a pak, jak ztrácel kontrolu, stále hlasitěji a hlasitěji, hýkavým zvukem, který náhle ztichl jako uťatý sekerou.

Jenom vzdálené dunění strojů, kapání vody...

"Hej, Ďáblové, já vás dostanu za to, co jste provedli mému otci. Byl to nejlepší otec, jaký kdy žil. Nezasloužil jsem si ho. Je to moje vina, že je mrtvý. Choval jsem se špatně. Ale to vy jste ho zabili, Ďáblové." Slova se rozplynula v brebentění, které skončilo tichým a mučivým zakvílením, z něhož Lorse zamrazilo na zátylku.

On i Liam opatrně ještě popolezli a opatrně shlíželi dolů. Byl to ovšem Rickar. Občas se pohyboval s přehnanou, téměř směšnou opatrností, vysoko zdvíhal nohy a pečlivě našlapoval. Občas se bokem jako krab sunul po stěně. Jednou klopýtl a Lors zaryl prsty do Liamova zápěstí - ale Rickar nepřepadl přes okraj. Přistál na kolenou a tak, jak byl, po čtyřech pokračoval v cestě, lezl, plazil se a pobroukával přitom svou šílenou výhrůžku. Dolů. Dolů. Stále níž, níž... níž...

Liam vzdychl. Znovu zavrtěl hlavou. Tentokrát nemohli pro Rickara udělat nic. Vůbec nic.

Jejich cesta vedla dál vzhůru. Šplhali po nosnících, výztuhách a vzpěrách jako neohrabané opice; pozemní opice, které se docela ostýchavě vracejí na dávno zapomenuté stromy. Zvuk pod nimi buď ustal, anebo potichl natolik, že už jej neslyšeli. Opět nebylo kolem nic jiného než pozvolné odkapávání vody. A pak se do jejich vědomí postupně začal prodírat jiný zvuk. Pomalé, nekonečně pomalé, avšak vytrvalé a neustálé klepání. Zdálo se jim, že se to tupé jednotónové poselství opakuje stále do nekonečna, jak tak šplhali a šplhali...

Mezi mřížemi lešení konečně postřehli konec a tam nad nimi celou konstrukci korunovala kolejnice, která obepínala celý obvod šachty kousek pod základnou kopule. A po té kolejnici pojížděl jakýsi stroj, jako by ji na jedné straně polykal a na druhé vypuzoval... a těsně za ním byl připojen další stroj... a těsně za druhým byl připojen třetí... a dál už nic. Stroje se tyčily až ke spodku kopule. Přejížděly po základně a cosi s ní dělaly. Stroje se pohybovaly pomalu, nesmírně, nesmírně pomalu; zdálo se, že se téměř vůbec nepohybují. Jejich snažení bylo dlouhé a pomalé. Voda prosakovala pod základnou kopule a lila se dovnitř tenkými pramínky. Stroje se přiblížily... pracovaly... nakonec, po delší době, než Liam dokázal pro sebe napočítat, se stroje plazily dál.

Před nimi byl okraj jámy pod kopulí mokrá. Za nimi byl suchý.

Oba muži vztáhli ruce, zachytili se a učinili několik posledních kroků vzhůru.

Samotná kolejnice nebyla jen kovovou tyčí stočenou do kruhu. Část podvozku stroje zapadala hluboko do ní a zůstávala tam, zatímco se stroj rozvázně a odhodlaně pomalíčku plazil dokola. Liam přešel co nejbližší za odsouvající se třetí stroj. Nahlédl do prohlubně pod něj a zdálo se mu, že nezřetelně zahlédl kola... Vsunul ruku za košili a zase ji vytáhl. Něco v ní zaplálo jako modrý oheň. Liamova ruka nesmírně opatrně zmizela ve středové prohlubni kolejnice. Opět se vynořila. Opakoval ten pohyb znovu. Znovu. Znovu. A znovu. Až nakonec sáhl za košili a nic tam nenašel. Zamručel a slezl o něco níž. Jeho místo zaujal Lors.

Za celou tu dobu se stroj pohnul jen o několik palců.

Znovu se zaleskl modrý oheň a ještě mnohokrát. Pak už ani v Lorsově košili nezbývalo nic. Slezl z kolejnice. A nyní, střídavě rychleji, než lezli nahoru, a zase pomaleji, když opatrnost převážila nad strachem, se propracovávali dolů a přes šachtu. Jenom jednou, než dospěli na pevnou zem, si dovolili jediný poslední pohled do propasti. Nerozeznali však nic nového: tři černé trupy kosmických lodí, drobné tečky hemžících se Kar-chee, matné pableskující odlesky, když se nakrátko otevřely a zase rychle zavřely záhadné brány do spodních pater jeskyní - všechno bylo jako dřív.

A po Rickarovi nebylo ani stopy.

"Půjdeme tudy," řekl Liam a ukázal na otvor ve skalní stěně.

"To není ta cesta, kterou jsme přišli," namítl Lors.

"Ale je to cesta, kterou vyjdeme ven," opáčil Liam a zamířil tam. "Tedy, jestli se vůbec dostaneme ven... Tak jdeš?"

"Nestůj a přidej," řekl Lors.

X.

Jow si předloktím otřel zpotené čelo a podíval se na svého syna. "Neděláme nic jiného, než že stavíme čluny," řekl částečně rozmrzele, částečně vyplašeně... a nemálo zmateně. "A proč, když ne proto, abychom je spustili na vodu a sedli do nich? A ty si teď jen tak přijdeš a řekneš: držte se dál od vody!"

"Snad jsem ti to dobře zdůvodnil, ne? Táto, nemáme mnoho času. Nemáme mnoho času!"

Jeho otec si zhluboka povzdechl. Pak řekl: "Asi bych ti měl spíš věřit. Tak pojď, chlapče!" Vyskočil na nohy, popadl dlouhý kus dřeva, jen částečně opracovaný do podoby pádla, a zamířil přes dvůr k místu, kde z větve stromu visel velký dřevěný gong. Udeřil do něj jednou... podruhé... potřetí. Pozor! Udeřil jednou... podruhé... potřetí. Pozor! Všude kolem ustala práce a všichni vstali a vzhledli. Na břehu jej zaslechli rybáři a přestali vytahovat sítě. Ženy, které sbíraly ústřice v mělkých zátokách, se napřímily a začaly se brodit ke břehu. Člunaři, kteří se na pláži chystali spustit na vodu novou kánoi, zaváhali a přitáhli ji kousek nazpět... naslouchali. Všichni naslouchali.

Jow udeřil do zvučícího dřeva dvakrát rychle po sobě. Pak ten dvojitý tón zopakoval. A znovu máchl improvizovanou palicí; a znovu. Bum-bum... bum-bum... bum... bum...

Nebezpečí!

Rybáři ztuhli, sběračky ústřic zůstaly stát s jednou nohou zdviženou, člunaři navzájem přejížděli pohledem z jednoho na druhého a jinak se ani nepohnuli. Čekali. A čekali.

Bum-bum... bum-bum... bum... bum...

Nebezpečí!

Pak velká vydutá ozvučná deska vydala trojici dlouhých tónů. A další trojici. A další trojici. Pak opět vyslala signál Nebezpečí; potom opět následovaly tři dlouhé tóny a potřetí tři dlouhé tóny. Pak zmlkla. Jow, Tom, loďaři, rybáři, sběračky ústřic, člunaři, dřevorubci, starci i děti - všichni do jednoho - rozuměli významu posledního signálu.

Do kopců...

Do kopců...

Do kopců...

Sít' zůstala ležet na místě, kde ji upustili. Košík poskakoval na vlnách a ústřice si začaly matně uvědomovat, že jsou opět ve vodě, kánoe zůstala ležet na boku a neuvědomovala si nic. Hrnců překypěl a uhasil oheň, o který se už nikdo nestaral. Papoušek několikrát hašteřivě vykřikl, naklonil hlavu v údivu nad tím tichem a nakonec s brumláním odletěl. Den byl neobvykle jasný. Daleko a daleko na Výšinách se tři muži, kteří se vydali stopovat guanacos, na okamžik vytrhli ze svého pátrání a shlíželi dolů. Po chvíli jeden z nich promluvil.

"Vidím mnoho lidí, kteří velmi rychle utíkají," pravil Nefi.

"Mnoho, mnoho lidí a utíkají velmi, velmi rychle," řekl Lehi. Odmlčel se, zastínil si oči a zamračil se. "A také," dodal, "mnoho draků, kteří také běží velmi rychle. Bojím se, že dostihnou a zabijí ty lidi."

"Anebo možná ne," pravil Moroni.

Ústup z Rowanova sídla probíhal mnohem méně zbrkle, protože bylo od vody poněkud dál než Jowovo sídlo. Vlastně tam ani nežůstalo mnoho lidí -někteří odešli, aby se připojili k Jowovým lidem, a někteří odešli, aby se připojili k Vědomcům. Ale byl tam starý Ren a jeho žena, jejich syn Carlo se svou rodinou a několik dalších.

Ren vyhlížel velmi staře a velmi nejistě. Kdyby ho jeho žena spolu s jeho syny nezvedla na nohy, asi by se ani nehnul. "Vstávej, táto!" volal Duro. "Neslyšel jsi, co jsem říkal? Nevěříš mi snad?"

Jeho otec se nevzpíral, ale ani příliš nespolupracoval. "Já nevím..." zasténal a nechal se postrkovat. Zdvihl ruku a chytil se koše jedné naložené lamy, ani ne tak proto, že by se potřeboval opřít, jako spíš proto, aby našel útěchu ve známém předmětu. "Já nevím... Řekl bych, že v tom nebude žádný rozdíl... Tady, tam... dnes, zítra... Co na tom záleží? Hmmm... Nezáleží na tom."

Země se začala znatelně zdvíhat vzhůru a pro jednu viděli horu Tihuaco celou bez mraků, když tu ve střední vzdálenosti zaslechli křik pátrajícího draka. Starý Ren se vylekaně syčivě nadechl a zachvěl se.

Duro ho vzal za paži a jemně, ale pevně ho postrčil kupředu. "Ten je daleko, táto," dodával mu odvahy. "A určitě nejde po nás." Malá karavana šla dál.

Když však zaslechli druhého draka a třetího a čtvrtého, vždy blíž a z jiného směru, vyslovil Carlo nevyhnutelný závěr: "Duro, oni možná nejdou po nás, ale stejně nám přetnou cestu. Měli bychom odbočit ze stezky..." Nato, jako by chtěli potvrdit jeho slova nebo ho zcela zmást, ozvali se snad všichni draci světa ze všech stran okolo, kakofonie syčení, ryku a bučení. Stará žena vyjekla hrůzou a jedno z malých dětí se dalo do pláče.

Duro chytil otěže vedoucí lamy, obrátil ji napříč stezkou a táhl ji za sebou pryč. Zvířeti se viditelně nechtělo, ale poslechlo a ostatní zvířata šla za ním. Duro v tu chvíli váhal, zda má pomoci svému roztřesenému starému otci nebo svému bratru Carlovi, jehož chromá noha nebyla stavěná na prodírání podrostem a šplhání do strmých svahů.

Ren rozhodl za něj. "Pomoz bratrovi," vybídl ho. Ve tváři měl náhle odhodlaný výraz. "Možná nás chytí, ale než se jim to povede, tak je pěkně proženeme."

Křovím a houštinami, které jim rozdíraly lýtky, přes kamení, které jim rozdíralo chodidla, sehnutí a hledající sebemenší oporu, mezi balvany, které sotva dovolovaly lamám se prodrat, se lidé drápali dál, šplhali nahoru a nakonec dospěli na sice dosud svažité, avšak již povlovnější terén. Zde, jako by jim to někdo nařídil, se všichni ohlédlí dolů...

Draci postupovali v poněkud rozházené, nicméně na první pohled účelné formaci, seřazení do nepravidelné linie pod úhlem pětácti stupňů ke směru pohybu. Tu a tam se některý z nich vztyčil na zadní a rozhlížel se kolem sebe. Přitom se zabýšl jeho rozštěpený jazyk, který šlehal ven a zase mizel, jak drak ochutnával vzduch, a ničím nezastíněné sluneční světlo se od složených očí odráželo mnoha barvami. Změna trasy lidí naštěstí odvedla z přímého směru postupu draků a naštěstí jim přál i vítr.

A pak se země zachvěla a roztřásla.

"K zemi!" vykřikl Duro. "K zemi, všichni k zemi!"

Ozval se rachot, hřmění a burácení. Země se pod nimi propadla, zase se zvedla a udeřila je, házela s nimi sem a tam. Pak na chvíli všechno ztichlo. Carlo zalapal po dechu a ukázal na moře...

Nebo spíš tam, kde bývalo moře.

Na jeho místě se do dálky, do veliké dálky, prostírala země, kterou nikdo dříve nespasil. A za ní se točil obrovský vír. Za sebou uslyšeli tři náhlá a ostrá zahřmění. Obrátili se právě včas na to, aby spatřili, jak se vrchol hory Tihuaco roztrhl a zmizel jim z dohledu za hustými černými mraky, kterými prošléhávaly blesky, jež až dosud spaly v hlubinách země a nyní plápolaly jako jazyky obrovských draků. Spatřili, jak se jim rozlehlá náhorní plošina rozlámala před očima, jako když se udeří prknem o skálu, a zasypala údolí. Pak před nimi všechno zahalil výtrysk prachu a nastal šero a oni se slezli k sobě, aby navzájem hledali útěchu a povzbuzení. Opět pohlédli k místu, kde bývalo moře, a třebaže sotva dýchali a byli jako omráčení, to, co spatřili, je přimělo vykřiknout, ani ne tak hrůzou, jako čirým úžasem: neboť vody oceánu, jako by je nakupila obří ruka, se nyní valily, řitily a hnaly zpátky, aby znovu dobyly ztracené území. Země a sopka se na okamžik ztišily a lidé v tu chvíli velmi jasně uslyšeli burácení blížícího se, útočícího a vše pohlcujícího moře.

Liam a ti, kdo byli s ním, našli útočiště na úzkém hřebenu bez stromů. Znovu si všechno v hlavě probíral. Trojitý stroj, který se tak pomalu a rozvázně sunul po palcích podél vnitřních základů kopule. On a lidé z tábora Vědomců, jak se snaží nalézt záchranu ve vyšších polohách ostrova. Ne však všichni z tábora Vědomců, protože... Nenabádal nikoho k běhu, aby se nevyčerpal dřív, než dosáhnou bezpečí, ale pobízel je k rychlé chůzi. A stroje pod zemí se pozvolna, pomalíčku proklepávaly po své okružní cestě kolem základny kopule. První náznaky, že Kar-chee nezapomínají a nepromíjejí a že urputně pracují jak na opravách v šachtě, tak prostřednictvím draků na rozsévání odplaty na povrchu. Neúnavně postupující draci. Neúnavně dokola pojiždějící stroje. A pak, než se dalo něco zahlédnout nebo zaslechnout, první varovný záchvěv země.

Stroje konečně dokončily okruh, dospěly k první ohnivé hlavici, dotkly se jí a rozdrtily ji.

Země se okamžitě zachvěla...

Začala se sesouvat...

A otřásla se...

První výbuch spouští druhý... třetí... Jeden výbuch za druhým, tam v podzemí...

A dole Kar-chee, jak vzhlíží v náhlém úleku... Kar-chee, kteří se pokoušejí uniknout...

Všechny opravy kopule naráz přišly vniveč a nejen to; kopule praská, puká a drojí se a nad kopulí již ničím nezadržovaný strašlivý tlak oceánu... kopule se řítí a za ní se dovnitř valí oceán...

Samotný tlak vzduchu, v první vteřině stlačeného přívalem vody, je musel všechny zabít, smést a rozdrtit o dno a o stěny a vymáknout z nich krev a rozstříknout ji všude kolem...

Jen proto, aby ji v další vteřině spláchla voda. Všechno jejich dílo, jejich stroje, jejich velké černé lodě lámal a drtil hřmící a vířící příval moře a tlaková vlna vzduchu, těžká jako skalní stěna, vnikala do každého tunelu a chodby a zabíjela a strhávala každého Kar-chee, který se tam nacházel.

A Rickar? Byl tou dobou ještě naživu? Ubohý Rickar...

Šachtu zaplnil gigantický vír a vody tohoto maelstromu se vedraly do horkého tunelu pod jeskyněmi, plného páry a zalitého plápolavým světlem, který vedl... kam vlastně?

Když hora Tihuaco začala soptit, Liam už věděl kam.

Moře vniklo do hlubin země, dotklo se podzemní lávové řeky, jezera taveniny hluboko pod mořem i pevninou, a proměnilo se v páru se zvukem, který neměl kdo slyšet, se zvukem, který musel zpočátku znít jako syčení a potom jako řev a bučení sta milionů draků...

Moře a země zaklesnuté do divokého objetí; zmítají se v křečích, křičí, bijí sebou, svíjejí se a třesou se. Chvilkové utišení. A pak moře útočí proti zemi a valí se na ni a stoupá stále výš a výš a výš a výš...

Každíček kousíček země se otřásá, ale ta nepovoluje a nakonec svrhne moře a zatlačuje je daleko nazpět...

Země leží vyčerpaná, rozdrásaná, zkrvavená a strhaná.

Některé už nikdy nespátí ani živé, ani mrtvé, a tak se mělo za to, že při té zkáze zahynuli. Ani po těch, kdo odmítli rady Matky Nor jako zradu pravého a čistého učení kázaného Gasparem a Lejem - a kdo odmítli i zjevné důkazy v podobě stažených kůží svých mrtvých starších jako přelud určený k jejich oklamání - a kdo přes všechna varování vzdorně spustili archy na vodu a vypluli s nimi na moře, ani po těch už nenašli žádnou přesvědčivou stopu. Polámané trámy a rozbité mrtvoly, vyplavené na břeh, mohly právě tak patřit nespuštěným archám a těm, kdo sice hledali útočiště na vyvýšených místech pevniny, ale nedostihli jej včas, než moře dostihlo je.

Trvalo celé dny, než se uklidnilo poslední vzájemné přetahování země a moře; a celé týdny, než se do života lidí vrátilo cosi jako řád. Ale nakonec Liamovi poslové našli většinu těch, kdo přežili, a většina z nich se dostavila na velké shromáždění, které svolal. Jeho průběh se držel schématu, které vtiskl již předchozím schůzkám se svými stoupenci - jednání začalo shrnutím toho, co bylo známo o utrpení lidí způsobeném Dáblý a o bezmocnosti lidí před drtivou převahou Dáblů; přednesl je Liam. Mluvil o tom, že byl mezi prvními lidmi, kteří toho věku povstali proti Dáblům, a o první bitvě proti nim v Britlandu a o tom, jak po ní vedl ty nejstatečnější z nejstatečnějších do této země; Cerry to potvrdila a její výmluvnost nijak neutrpěla vědomím, že se věci ve skutečnosti neodehrály tak úplně přesně takhle... Cerry věděla téměř od samého začátku, že Liam je jeden z těch, o kterých se budou zpívat písně a vyprávět pověsti, a tohle a její láska k němu byly důvody, proč ho následovala. Věděla, že píseň či pověst nejsou nikdy přísně vázány podrobnostmi události, která je zrodila, nýbrž že píseň či pověst samy tvoří své vlastní hodnoty a nelze je ochromovat a mrzačit pouhým seřazením pouhých faktů.

Lors a Duro a po nich Tom (který už nadále nebyl nazýván Malým Tomem) potvrdili, že je Liam neochvějně vedl na výzvědy mezi Dáblý, aby poznali tajemství jejich jeskyní a štol, jejich Pekel a děr a jejich tajných ohňů a zbraní; že Dáblové týrali lidi a že je lovili, aby je týrali; že oni mnohokrát unikli jen o vlasek; mluvili o vlastní neochvějné odvaze a o tom, jak čerpali svou sílu z Liamovy.

Fatima dosvědčila, že Liam mezi Vědomci shromáždil skupinu, která odmítla poučku o neodporování, a mluvila o tom, jak Rickara, třebaže bolestivě zraněného Kar-chee, odvedli Liam a jeho lidé do bezpečí a jak Rickar, místo aby se zotavoval, později vstal ze svého lůžka a následoval je, aby jim pomohl v závěrečném díle zkázy a záchrany, a jak přitom zahynul mučednickou smrtí.

Matka Nor promluvila krátce o tom, jak jí Liam otevřel oči k poznání, že se Dáblové zvrhli, a jak ona díky tomu dokázala přesvědčit mnohé z Vědomců, aby vyhledali útočiště a záchranu na zemi místo smrti a zkázy na moři; pak promluvila o nutnosti hledat principy spravedlnosti a rovnosti... ale o tom nemluvila dlouho, protože byla stará, unavená a příliš jí zasáhla smrt jejího syna.

A pak promluvil opět Liam. Mluvil vsedě v křesle, jež bylo vyrobeno zvláště pro něho, vyřezávaném z vonných dřev, vystlaném měkkými vypranými rouny a drahocennými kůžemi guana-cos a opatřeném na míru vyrobenou podnožkou pro jeho zraněnou nohu, která byla rozdrácena při zemětřeseních.

"Od té doby nikdo nespátí živého Kar-chee," řekl mimo jiné a rozhlédl se kolem sebe s výrazem chmurné vítězoslávy. Jeho ženy Cerry a Fatima (neboť v oněch raných dnech měl jen tyto dvě a udělil jim stejné postavení) seděly vedle jeho křesla. "Zdá se být jisté, že ty, kteří se neutopili, sežrali žraloci a jiné mořské nestvůry; lidé dosvědčili, že viděli, jak k tomu dochází, a byl také nalezen mrtvý žralok, který měl v žaludku pozůstatky Kar-chee. Ukázal jsem vám, jak zničit Kar-chee zde, a ukáži také, jak je zničit i všude jinde!"

Nato všichni vykřikli a Liamovi zasněily oči a jeho prsty se zatoulaly k jizvě na hlavě, kde utrpěl své druhé posvátné zranění (ani to se mu nikdy zcela nezahojilo, takže Liam trpěl za všechny ty, které zachránil).

"Je pravda, že draci stále zůstávají," připustil, "ale sami vidíte, jak se stáhl. Vyhýbají se nám. Ale nebude jim to nic platné, neboť vám v budoucnu ukáži, jak je můžeme lovit a týrat a zabíjet, jako oni kdysi lovili, týrali a zabíjeli nás!" A všichni vykřikli ještě hlasitěji a vycenili zuby.

Právě na této velké radě byly položeny základy velkých plánů. S pomocí mapy Kar-chee zobrazující moře i země, ve které uměl číst a kterou se uměl řídit jen sám Liam (a tudíž, jak vysvětlil, to nijak nepotřeboval ukazovat ostatním) a s pomocí těch, kdo bývali Vědomci a znali umění navigace na velké vzdálenosti, měl Liam a ti, kdo byli dost stateční na to, aby pluli přes moře s ním, navázat spojení se všemi ostatními zeměmi obydlenými lidmi. A tak se i stalo, země za zemí, rok za rokem. Na některých místech byli Liam a jeho gentlemani (jak vešli ve známost) přijati náležitě a utvořili spolenectví v boji proti Kar-chee a drakům. Nenacházeli již nikde velké množství Kar-chee, neboť většina z nich zahynula při velké zkáze a nad zbývajících lidí vždy zvítězili... dříve nebo později.

Bohužel ne vždy však lidé v cizích zemích vítali gentlemany, jak náleží, a pak bylo nutné překonat jejich nepřátelství a

rozdělit jejich zemi a ženy mezi ty, kdo přišli pouze ve jménu míru a jednoty proti přirozeným (či nepřirozeným) nepřátelům celého lidstva. Nicméně tyto boje a rozptýlení nezabránilo lidstvu vybit své mimozemské nepřátele hnízdo po hnízdu a tábor po táboře. Lidé je stopovali, sledovali a ničili je jejich vlastními zbraněmi. Nakonec modré ohnivé střely samozřejmě došly. Ale tou dobou už ti Kar-chee, kteří žili daleko, předaleko v mrazivé noci ve svých doupatech okolo Hvězdného prstence, chladně rozhodli, že přestanou posílat posily: existovaly jiné planety, na kterých se dalo těžit, osídlené formami života, se kterými se dalo vyjít snáze, a od té doby Kar-chee soustředili pozornost výhradně na ně. Na zemi byli vždy posíláni jen dělníci Kar-chee, bezpohlavní jedinci, neschopní se množit, takže rozhodnutí jejich domovského světa pro ně znamenalo definitivní rozsudek smrti.

Na druhou stranu draci se rozmnožili a jejich vejce, písklata a výrostci byli k nalezení v každém lesnatém kraji... zdálo se však, že po vymření jejich dřívějších pánů je lidé stále více dostávají pod kontrolu. Když Liam zestárl a zpohodlněl, s oblibou sledoval lovy na draky a mnoho jich bylo uspořádáno zvlášť na jeho počest.

Matka Nor si stále udržela několik přívrženců a nadále hlásala své moralistické ideály, avšak bez oné přísnosti a kázně, která v sektě Vědomců panovala za režimu starého Otce Gaspara, se skupina stále zmenšovala. Kromě toho nebyla schopná soutěžit v přitažlivosti s divokým a dobrodružným způsobem života, jaký vedli Liamovi gentlemani. On sám však nikdy nedovolil, aby se staré ženě vysmívali nebo jí spílali a díky jeho šlechetnému souhlasu se ona i hrstka jejích nepraktických následovníků směli usídlit v jedné zemi, kterou dostali sami pro sebe. Vyskytlo se podezření, že tam po svém zmizení v pozdějších letech odešla i Fatima, ale nikdo se to nikdy nedozvěděl jistě; Liam o tom nikdy nemluvil, ani nedovolil, aby o tom mluvili jiní.

Tak lidstvo obnovilo svou sílu a osvojilo si nejnovější způsoby života na svém nejstarším světě, zapomenutém svými dětmi ještě po mnoho budoucích staletí. Na vyprávění toho, co se stalo, když se nové světy rozpomněly, zde není místo; a pokud jde o pozdější a poslední Liamovy roky, jak snášel všechno, co ho ještě čekalo, jak zabil Velkého Kar-chee, který ve své skryté jeskyni držel v zajetí dceru náčelníka Braná, a jak si také ji Liam vzal za ženu, pokud jde o všechny jeho skutky a triumfy a o velké činy Lorse, Dura a Toma, o těch lze slyšet všude, kde muži pějí písně a kde ženy vyprávějí pověsti.